

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของโรงเรียนสอนภาษาจีน สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาที่สองในประเทศไทย
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนภาษาจีน
 - 1.2 หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน
2. การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ(ภาษาจีน)เป็นภาษาที่สอง ระดับประถมศึกษา
 - 2.1 คุณลักษณะของครูภาษาจีน
 - 2.2 การวิเคราะห์หลักสูตรภาษาจีนและเอกสารประกอบหลักสูตร
 - 2.3 บทบาทของครู
 - 2.4 บทบาทของนักเรียน
 - 2.5 การใช้สื่อในการเรียนรู้
 - 2.6 การวัดและประเมินผล
3. สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรุงเทพมหานคร
4. ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนเป็นภาษาที่สองในประเทศไทย

การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย มีหลักฐานปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัย เป็นต้นมา ซึ่งสามารถแบ่งเป็น ยุคสมัยแรก ยุคสมัยแห่งความยุ่งยากและยุคสมัยปัจจุบัน ซึ่งมีประวัติความเป็นมาดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของการเรียนการสอนภาษาจีน

1.1 ภาษาจีนในยุคสมัยแรก

ไทยกับจีนมีการติดต่อกันมาช้านานแล้ว หากกล่าวในแง่ของความสัมพันธ์ทางการทูตแล้ว มีหลักฐานชัดเจนว่า มีมาตั้งแต่สมัยที่รัฐสุโขทัยเรืองอำนาจเรื่อยมาจนถึงสมัยรัฐอยุธยา และรัฐกรุงธนบุรี เรื่องอำนาจ เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่ย่อมมีการติดต่อกันไปมาระหว่างจีนและไทย โดยเฉพาะการเข้ามาขังไทยของชาวจีนที่มีตั้งแต่ตัวแทนทางการทูต เจ้าหน้าที่ประจำเรือสำเภามีตำแหน่งแตกต่างกันไปนับสิบตำแหน่ง รวมทั้งผู้ที่เป็นลูกเรือระดับล่าง ฯลฯ แม้เราจะไม่ทราบจำนวนที่แท้จริง แต่ก็มีหลักฐานว่า ชาวจีนเหล่านี้มีจำนวนมากขนาดที่สามารถตั้งชุมชนอยู่กันเองในหมู่ตนเอง โดยเฉพาะที่อยุธยา การเข้ามาของชาวจีนดังกล่าว ย่อมมีการนำภาษาจีนเข้ามาใช้ด้วย โดยจำต้องทับศัพท์คำจีนบางคำ มาใช้ในชีวิตประจำวันไปด้วย อย่างเช่นคำว่า “อับเฉา” (ของที่มีน้ำหนักมากสำหรับไว้ในท้องเรือสำเภาเพื่อถ่วงไม่ให้เรือโคลงเวลาแล่น ส่วนใหญ่มักเป็นตุ๊กตาหินจีน) หรือชื่อตำแหน่งต่างๆ ของเจ้าหน้าที่เรือสำเภาอย่างเช่น ใต้กั้ง เป็นต้น คำจีนทำนองนี้มีอยู่หลายคำ จนบางคำชาวไทยเราเองอาจไม่รู้ว่ามีที่มาจากคำจีน เพราะฟังดูแล้วเหมือนเป็นภาษาไทย อย่างเช่นคำว่า “จันอับ” อันเป็นขนมประเภทหนึ่งของจีนที่นิยมใส่กลองให้เป็นของกำนัล เป็นต้น

การปรากฏและดำรงอยู่ของภาษาจีนดังกล่าว คงไม่ได้เป็นไปอย่างเป็นทางการมากนัก อย่างไรก็ตาม ภาษาจีนได้ถูกนำมาสอนในสังคมไทยก็ในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หรือในสมัยกรุงธนบุรี โดยหลักฐานระบุแต่เพียงว่า มีการสอนกันที่ “เกาะเรียน” จังหวัดอยุธยา ซึ่งก็ไม่มีใครทราบว่าตั้งอยู่ที่ไหนในอยุธยา และสอนกันอย่างไร หรือสอนด้วยภาษาจีนกลางหรือภาษาจีนท้องถิ่น หรือใครคือนักเรียน แต่การที่เกิดการเรียนการสอนภาษาจีนขึ้นมาสามารถชี้ให้เห็นในระดับหนึ่งว่า ชาวจีน (ไม่น่าจะมีชาวไทยรวมอยู่ด้วย) เริ่มคิดแล้วว่า ภาษาจีนมีความจำเป็นไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารในหมู่ชาวจีนด้วยกันเอง หรือไม่ก็ให้ลูกหลานจีนสามารถสืบทอดวัฒนธรรมจีนต่อไปได้ เพราะภาษาเป็นหัวใจในการสืบทอดที่สำคัญไม่ว่าจะในสังคมไหนก็ตาม

การที่เกิดการเรียนการสอนภาษาจีนขึ้นในสังคมไทยดังกล่าว น่าเชื่อว่าเป้าหมายหลักคงอยู่ที่คนที่เป็นลูกหลานจีนเสียมากกว่า ด้วยว่าในสมัยต่อๆ มา คือ สมัยรัชกาลที่ 3 เรื่อยมา จนถึงรัชกาลที่ 5 นั้น ชาวจีนเริ่มที่จะลงหลักปักฐานอยู่ในไทยแล้ว และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ลูกหลานจีนจึงเกิดตามมา ถึงตอนนี้หากชาวจีนต้องการที่จะให้ลูกหลานของตนสืบทอดวัฒนธรรมจีนต่อไป ชาวจีนก็มีทางเลือกให้แก่ตนอยู่ 2-3 ทางต่อไปนี้ หนึ่ง ส่งลูกหลานของตนกลับไปเรียนภาษาจีนที่เมืองจีน ในกรณีนี้ชาวจีนผู้นั้นคงต้องมีฐานะดีพอสมควร หรือไม่ก็ต้องเก็บหอมรอมริบนานไม่น้อย จึงจะทำได้ สอง ส่งเสียให้ลูกหลานของตนเรียนภาษาจีนในเมืองไทย ในกรณีนี้หมายความว่า จะต้องมีการเปิดสถานศึกษาขึ้นมาในเมืองไทย รูปแบบของสถานศึกษาจะเป็นอย่างไรเป็นอีกเรื่องหนึ่ง และสาม ปล่อยลูกหลานของตนไปตามบุญตามกรรม หรือตามฐานะที่เป็นจริง ในกรณีนี้ปรากฏว่า มีลูกหลานจีนจำนวนไม่น้อยที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แน่แน่นอนว่า ประเด็นของเราอยู่ตรงทางเลือกที่สอง นั่นคือ ในที่สุดสถานศึกษาที่สอนภาษาจีนก็มีขึ้นมาในเมืองไทย กล่าวกันว่า แรกเริ่มที่มีสถานศึกษาสอนภาษาจีนนั้น รูปแบบโดยมากมักเป็นไปอย่างไม่เป็นทางการ คือชาวจีนร่วมกันจ้างครูจีนมาสอน และที่ว่าร่วมกันนั้นคือ ร่วมกันโดยกระจายออกไปตามกลุ่มสำเนียงพูดของภาษาถิ่นเสียมากกว่า สำเนียงพูดที่ว่าคือ สำเนียงจีนแต้จิ๋ว (เฉาโจว) จีนกวางตุ้ง (กวางตง) จีนฮกเกี้ยน (ฝูเจี้ยน) จีนฮากกาหรือจีนแคะ (เค่อเจีย) และจีนไหหลำ (ไห่หนาน) ทั้งนี้จีนแต้จิ๋วเป็นสำเนียงพูดที่มีขนาดใหญ่ที่สุด ส่วนที่จะมีการสอนด้วยสำเนียงจีนกลางนั้นหาน้อยมาก

สถานศึกษาในรูปแบบที่เป็นทางการนี้ ต่อมาได้ขยายตัวเติบโตใหญ่ขึ้น จนสามารถตั้งเป็นโรงเรียนที่รับนักเรียนได้เป็นจำนวนมากๆ ที่น่าสนใจก็คือว่า โรงเรียนเหล่านี้ต่างก็สอนวิชาต่างๆ ด้วยภาษาจีนทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนี้หากกล่าวเฉพาะคุณภาพของภาษาแล้ว ก็ย่อมจัดอยู่ในระดับที่น่าพอใจไม่น้อย ด้วยเหตุนี้ หากเราเข้าใจว่าโรงเรียนนานาชาติในปัจจุบัน คือโรงเรียนที่สอนด้วยภาษาต่างชาติ (โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ) แล้ว โรงเรียนจีนเหล่านี้ก็น่าจะถูกจัดเป็นโรงเรียนนานาชาติกลุ่มแรกในไทยก็ว่าได้ โรงเรียนจีนเหล่านี้คงเปิดสอนเป็นปกติเรื่อยมา ราบจนสมัยรัชกาลที่ 6 สัญญาณการเปลี่ยนแปลงก็เกิดขึ้น โดยในรัชสมัยนี้รัฐบาลไทยได้ให้โรงเรียนจีนไปจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งนี้เพื่อให้ง่ายแก่การควบคุม แน่แน่นอนว่า แม้โดยข้อเท็จจริงแล้วสิ่งที่รัฐบาลไทยทำนั้นเป็นการจัดระเบียบ ซึ่งที่ไหนๆ ก็ทำกันโดยทั่วไป แต่ในกรณีโรงเรียนจีนนี้มีเหตุผลเกี่ยวกับความมั่นคงเข้ามาพัวพันอยู่ด้วย เพราะเวลานั้นชาวจีนในไทยกลุ่มหนึ่งได้เข้าไปมีบทบาททางการเมือง ด้วยการสนับสนุนการปฏิวัติสาธารณรัฐในจีน ซึ่งจะเห็นได้ว่า การเมืองในลักษณะที่ว่านี้มีอุดมการณ์ต่างกับอุดมการณ์ของรัฐบาลไทย ที่ในขณะนั้นยังเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อยู่ ดังนั้น จึงย่อมเป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้นำรัฐบาล (ไม่ว่าชาติไหน) ย่อม

หาทางควบคุมหรือไม่ก็ปราบปราม ควรกล่าวด้วยว่า การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ดี หรือการขยายตัวของชาวจีนที่ดี รัฐบาลในขณะนั้นพยายามหาหนทางในการจัดการหลายทางด้วยกัน มีทางหนึ่งที่เสนอโดยกรมหลวง เทววงศ์วโรปการ (พระยศในขณะนั้น) ขุนนางชั้นผู้ใหญ่พระองค์หนึ่งว่า หากจะจัดการกับชาวจีนให้ได้ผลแล้ว หนทางที่ดีที่สุดก็คือ การทำให้ชาวจีนถูกตัดขาดจากภาษาจีน จะเห็นได้ว่า หนทางนี้เป็นหนทางที่มองว่า ภาษาคือพลังสำคัญที่จะทำให้วัฒนธรรมจีน (หรือวัฒนธรรมอื่นใดก็ตาม) สามารถสืบทอดต่อไปได้ แต่กระนั้น หนทางนี้ก็ไม่ได้ถูกนำมาใช้อยู่ดี และกว่าจะมีการนำมาใช้เวลาก็ด่วงเลยอีกนับสิบปีต่อมา ด้วยเหตุนี้ แม้จะถูกจัดระเบียบแล้วก็ตาม โรงเรียนจีนเหล่านี้ก็ไม่ได้รับผลกระทบในด้านหลักสูตรที่ใช้สอนอยู่แต่อย่างใด ที่เคยสอนกันมาอย่างไรก็ยังคงเป็นไปตามนั้น ตราบจนเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองขึ้นใน ค.ศ.1932 (พ.ศ. 2475) ฐานะของภาษาจีนจึงถูกสันคลอนอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน

1.2 ภาษาจีนในยุคสมัยแห่งความยุ่งยาก

ยุคสมัยแห่งความยุ่งยากนี้เป็นผลจากการเกิดอุดมการณ์ทางการเมืองใหม่ๆ ขึ้นมา อุดมการณ์เหล่านี้ในด้านหนึ่งเกิดขึ้น เพราะต้องการจะตอบ โจทย์การพัฒนาของแต่ละประเทศ อุดมการณ์ที่เด่นๆ เหล่านี้ก็คือ อุดมการณ์เผด็จการหรือฟาสซิสต์ อุดมการณ์ประชาธิปไตย และอุดมการณ์สังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ อุดมการณ์เหล่านี้ มีผลในการทำลาย อุดมการณ์สมบูรณาญาสิทธิราชย์หรือราชาธิปไตยโดยตรง ไทยเราเองก็หนีไม่พ้นการทำลายดังกล่าว และผลคือ สังคมไทยถูกเลือกให้ใช้อุดมการณ์ประชาธิปไตยผ่านการปฏิวัติในปี ค.ศ.1932 แต่ก็เช่นเดียวกับการปฏิวัติในอื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นไปอย่างราบรื่น การแก่งแย่งช่วงชิงอำนาจระหว่างผู้นำในระบอบเก่ากับระบอบใหม่ หรือระหว่างผู้นำในระบอบใหม่ด้วยกันเอง เป็นสิ่งที่ยังคงปรากฏให้เห็นอย่างต่อเนื่อง กรณีของไทยนั้นยังได้พ่วงเอาบทบาทของชาวจีนเข้ามาด้วย คือ หนึ่ง สังคมไทยต้องเผชิญกับการเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์จีนในไทย ซึ่งไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม โดยเนื้อหาทางอุดมการณ์แล้วย่อมไปด้วยกันไม่ได้กับสังคมไทยโดยพื้นฐาน การเคลื่อนไหวนี้มีขึ้นนับแต่ที่จีนได้มีการก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์จีนขึ้นใน ค.ศ.1921 (พ.ศ. 2464) ดังนั้น รัฐบาลไทยทั้งก่อนและหลังการปฏิวัติ ค.ศ.1932 จึงย่อมถือเป็นปฏิปักษ์ไปโดยอัตโนมัติ สอง โดยเฉพาะช่วงกลางทศวรรษ 1920 เรื่อยมา ญี่ปุ่นได้กระทำการคุกคามจีนรุนแรงขึ้น ในกรณีนี้ได้ส่งผลให้ชาวจีนในไทยเกิดความรู้สึกต่อต้านญี่ปุ่นขึ้นมาด้วย และผลก็คือ ชาวจีนในไทยได้รวมตัวกันจัดตั้งขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นขึ้นมา การต่อต้านนี้แสดงออกหลายด้านด้วยกัน เช่น ให้อภัยเงินในไทยยุติ การทำการค้ากับญี่ปุ่น ต่อต้านหรือทำร้ายชาวญี่ปุ่นในไทย ทำร้ายหรือเข่นฆ่าพ่อค้าที่เป็นชาวจีนด้วยกันเองที่ยังคงทำการค้ากับญี่ปุ่นโดยไม่ฟังคำเตือนของขบวนการ ฯลฯ การต่อต้านญี่ปุ่นยังคงเป็นไปตามนี้แม้หลังการปฏิวัติ ค.ศ.1932 ไปแล้ว เพราะก่อนหน้านั้น 1 ปีคือ ค.ศ. 1931 ญี่ปุ่นได้บุก

ยึดแมนจูเรีย ทำให้ชาวจีนทั้งในและนอกประเทศต่างไม่พอใจ และเมื่อสงครามจีนกับญี่ปุ่นปะทุขึ้น ใน ค.ศ. 1937 การต่อต้านญี่ปุ่นในไทยก็ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

จากความยุ่งยาก (ทางการเมือง) ดังกล่าว นับว่าได้ส่งผลกระทบต่อชาวจีนในไทยอย่างมาก โรงเรียนจีนในขณะนั้นได้กลายเป็น 1 ในแหล่งช่องสุมทางการเมือง ของขบวนการทางการเมืองของชาวจีนในไทย การช่องสุมนี้อีกทั้งของขบวนการคอมมิวนิสต์จีนในไทย (เพื่อเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์) มีทั้งของขบวนการต่อต้านญี่ปุ่น หรือไม่กี่ของทั้งสองขบวนการรวมๆ กันไป ผลก็คือ มีครูจีนจำนวนมากที่ถูกจับกุมและลงโทษ (ส่วนใหญ่คือเนรเทศ) ทั้งก่อนและหลังการปฏิวัติ ค.ศ.1932 ครูเหล่านี้โดยมากแล้วอยู่ในขบวนการคอมมิวนิสต์จีนแทบทั้งสิ้น แต่ที่กระทบต่อการเรียนการสอนภาษาจีนมากที่สุดนั้น คือ ด้วยการใช้การเคลื่อนไหวต่อต้านญี่ปุ่นโดยขบวนการชาตินิยมจีนในไทย ซึ่งมีทั้งที่มาจากฝ่ายขบวนการคอมมิวนิสต์จีนและฝ่ายก๊วยหมินต๋ง (ก๊กมินต๋ง) รัฐบาลไทยได้ทำการกวาดล้างครั้งใหญ่ใน ค.ศ. 1938 (หลังสงครามจีน-ญี่ปุ่นเกิดแล้วประมาณ 1 ปี) ผลของการกวาดล้างไม่เพียงทำให้ครูจำนวนมากถูกจับกุมเท่านั้น หากที่สำคัญโรงเรียนจีนที่มีอยู่กว่า 200 แห่งทั่วประเทศต่างก็ถูกสั่งปิดไปด้วย ครั้นพอเวลาผ่านไประยะหนึ่งก็นำชาวจีนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนจีน ก็ได้ร้องขอต่อรัฐบาลให้อนุญาตให้เปิดโรงเรียนจีนอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งรัฐบาล แม้จะอนุญาตให้เปิด แต่ก็ยังคงไม่ให้มีการใช้ภาษาจีนในการเรียนการสอนเกินไปกว่าร้อยละ 20 และที่ไม่เกินตามสัดส่วนที่ว่านี้ ในเวลาต่อมายังหมายถึงการจำกัดให้เรียนได้ไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือชั้นประถมศึกษาตอนต้นเท่านั้นอีกด้วย เงื่อนไขดังกล่าวได้ทำให้ข้อเสนอของกรมหลวงเทววงศวิโรปการ เมื่อครั้งสมัยรัชกาลที่ 6 ถูกทำให้เป็นจริงขึ้นมาเป็นครั้งแรก และกลายเป็นปฐมบทของการทำให้การเรียนการสอนภาษาจีนในไทย เกิดข้อจำกัดทางด้านคุณภาพในเวลาต่อมา แต่หากกล่าวในมิติที่ลึกซึ้งลงไปแล้วเราก็จะพบว่า เงื่อนไขที่ว่านี้นับว่ามีส่วนอย่างมากในการแยกการเรียนการสอนภาษาจีน ให้ออกจากความเป็นจีน (chineseness) กล่าวคือ ภายหลังจากสงครามจีน-ญี่ปุ่นสิ้นสุดลง และตามติดมาด้วยการที่ขบวนการคอมมิวนิสต์ในจีนได้รับชัยชนะเหนือก๊วยหมินต๋งในปี ค.ศ.1949 (พ.ศ. 2492) แล้ว ก็ตรงกับช่วงที่รัฐไทยได้เข้าสู่ยุคสมัยของการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างจริงจังและรุนแรง การใช้ภาษาจีนไม่ว่าในกาลเทศะใด หรือดีหรือเลวมากนักน้อยเพียงใด ได้กลายเป็นเรื่องที่ไม่ค่อยน่าพอใจ หลีกหลีกหลานจีนออกไป จะมียกเว้นก็แต่ครอบครัวจีนที่มีฐานะดีหรือช่องทางดีเท่านั้น ที่อาจหาวิธีส่งเสียลูกหลานของตนให้ได้เรียนภาษาจีนในต่างประเทศ เช่นที่ฮ่องกง มาเลเซียหรือไต้หวัน ได้หวัน หรือสิงคโปร์ เป็นต้น แต่มีบ้างเหมือนกันที่เสี่ยงส่งลูกหลานเข้าไปในจีนแผ่นดินใหญ่ (โดยผ่านทางฮ่องกง) ทั้งที่รู้ว่ากำลังปกครองด้วยระบอบเผด็จการคอมมิวนิสต์ ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ไม่เสี่ยงไม่น้อย ส่วนครอบครัวจีนที่ไม่อาจทำเช่นนั้นได้ แต่ยังคงต้องการให้ลูกหลานของตนมีความรู้ภาษาจีนดีกว่าชั้นประถมสี่นั้น หนทางที่

เหลือก็คือ การให้ลูกหลานไปเรียนพิเศษภาษาจีนหลังเลิกเรียนจากโรงเรียน (ไทย) ซึ่งโดยทั่วไปมักเรียนกันวันละ 1 ชั่วโมง ซ้ำยังเป็นการเรียนที่ถือเป็นภาระของนักเรียนโดยแท้ เพราะถ้าหากใจรักที่จะเรียนก็ไม่ผู้ลำบากมากนัก แต่ถ้าใจไม่รักแล้ว การเรียนนั้นก็เท่ากับเป็นการฝืนใจตนเอง ซึ่งไม่เกิดผลดีแต่อย่างใด สถานการณ์เช่นนี้ดำรงอยู่นานหลายสิบปี ดำรงอยู่แม้ภายหลังจากที่จีนกับไทยได้เปิดความสัมพันธ์ทางการทูตขึ้นใน ค.ศ.1975 เรื่อยมา และกว่าที่ภาษาจีนจะถูกปลดปล่อยให้มีอิสระในการเรียนการสอนมากขึ้น เวลาที่ล่วงเข้าสู่ทศวรรษ 1990 ไปแล้ว จนถึงเวลานั้นสังคมไทยก็ตระหนักว่ายุคสมัยแห่งความยุ่งยากได้ ทำให้ภาษาจีนตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ใหม่เสียแล้ว กล่าวคือ ตกอยู่ในสถานการณ์ที่พบว่า มีลูกหลานจีน หรือที่เรียกกันใหม่ว่า “ชาวไทยเชื้อสายจีน” ที่รู้ภาษาจีนนั้นมีน้อยมาก และที่รู้ดีก็มักคุ้นชินกับภาษาจีนท้องถิ่นและอักษรจีนแบบเก่า ในขณะที่การใช้ภาษาจีนในจีนแผ่นดินใหญ่ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่มานานนับสิบปีก่อนหน้านั้นแล้ว

1.3 ภาษาจีนในยุคสมัยปัจจุบัน

จะว่าไปแล้ว ภาษาจีนในยุคสมัยของเรา เป็นภาษาจีนที่เกิดขึ้นภายใต้การเปลี่ยนแปลงภายในจีนโดยแท้ โดยเฉพาะตั้งแต่ที่เริ่มใช้นโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศใน ค.ศ. 1979 เป็นต้นมา นโยบายนี้ทำให้จีนต้องเป็นมิตรกับทุกประเทศ โดยไม่ถือเอาความแตกต่างทางอุดมการณ์มาเป็นอุปสรรคอีกต่อไป และต่อนโยบายพัฒนาภายใน จีนก็เปิดที่ทางให้กับกลไกแบบทุนนิยม (ที่จีนเคยต่อต้านอย่างสุดลิ่มทิ่มประตู) ให้ได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการอีกด้วย สถานการณ์เช่นนี้ยอมทำให้ประเทศต่างๆ ที่เคยเป็นปฏิปักษ์หรือระแวงสงสัยจีน คลายความกังวลไปได้ไม่น้อย โดยหลังจากนั้นไม่นาน ความกังวลที่หายไป ก็ถูกแทนที่ด้วยการเปิดต้อนรับจีนในฐานะมิตรประเทศและเลิกต่อต้านสิ่งที่เรียกว่า “จีนคอมมิวนิสต์” ไปในที่สุด แต่ก็ด้วยนโยบายที่ว่า ซึ่งทำให้จีนเติบโตอย่างเต็มกำลังไม่ว่าจะในด้านเศรษฐกิจการเมืองและความมั่นคงสังคมและวัฒนธรรม ผลเช่นนี้เองที่ทำให้ภาษาจีนได้กลายเป็นประเด็นที่ถูกกระตุกเตือน ให้เห็นถึงความสำคัญขึ้นมาอย่างมีนัยสำคัญ จนกล่าวได้ว่า ทุกวันนี้แทบไม่มีหน่วยงานใดไม่ว่าจะในภาครัฐหรือเอกชน ที่มองไม่เห็นความสำคัญของภาษาจีนอีกต่อไป ด้วยเหตุนี้ การเรียนการสอนภาษาจีนที่ถูกกักขังอยู่ในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ป.4) มานานหลายสิบปี ก็ถูกปลดปล่อยออกมาในทศวรรษ 1990 เมื่อภาครัฐอนุญาตให้เปิดการเรียนการสอนกว้างไกลกว่านั้น และในระดับที่สูงกว่านั้น คือเปิดได้ทั้งในโรงเรียนภาครัฐและเอกชน และเปิดได้ถึงระดับอุดมศึกษาไม่เพียงเท่านั้น ในส่วนที่เคยทำการเรียนการสอน “พิเศษ” ตามบ้าน รัฐอนุญาตให้เปิดอย่างเป็นทางการและเป็นกิจลักษณะและอย่างเปิดเผยขอเพียงทำให้ถูกต้องตามระเบียบหรือกฎหมาย และมีกระทรวงศึกษาธิการรับรองวิทยฐานะเท่านั้น ก็สามารถทำได้ในฐานะโรงเรียนนอกระบบ อันเป็นภาคที่เคยมีบทบาทสำคัญในการอบรม

บ่มเพาะภาษาจีน แก่นักเรียนที่จบแค่ชั้น ป.4 ให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น และโดยไม่มีภาระสาท วุฒิบัตรให้แก่ใครได้แม้แต่ใบเดียว ถึงแก่นักเรียนคนนั้นจะสามารถใช้ความรู้ภาษาจีนของตนจาก การเรียน “พิเศษ” จนมีฐานะดีและมั่นคงไปตามๆ กันก็ตาม

แต่จากความยุ่งยากในหลายสิบปีที่ผ่านมา นั้น ได้ส่งผลให้การเรียนการสอน ภาษาจีนโดยภาพรวมเป็นไปใน 2 ลักษณะด้วยกัน ลักษณะหนึ่ง เป็นการเรียนการสอนที่ยังคงสืบ ทอดแนวทางที่เป็นมาแต่อดีต อีกลักษณะหนึ่ง เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งแสวงหาแนวทางใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ในลักษณะแรกนั้น อาจเห็นได้จากการที่สถานศึกษาบางแห่ง ยังคงสอนการออกเสียงภาษาจีนผ่านระบบจู้อิน หรือ จู้อินฝูเฮ่า (สารานุกรมวิกิพีเดีย : <http://th.wikipedia.org/wiki/จู้อินฝูเฮ่า>) (จีนตัวเต็ม: 注音符號; จีนตัวย่อ: 注音符號; พินอิน: zhùyīn fúhào แปลว่า เครื่องหมายกำกับเสียง) เป็นระบบสัทอักษรสำหรับการถอดเสียงใน ภาษาจีน โดยเฉพาะภาษาจีนกลาง เป็นระบบกึ่งพยางค์ที่มีใช้อย่างกว้างขวางในสาธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ประกอบด้วยอักษร 37 ตัวและวรรณยุกต์ 4 ตัว ซึ่งเพียงพอที่จะใช้ถอดเสียงที่เป็นไปได้ใน ภาษาจีนกลางถึงแม้ว่าจู้อินจะถูกจัดว่าเป็นชุดตัวอักษร (alphabet) อย่างหนึ่ง ระบบนี้ก็ไม่ได้ ประกอบด้วยพยัญชนะกับสระ แต่ประกอบด้วยต้นพยางค์ (syllable onset) กับสัมผัสพยางค์ (syllable rime) ระบบนี้มีพื้นฐานจากตารางสัมผัส (rime table) ของภาษาจีน แต่ใช้เครื่องหมาย เสริมสัทอักษร (diacritics) แทนเสียงวรรณยุกต์แยกออกจากเสียงสัมผัส ในฐานะชุดตัวอักษร พยัญชนะต้นพยางค์มีอักษรใช้แทน 21 ตัว ที่เหลือเป็นสระเดี่ยว สระประสม และสระที่มีพยัญชนะ สะกดซึ่งใช้อักษรแตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น luan จะเขียนเป็น ㄌㄨㄢ (l-u-an) ซึ่งอักษรตัวสุดท้ายใช้ แทนสระที่มีพยัญชนะสะกด -an ทั้งชุด เป็นต้น (อย่างไรก็ตาม พยัญชนะสะกด -p, -t, -k ไม่มีการใช้ ในภาษาจีนกลางแต่มีในสำเนียงอื่น สามารถเขียนเป็นตัวห้อยของพยัญชนะเหล่านี้หลังเสียงสระ แทน) ในภาษาพูดทุกวันนี้ จู้อินมักถูกเรียกว่า ปอพอมอโฟ (ㄅㄛㄆㄛㄇㄛ: bopomofo) ซึ่งเป็นอักษรชุด แรกในระบบนี้ เอกสารอย่างเป็นทางการในบางโอกาสจะเรียกว่า Mandarin Phonetic Symbols I (國語注音符號第一式) หรือย่อเป็น MPS I (注音一式) ซึ่งชื่อนี้ไม่ค่อยปรากฏการใช้ ในภาษาอื่น เลขโรมันที่ปรากฏหลังชื่อมีไว้เพื่อแยกแยะออกจากระบบ MPS II ที่คิดค้นขึ้นในยุค เดียวกันแต่ไม่มีการใช้งานแล้วในปัจจุบัน

ซึ่งการสอนผ่านตำราเรียนที่ไม่ได้ผลผลิตจากจีนแผ่นดินใหญ่ ส่วนหลักสูตรที่ใช้ก็ แตกต่างกันไปในแต่ละแห่ง สุดแท้แต่ว่าสถานศึกษาแห่งไหนจะเห็นว่าเหมาะสมแก่นักเรียน ฯลฯ ในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นว่า ต่างคนต่างดำเนินการ ไปด้วยตนเองอย่างอิสระ ส่วนในลักษณะ หลังนั้น อาจเห็นได้จากการที่สถานศึกษาหลายแห่ง เลือกที่จะสอนการออกเสียงผ่านระบบพินอิน (pin-in) พินอิน หรือ ฮั่นหยู่พินอิน (สารานุกรมวิกิพีเดีย : <http://th.wikipedia.org/wiki/พินอิน>)

(จีนตัวเต็ม: 漢語拼音; จีนตัวย่อ: 汉语拼音; พินอิน: Hànyǔ Pīnyīn แปลว่า การถอดเสียงภาษาจีน) คือระบบในการถอดเสียงภาษาจีนมาตรฐาน ด้วยตัวอักษรโรมัน ความหมายของพินอิน คือ "การรวมเสียงเข้าด้วยกัน" (โดยนัยก็คือ การเขียนแบบสัทศาสตร์ การสะกด การถอดเสียง หรือการทับศัพท์) พินอินเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2501 และเริ่มใช้กันในปี พ.ศ. 2522 โดยรัฐบาลของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยใช้แทนที่ระบบการถอดเสียงแบบเก่า เช่น ระบบเวดและไจลส์ และระบบจู้อิน นอกจากนี้ ยังมีการออกแบบระบบอื่น ๆ สำหรับนำไปใช้กับภาษาพูดของจีนในถิ่นต่าง ๆ และภาษาของชนกลุ่มน้อยที่ไม่ใช่ภาษาฮั่น ในสาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย นับแต่นั้นมา พินอินก็เป็นที่ยอมรับจากสถาบันนานาชาติหลายแห่ง รวมทั้งรัฐบาลสิงคโปร์ หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และสมาคมหอสมุดอเมริกัน โดยถือว่าเป็นระบบการถอดเสียงที่เหมาะสมสำหรับภาษาจีนกลาง ครั้นปี พ.ศ. 2522 องค์กรมาตรฐานนานาชาติ (ISO) ก็ได้รับเอาพินอินเป็นระบบมาตรฐาน (ISO 7098) ในการถอดเสียงภาษาจีนปัจจุบันด้วยอักษรโรมัน (the standard Romanization for modern Chinese) สิ่งสำคัญที่ต้องระลึกไว้ก็คือ พินอินนั้น เป็นการทับศัพท์ด้วยอักษรโรมัน (Romanization) มิใช่การถอดเสียงแบบภาษาอังกฤษ (Anglicization) นั่นคือ การกำหนดให้ใช้ตัวอักษรตัวหนึ่ง สำหรับแทนเสียงหนึ่ง ๆ ในภาษาจีน ไร้อย่างตายตัว เช่น b และ d ในระบบพินอิน เป็นเสียง "ป" และ "ต" ตามลำดับ ซึ่งแตกต่างจากระบบการออกเสียงส่วนใหญ่ไม่ว่าอังกฤษ ฝรั่งเศส หรือภาษาอื่นในยุโรป ขณะที่อักษร j หรือ q นั้นมีเสียงไม่ตรงกับในภาษาอังกฤษเลย กล่าวสั้น ๆ ก็คือ พินอินมุ่งที่จะใช้อักษรโรมัน เพื่อแทนเสียงใดเสียงหนึ่งโดยเฉพาะ เพื่อความสะดวกในการเขียน มิได้ยืมเสียงจากระบบของอักษรโรมันมาใช้ การใช้ระบบนี้นอกจากทำให้ชาวต่างชาติเขียนอ่านภาษาจีนได้สะดวกแล้ว ยังสามารถใช้กับคอมพิวเตอร์ได้สะดวกอย่างยิ่งด้วยต่อไปนี้เป็น การถอดเสียงภาษาจีน (ที่เขียนด้วยอักษรโรมันในระบบพินอิน) ด้วยอักษรไทย โปรดสังเกตว่า บางหน่วยเสียงในภาษาจีนไม่มีหน่วยเสียงที่ตรงกันในภาษาไทย จึงต้องอนุโลมใช้อักษรที่ใกล้เคียง ในที่นี้จึงมีอักษรไทยบางตัว ที่ต้องใช้แทนหน่วยเสียงในภาษาจีนมากกว่าหนึ่งหน่วยเสียง ทั้งนี้เพื่อเป็น "เกณฑ์อย่างคร่าว ๆ" สำหรับการเขียนคำทับศัพท์ภาษาจีน ซึ่งมีน้อยแห่งที่สอนทั้งสองระบบหรือมากกว่านั้น โดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษาบางแห่ง รวมเอาระบบจู้อินฝูเฮ่าเยล และเวดไจลส์ เข้าไปด้วย ถึงแม้ในชั้นปลายจะเน้นที่ระบบพินอินก็ตาม ส่วนคำาราที่ใช้ก็เป็นคำาราที่ผลิตจากจีนแผ่นดินใหญ่ เกี่ยวกับคำารานี้ยังพบอีกว่า สถานศึกษาหลายแห่งใช้คำาราที่ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าสถานศึกษาแห่งนั้นๆ เลือกที่จะใช้คำาราจาก "มณฑล" ไหนของจีน ฉะนั้น เมื่อมองในแง่ของหลักสูตรแล้ว หลักสูตรจึงย่อมขึ้นอยู่กับตัวคำาราไปด้วย ซึ่งโดยสรุปแล้วก็คือ หลักสูตรก็แตกต่างกันไป ฯลฯ

นอกจากสองลักษณะดังกล่าวที่เป็นเรื่องของการเรียนการสอนโดยตรงแล้ว การใช้ภาษาจีนในหมู่ผู้รู้ภาษาจีน (ไม่ว่าจะมากหรือน้อย) หรือผู้ที่จะต้องสัมผัสกับภาษาจีน (โดยที่ไม่รู้ภาษาจีน) ในชีวิตประจำวันก็ยังคงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะเป็นที่รู้กันมานานแล้วว่า การใช้ภาษาจีนในไทยนั้นเป็นการใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่และใช้ภาษาจีนกลางเป็นส่วนน้อย ฉะนั้น ภายหลังจากที่ภาษาจีนถูกปลดปล่อยในทศวรรษ 1990 ไปแล้ว ภาษาจีนกลางที่เข้ามามีบทบาทในการใช้มากขึ้น จึงไม่อาจเปลี่ยนแปลงการใช้แบบเดิมไปได้ง่ายๆ ทั้งนี้ยังไม่นับการใช้อักษรจีนตัวเต็ม (ฝานถี้จื่อ) ที่ยังคงปรากฏว่ามีการใช้มากกว่าอักษรตัวย่อ (เจียนถี้จื่อ) ที่ทางจีนแผ่นดินใหญ่ได้ทำการ “ปฏิรูป” ไปแล้วมากกว่า 2,000 ตัวอักษร โดยเฉพาะในสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาจีนนั้นจะเห็นได้ชัด นับสำคัญของประเด็นนี้ก็คือว่า อักษรตัวย่อที่จีนปฏิรูปนั้น จีนเลือกเอาตัวอักษรที่มักใช้กันในชีวิตประจำวันเป็นลำดับแรก ด้วยเหตุนี้ การไม่รู้จักรอักษรตัวย่อจึงไม่น่าจะเป็นผลดีแก่ผู้ใช้ภาษาจีนมากนัก (อย่างน้อยก็ในระยะยาว) ในทางตรงข้าม หากผู้ใช้คนใดที่รู้ทั้งตัวย่อและตัวเต็ม ก็ต้องนับว่าได้เปรียบผู้ใช้ที่รู้แต่เพียงแบบใดแบบหนึ่ง

อาจกล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในระยะแรกมีเป้าหมายหลักเพื่อใช้ติดต่อบริการในหมู่ชาวจีนด้วยกันเอง หรือไม่ก็ให้ลูกหลานจีนสามารถสืบทอดวัฒนธรรมจีนต่อไปได้ รูปแบบจึงเป็นไปอย่างไม่เป็นทางการ และกระจายออกไปตามกลุ่มสำเนียงพูดของภาษาถิ่น คือ สำเนียงจินเต๋อจิว (เจาโจว) จินกวางตุ้ง (กวางตุ้ง) จินฮกเกี้ยน (ฝูเจี้ยน) จินฮากกาหรือจินแคะ (เก๋อเจีย) และจินไหหลำ (ไหหนาน) ทั้งนี้จินเต๋อจิวเป็นสำเนียงพูดที่มีขนาดใหญ่ที่สุด ส่วนที่จะมีการสอนด้วยสำเนียงจีนกลางนั้นน้อยมาก ระยะต่อมาการใช้ภาษาจีนในการเรียนการสอนจะต้องไม่เกินไปกว่าร้อยละ 20 และให้เรียนได้ไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือชั้นประถมศึกษาตอนต้นเท่านั้น ในปัจจุบันจากการที่จีนเติบโตอย่างเต็มกำลังไม่ว่าจะในด้านเศรษฐกิจการเมืองและความมั่นคงสังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้การเรียนการสอนภาษาจีนเป็นไปอย่างกว้างไกล และในระดับที่สูงถึงระดับอุดมศึกษาทั้งในโรงเรียนภาครัฐและเอกชน โดยภาพรวมเป็นไปใน 2 ลักษณะ ลักษณะหนึ่ง เป็นการเรียนการสอนที่ยังคงสืบทอดแนวทางที่เป็นมาแต่อดีต ออกเสียงภาษาจีนผ่านระบบจู้อินฝูเฮ่า อีกลักษณะหนึ่ง เป็นการเรียนการสอนที่มุ่งแสวงหาแนวทางใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ออกเสียงผ่านระบบพินอิน ซึ่งในแง่ของหลักสูตรแล้วหลักสูตรจึงข้อมขึ้นอยู่กับตัวตำรา หลักสูตรจึงมีความแตกต่างกันไป นอกจากนี้จากการใช้ภาษาจีนในไทยนั้นเป็นการใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่และใช้ภาษาจีนกลางเป็นส่วนน้อย ดังนั้นเมื่อ ภาษาจีนกลางเข้ามามีบทบาทในการใช้มากขึ้น จึงไม่อาจเปลี่ยนแปลงการใช้แบบเดิมไปได้ง่ายๆ

2. หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนภาษาจีน

สำหรับการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนซึ่งอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงต้องจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 และมาตรา 27 (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 1-9) โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นักเรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาจะต้องเรียน ทั้งนี้เพราะกลุ่มสาระการเรียนรู้นี้ว่าด้วยการเสริมสร้างความเป็นมนุษย์และศักยภาพพื้นฐานในการคิด และการทำงาน การอยู่ร่วมกันบนโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา การเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจซึ่งแตกต่างกันอย่างหลากหลาย การปรับตัวเองกับบริบทสภาพแวดล้อมทำให้เป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ มีความสามารถทางสังคม มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยให้นักเรียนเกิดความจริงใจองงามในแต่ละด้านดังนี้

(1) ด้านความรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จะให้ความรู้แก่นักเรียนในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญๆ ในสาขาวิชาต่างๆ ทางสังคมศาสตร์ ได้แก่ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ จริยธรรม สังคมวิทยา เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย ประชากรศึกษา และสิ่งแวดล้อมศึกษา ตามขอบเขตที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับชั้น โดยจัดการเรียนรู้ในลักษณะบูรณาการหรือสหวิทยาการ

(2) ด้านทักษะและกระบวนการ

ในการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศนั้น นักเรียนควรได้พัฒนากระบวนการต่าง ๆ จนเกิดทักษะและกระบวนการดังนี้

ทักษะการคิด เช่น การสรุปความคิด การแปลความ การวิเคราะห์หลักการ และการนำไปใช้ ตลอดจนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ทักษะการแก้ปัญหา ตามกระบวนการทางสังคมศาสตร์ กระบวนการสืบสอบ เช่น ความสามารถในการตั้งคำถาม และการตั้งสมมติฐานอย่างมีระบบ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบสมมติฐานและสรุปเป็นหลักการ

ทักษะการเรียนรู้ เช่น ความสามารถในการแสวงหาข้อมูลความรู้โดยการอ่าน การฟัง และการสังเกต ความสามารถในการสื่อสารโดยการพูด การเขียน และการนำเสนอ ความสามารถในการตีความ การสร้างแผนภูมิ แผนที่ ตารางเวลา และการจัดบันทึก รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้

ทักษะกระบวนการกลุ่ม เช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามในการทำงานกลุ่ม มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับ

มอบหมายด้วยความรับผิดชอบสร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลดข้อขัดแย้ง และแก้ปัญหาของกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(3) ด้านเจตคติและค่านิยม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะช่วยพัฒนาเจตคติ และค่านิยมเกี่ยวกับประชาธิปไตยและความเป็นมนุษย์ เช่น รู้จักตนเอง พึ่งตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีความกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีนิสัยในการเป็นผู้ผลิตที่ดี มีความพอดีในการบริโภค เห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น เสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความผูกพันกับกลุ่ม รักท้องถิ่น รักประเทศชาติ เห็นคุณค่าอนุรักษ์และพัฒนาศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนาและการปกครองของศาสนา และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(4) ด้านการจัดการและการปฏิบัติ

กิจกรรมการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะช่วยให้นักเรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ ทักษะ ค่านิยม และเจตคติที่ได้รับ การอบรมบ่มนิสัยใช้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียนได้เมื่อมองในภาพรวม ๆ แล้วจะพบว่า ความสามารถของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ นอกจากจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม วัฒนธรรม มีทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างรอบครอบในการดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในฐานะพลเมืองดีแล้ว ยังช่วยให้นำความรู้ทางจริยธรรมหลักธรรมทางศาสนา มาพัฒนาตนเองและสังคมได้ ทำให้นักเรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

การเรียนการสอนภาษา เป็นกระบวนการที่ซับซ้อนซึ่งต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนทฤษฎีและวิธีการต่างๆ มากมาย ทฤษฎีและวิธีการเหล่านี้ ได้แก่ การศึกษาถึงความต่อเนื่องตามลำดับของเนื้อหา หน้าที่ของภาษา วัฒนธรรม และการวิเคราะห์ ปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อกัน จึงทำให้เกิดความหลากหลายของแนวคิดขึ้น และก่อให้เกิดวิธีสอนที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นในการกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษา ครูผู้สอนจึงควรจัดระเบียบความคิดเกี่ยวกับแนว และวิธีสอนของตนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อน

การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ(ภาษาจีน)เป็นภาษาที่สองระดับประถมศึกษา

จากการที่การเรียนการสอนภาษาจีนในระดับประถมศึกษาอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงต้องจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 และมาตรา 27 (กรมวิชาการ, 2544, หน้า 1-9) โดยส่วนสำคัญที่แสดงถึงความสามารถของครูในการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญตามพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: หน้า11-13) ได้กำหนดแนวคิดไว้ 6 รายการ คือ 1) คุณลักษณะของครู 2) การวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร 3) บทบาทของครู 4) บทบาทของนักเรียน 5) สื่อในการเรียนรู้ และ6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของครู

Bloom (1976 อ้างถึงใน บุญน้อม แพงศรี, 2548, หน้า 22) ได้กล่าวถึงคุณภาพการสอนที่ดีของครูว่า มีลักษณะ 15 ประการดังนี้

- (1) การให้นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างเหมาะสม
- (2) การให้แรงเสริมที่สอดคล้องกับนักเรียน
- (3) การค้นหาข้อมูลย้อนกลับ และแก้ไขข้อบกพร่อง
- (4) การวางแผน เตรียมการสอนและความพร้อมของครู
- (5) นักเรียนมีความเข้าใจจุดมุ่งหมายและขั้นตอนในการทำงาน
- (6) การลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก
- (7) ใช้อุปกรณ์การสอนอย่างเหมาะสม
- (8) การเปลี่ยนแปลงกิจกรรม
- (9) การใช้เทคนิคการสอนที่น่าสนใจ
- (10) การรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน
- (11) การควบคุมอารมณ์ของครู
- (12) ความแม่นยำในเนื้อหาวิชา และความรู้ในเรื่องที่สอน
- (13) การให้คั่นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากเรื่องที่เรียนในชั้น
- (14) การเน้นการปฏิบัติควบคู่กับเนื้อหาวิชา
- (15) ความสามารถในการอธิบายให้นักเรียนเข้าใจ

นฤมล บุณนิม (2545, หน้า 18) ได้สรุปผลการวิจัยและเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาครูไทยที่เป็นพื้นฐานไปสู่การเป็นครูที่ดี ดังนี้ 1) การนำวิชาหนังสือวิชาชีวิตมาสอน รวมกันได้ เป็นการสอนวิชาการและสอนมนุษย์2)ครูแต่ละคนนำนิสัยที่ดีของตัวเองมาใส่ในตัวนักเรียน 3) นักเรียนหนึ่งคนได้รับการหล่อหลอมบุคลิกภาพจากครูหลายคน 4) ครูดีต้องเก่ง และมีปัญญา 5) ครูดีท่านยอมรับการเรียนรู้ร่วมกัน 6) ครู คือผู้ให้สิ่งที่ดีๆ 7) ครูดีต้องสอนคนให้คิดต่างๆได้ 8) ครู สมัยก่อนมีความรู้แล้วค่อยสอน แต่สมัยนี้ไม่มีความรู้ก็ต้องสอนได้ 9) ครูต้องมองในสายตาเด็ก 10) ครูดีต้องเมตตาและเข้าใจผู้อื่น 11) ครูดีต้องเป็นแบบอย่างที่ดี และมีความสามารถทำให้คนอื่น เป็นคนดีได้ 12) ครูสมัยก่อนไม่ต้องเรียนมากเพราะถูกหล่อหลอมขึ้นมาเอง 13) ครูดีไม่ใช้การ ถ้ายทอดแต่เพียงอย่างเดียว 14)ครูดี ครูที่เยี่ยมยอดคือครูที่ปฏิบัติได้แล้ว ปฏิบัติจนเป็นนิสัยเป็น บุคลิกภาพแล้วจึงมาถ่ายทอดและ15) ครูดี ต้องมีความรู้ รู้หลักการ ความหมายและรู้วิธีการเข้าถึง ความรู้ให้กับเด็กหรือกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

จินตนา จาดโต (2547, หน้า 55) กล่าวถึงลักษณะที่ดีของครูในองค์กร หรือ หน่วยงาน ควรประกอบด้วยความรู้ดี มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการอบรมสั่งสอน มีความประพฤติดี มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น มีบุคลิกดี มีคุณลักษณะผู้นำ และที่สำคัญต้องมี จรรยาบรรณครู นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 28) ได้ กำหนดเกณฑ์การประเมินครูปฏิบัติการกระบวนการเรียนรู้ในด้านคุณลักษณะของครู กล่าวคือ มีความ รัก ความเมตตาเอาใจใส่ดูแล เอื้ออาทรความทุกข์ความสุขของนักเรียน ประพฤติและปฏิบัติตนเป็น แบบอย่างที่ดีตามกรอบศีลธรรมและวัฒนธรรมไทย มีความรับผิดชอบและตรงต่อเวลา ใฝ่หาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างเท่าทันเหตุการณ์ มีความเชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพและสามารถพัฒนาตนเองได้ และมุ่งมั่นปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่าคุณลักษณะของครูประกอบด้วย ภาษาพูดและภาษาเขียนของครูต้อง ชัดเจน และถูกต้อง ใช้คำศัพท์เหมาะสมกับอายุและความสนใจของนักเรียน การเป็นผู้มีความรู้ดี มี ความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการอบรมสั่งสอนหรือทักษะการสอนดี มีความประพฤติและ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น มีบุคลิกดี มีคุณลักษณะผู้นำ ใฝ่หาความรู้เพื่อ พัฒนาตนเองอย่างเท่าทันเหตุการณ์ และมีจรรยาบรรณครูเช่น มีความรัก ความเมตตาต่อศิษย์

2. การวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

กรมวิชาการ (2545, หน้า 1-71) ได้กล่าวถึงกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศว่า เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานหนึ่งใน 8 กลุ่มที่กำหนดให้เป็นองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิด และการทำงานอย่างสร้างสรรค์ โดยนำจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมาจัดเป็นสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ สำหรับ

กลุ่มภาษาต่างประเทศกำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆและภาษา กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา ที่จะจัดทำรายวิชาประกอบการจัดการ เรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้สถานศึกษาต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆเองโดย อาศัยสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเป็นแนวทาง

การเรียนภาษาต่างประเทศแตกต่างจากสาระการเรียนรู้อื่น เนื่องจากนักเรียนไม่ได้ เรียนภาษาเพื่อความรู้เกี่ยวกับภาษาเท่านั้น แต่เรียนภาษาเพื่อให้สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือใน การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ตามความต้องการในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในชีวิตประจำวันและงาน อาชีพ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนภาษาที่ดี นักเรียนจะต้องมีโอกาสได้ฝึกทักษะการใช้ภาษา ใ้มากที่สุดทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การจัดกระบวนการเรียนการสอนภาษาต้อง สอดคล้องกับธรรมชาติและลักษณะเฉพาะของภาษา จึงควรจัดกิจกรรมให้หลากหลาย ทั้งกิจกรรม ฝึกทักษะทางภาษาและกิจกรรมการฝึกนักเรียนให้รู้วิธีการเรียนภาษาด้วยตนเองควบคู่ไปด้วย อันจะ นำไปสู่การเป็นนักเรียนที่พึ่งตนเองได้และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ในส่วนของโครงสร้างของ หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กำหนดตามระดับความสามารถทางภาษาและ พัฒนาการของนักเรียน เป็นสำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับคือ ช่วงชั้น ป.1-3 ระดับเตรียมความ พร้อม ช่วงชั้น ป.4-6 ระดับต้น ช่วงชั้น ม.1-3 ระดับกำลังพัฒนาและช่วงชั้น ม.4-6 ระดับก้าวหน้า

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิดและการ ทำงานอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตรงตามจุดหมายของ หลักสูตรอันเป็นคุณภาพตามคาดหวังของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การที่จะทำให้นักเรียนเกิด คุณภาพตามที่คาดหวังดังกล่าวได้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดองค์ความรู้ ทักษะหรือ กระบวนการ และคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่นักเรียนพึงมีเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปีแล้ว เป็นกรอบสำหรับแต่ละช่วงชั้นดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 (จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3)

(1) เข้าใจและใช้ภาษาต่างประเทศ แลกเปลี่ยนและนำเสนอข้อมูล ข่าวสารใน เรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง ชีวิตประจำวัน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว

(2) มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ เน้นการฟัง – พูดตามหัวเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อมใกล้ตัว อาหาร เครื่องดื่ม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ภายใน วงคำศัพท์ 300-450 คำ (คำศัพท์ที่เป็นรูปธรรม)

(3) ใช้ประโยคคำเดียวและประโยคเดียว ในการสนทนาโต้ตอบตามสถานการณ์ ในชีวิตประจำวันได้

(4) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางภาษาและชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษาตามระดับชั้น

(5) มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ในการเสนอข้อมูลที่เป็นความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นตามความสนใจและวัย

(6) มีความสามารถในการใช้ภาษาภายในห้องเรียน และในโรงเรียนในการแสวงหาความรู้และความเพลิดเพลิน

ช่วงชั้นที่ 2 (จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6)

(1) เข้าใจและใช้ภาษาต่างประเทศ แลกเปลี่ยนและนำเสนอข้อมูล ข่าวสารสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเรื่องที่เกี่ยวกับตนเอง ชีวิตประจำวันสิ่งแวดล้อมในชุมชน

(2) มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ เน้นการฟัง – พูดตามหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อมใกล้ตัว อาหาร เครื่องดื่ม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพและสวัสดิการ การซื้อขาย ลมฟ้าอากาศ ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 1,050-1,200 คำ (คำศัพท์ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม)

(3) ใช้ประโยคคำเดียว และประโยคผสมสื่อความหมายตามบริบทต่างๆ

(4) เข้าใจข้อความที่เป็นความเรียงและไม่ใช่ความเรียง ในการสนทนาทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ในบริบทที่หลากหลาย

(5) มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางภาษา และชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษา ตามบริบทของข้อความที่พบตามระดับชั้น

(6) มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ นำเสนอและสืบค้นข้อมูลความรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นที่เรียนตามความสนใจและระดับชั้น

(7) มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ ภายในห้องเรียนและในโรงเรียนในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมและความเพลิดเพลิน

สำหรับสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ หมายถึง องค์กรความรู้ที่เป็นสากลสำหรับนักเรียนภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร หมายถึง การใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อทำความเข้าใจ แลกเปลี่ยน นำเสนอข้อมูล ข่าวสาร แสดงความคิดเห็น เจตคติ อารมณ์และความรู้สึกในเรื่องต่างๆ ทั้งที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม หมายถึง ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ พฤติกรรมทางสังคม ค่านิยมและความเชื่อที่แสดงออกทางภาษา สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในการแสวงหาความรู้ที่สัมพันธ์กับกลุ่มสาระ

การเรียนรู้อื่นและ สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศภายในชุมชนและเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สถานศึกษาสามารถพัฒนาหลักสูตรได้ทั้งสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติม เพื่อเป็นทิศทางและกรอบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและเหมาะสมกับท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการพัฒนาหลักสูตรสู่การปฏิบัติมีขั้นตอนคือ

(1) กำหนดนโยบาย/ จุดเน้นหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สถานศึกษาจะต้องกำหนดนโยบาย และจัดเน้นในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของสถานศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนานักเรียน เป็นหลักในการพิจารณาสัดส่วนเวลาและเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยนโยบายและจุดเน้นดังกล่าว จะกำหนดจากการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งการศึกษาวิเคราะห์ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการเรียนรู้และคุณภาพนักเรียนร่วมกัน ทั้งนี้การกำหนดนโยบายและจุดเน้นควรดำเนินการไปพร้อมๆ กับการกำหนดนโยบายการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาในภาพรวม เพื่อให้เป็นภาพเป้าหมายและทิศทางการพัฒนานักเรียนที่ชัดเจน อันจะนำไปสู่การจัดสรรเวลาและหน่วยกิตในสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติมที่เหมาะสมต่อไป

(2) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาคและสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค เพื่อให้การจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และครอบคลุมคุณภาพทุกช่วงชั้นในรายปี/รายภาค จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้ รายปีสำหรับระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และรายภาคสำหรับระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โดยการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น แล้วนำมากำหนดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาคให้เหมาะสม ทั้งนี้คำนึงถึงสัดส่วน เวลา วัย ระดับความต้องการของนักเรียนและความต้องการของท้องถิ่น ดังนี้

(2.1) สถานศึกษาสามารถกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาค จากการศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น และคุณภาพนักเรียนเพื่อบ่งบอกถึงความสำเร็จในการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละช่วงชั้น การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของแต่ละชั้นปี แต่ละสถานศึกษาไม่เหมือนกัน ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

ความพร้อมของสถานศึกษาและความเหมาะสมของท้องถิ่นแตกต่างกัน แต่เมื่อครบ 3 ปี นักเรียนจะได้เรียนครบทุกมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นตามที่กำหนด

(2.2) นำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น มากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาคหรือนำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาคที่ได้วิเคราะห์มาแล้วมากำหนดเป็นสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาค

(3) กำหนดโครงสร้างรายวิชา สถานศึกษาได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นในการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เพื่อใช้ในการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนานักเรียน สำหรับนำไปใช้ในการพิจารณาสัดส่วนเวลาและเป็นแนวทางในการจัดทำสารของหลักสูตร โดยนโยบายและจุดเน้นดังกล่าวได้มาจากการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งได้ศึกษาวิเคราะห์ จุดหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณภาพนักเรียนและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ นำไปสู่การจัดสรรเวลาและหน่วยกิตในสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดทำเพิ่มเติมตามความเหมาะสม

(3.1) สาระการเรียนรู้พื้นฐาน ภาษาอังกฤษเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ให้สถานศึกษาจัดให้นักเรียนทุกคนเรียนตลอดหลักสูตร

(3.2) สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาจัดขึ้นตามนโยบาย จุดเน้นของสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาศักยภาพนักเรียน โดยเลือกจากมาตรฐานการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้รายปี (สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3) และรายภาค (สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ที่พิจารณาว่าสำคัญ และต้องการส่งเสริมให้เข้มมากขึ้นแล้วนำมาจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัดและความต้องการของนักเรียน ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถจัดได้ตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 2 คือตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เป็นต้นไป

สำหรับสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศอื่น เช่นภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ สเปน บาลีและภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้านหรือภาษาอื่นๆ สถานศึกษาสามารถจัดทำรายสาระการเรียนรู้ต่างๆขึ้นใหม่ โดยใช้หลักการดังกล่าวข้างต้น

(4) จัดทำคำอธิบายรายวิชาเมื่อกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี (สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 3) หรือรายภาค (สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ครบทุกสาระและมาตรฐานการเรียนรู้แล้ว ให้พิจารณาสาระการเรียนรู้จากทุกๆผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาคที่กำหนดไว้ โดยพิจารณาจากคำสำคัญหรือประเด็นที่ต้องการให้ นักเรียนศึกษาแล้ว จึงเขียน

เป้าหมายและภาพรวมรายปี/รายภาคของความรู้ ความสามารถในการใช้ภาษาที่นักเรียนจะปฏิบัติ หลังจากเรียนจบสาระการเรียนรู้นั้นๆ

(5) จัดทำหน่วยการเรียนรู้ คำอธิบายรายวิชา เมื่อสถานศึกษาได้กำหนดสาระการเรียนรู้และคำอธิบายสาระการเรียนรู้แต่ละชั้นปี/รายภาคเรียบร้อยแล้ว ขั้นต่อไปสถานศึกษาต้องวางแผนจัดหน่วยการเรียนรู้รายสาระการเรียนรู้ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจะนิยมกำหนดหน่วยการเรียนรู้ที่ให้โอกาสนักเรียนได้เรียนจากสื่อต่างๆทั้งในแนวกว้างและแนวลึก โดยตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ที่น่าสนใจ มีลักษณะเป็นแก่นสาระ/เรื่องหลัก

(6) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยวิเคราะห์จากคำอธิบายรายวิชา และหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนด กำหนดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน สถานศึกษามีอิสระในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ของตนเองซึ่งมีหลายรูปแบบ อย่างไรก็ตาม แผนการจัดการเรียนรู้ที่สถานศึกษาเลือกใช้ควรเป็นรูปแบบเดียวกันตลอดแนวและสื่อความหมายชัดเจน การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เริ่มจากการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้เฉพาะหน่วยที่สะท้อนให้เห็นถึงเนื้อหากิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน รวมทั้งกระบวนการคิด คุณธรรม จริยธรรมและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปี/รายภาคที่กำหนดไว้และนำผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีมากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยเขียนตามลักษณะของจุดประสงค์การเรียนรู้ที่เสนอไว้ การวางแผนการจัดการเรียนรู้ของหน่วยการเรียนรู้ อาจเขียนเป็นแผนรวมของทั้งหน่วยการเรียนรู้ หรือแยกหน่วยการเรียนรู้เป็นแผนย่อยๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้

ในส่วนของการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดคล้อง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จะต้องมีความเข้าใจในภาพรวมที่เป็นจุดเน้นของการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 จุดเน้นการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ

การจัดการเรียนรู้	สื่อ/แหล่งเรียนรู้	การประเมินผล
<ul style="list-style-type: none"> - มุ่งฝึกทักษะการใช้ภาษาให้มากที่สุดทั้งในและนอกห้องเรียน - ใช้กิจกรรมการฝึกอย่างหลากหลาย/การฝึกด้วยตนเอง - บูรณาการ 4C (communication, cultures, connections, communities) 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อสิ่งพิมพ์/สื่อวัสดุอุปกรณ์/สื่อกิจกรรม - แหล่งท่องเที่ยว 	<ul style="list-style-type: none"> - paper pencil tests - performance - conversation - perception - personal communication

ในปัจจุบันมีแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศหลายแนวคิดด้วยกันแต่ละแนวคิดช่วยสร้างความคิดที่เป็นระบบให้แก่ครูผู้สอน ช่วยให้ทราบถึงการวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือกรอบในการพัฒนานวัตกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 105-112) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) หลักสูตรภาษาที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ (Learner-centered language curriculum)

มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ในการใช้ภาษา (Language use) และรู้จักกระบวนการเรียนรู้ (language learning) ตามความต้องการและความสนใจของนักเรียนในรูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียน (informed instruction manner) และการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed manner)

การพัฒนาหลักสูตรภาษาที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญมี 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

(1.1) **ขั้นวางแผน (Planning)** ประกอบด้วย

การวิเคราะห์ความต้องการของนักเรียน (ภูมิหลังการศึกษา ระดับ อายุ พื้นฐาน ความสามารถทางภาษาของนักเรียน ฯลฯ) การตั้งเป้าหมายและจุดประสงค์ของรายวิชาการเลือกเนื้อหา ต้องเลือกเนื้อหาที่ครอบคลุมทั้งส่วนที่เป็นทักษะทางภาษา (language skills) และทักษะการเรียนรู้ (learning skills) โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

1) ด้านทักษะทางภาษา ให้นักเรียนเข้าใจและเห็นประโยชน์ของสิ่งที่ จะเรียน และมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหา เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ปฏิบัติและฝึกใช้ทักษะความรู้ ที่จะนำไปสู่ผลที่วางไว้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองในฐานะนักเรียน

ภาษากิจกรรมที่จัดต้องให้สัมพันธ์กับความต้องการในชีวิตจริงของนักเรียน และเน้นให้นักเรียนได้ฝึกทักษะและกระบวนการทางภาษาที่ละน้อย ในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป

2) ด้านทักษะการเรียนรู้ เอื้อให้นักเรียนได้ใช้กลยุทธ์ในการเรียนภาษา ที่มีประสิทธิภาพช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีเรียนที่ตนเองพอใจ ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะที่ช่วยให้เรียนตามหลักสูตรได้อย่างราบรื่น ส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการวางจุดมุ่งหมายในการเรียนของตน ส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักกำหนดเป้าหมายที่ต้องการและช่วยเวลาที่จำเป็นบรรลุเป้าหมายและช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะในการประเมินตนเอง

ทั้งนี้โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น และกรอบสาระการเรียนรู้เป็นหลัก และเลือกเนื้อหาให้สอดคล้องตามหลักการและแนวทางข้างต้น

การสร้างกิจกรรมสำหรับการเรียนการสอน กิจกรรมควรจะเป็นทั้งกิจกรรมเพื่อฝึกให้นักเรียนมีความรู้ด้านภาษา (linguistic exercises) และกิจกรรมทางการสื่อสาร (communicative tasks) ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การแสดงบทบาทสมมติ (role – play) การใช้สถานการณ์จำลอง (simulation) การเรียนรู้จากโครงงาน (project-based learning) การเรียนแบบสืบสวนสอบสวน (inquiry method) การเรียนแบบร่วมมือ (cooperative learning) การเรียนแบบมีส่วนร่วม (participatory learning) การเรียนแบบสร้างความรู้ (constructivist learning) กิจกรรมการแก้ปัญหา (problem-solving activities) ฯลฯ

(1.2) ขั้นตอนดำเนินงาน (Implementation) ประเด็นที่ควรพิจารณาในขั้นตอนนี้ ได้แก่

วิธีการสอน การจัดการเรียนการสอนภาษาโดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เป็นไปในลักษณะเดียวกับการสอนภาษาเพื่อสื่อสาร (communicative approach)

แหล่งความรู้ ควรเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างผู้สอนและนักเรียน และเป็นไปเพื่อสนองความต้องการของนักเรียนในลักษณะที่เป็นสื่อผสมเพื่อสร้างประสบการณ์ให้แก่นักเรียน

(1.3) ขั้นการวัดและประเมินผล (evaluation) ควรมีการประเมินทั้งรายวิชา และประสิทธิผลของแต่ละวิชาว่า บรรลุตามจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้นหรือไม่ ซึ่งการประเมินอาจประเมินโดยวิธีการต่อไปนี้

(1.3.1) วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

(1.3.2) เปรียบเทียบผลการประเมินก่อนและหลังเรียนของวิชานั้นๆ ในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

(1.3.3) ประเมินโดยใช้แบบสอบถาม สอบถามความคิดเห็น ความพึงพอใจจากนักเรียน

การประเมินผลการจัดการเรียนการสอน มีประเด็นที่ควรพิจารณาดังนี้

1) จุดประสงค์ของการประเมินผล ควรเป็นไปเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนในการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของรายวิชานั้นๆ และผลการสอนของครู

2) ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การทดสอบ การสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินตนเอง การบันทึกการเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติม ฯลฯ

3) ควรมีการประเมินพฤติกรรมการเรียน การมีส่วนร่วม และความประพฤติของนักเรียน

4) การวัดและประเมินผลควรดำเนินการควบคู่ไปกับการเรียนการสอนเป็นระยะๆ และต่อเนื่อง

(2) แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (communicative language teaching)

การสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญของตัวนักเรียน จัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของนักเรียน โดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน การจับใจความสำคัญ ทำความเข้าใจ จุดจำและนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ กลุ่มนักจิตวิทยาการเรียนรู้เชื่อว่านักเรียนมีความสำคัญที่สุดในการเรียน นักเรียนจะสามารถเรียนได้มากขึ้นเรื่อยๆ ทีเดียวขึ้นอยู่กับความเข้าใจเป็นสำคัญ เขาจะเรียนได้ดีถ้าเข้าใจจุดประสงค์ของการเรียน เห็นประโยชน์ของการนำสิ่งที่เรียนไปใช้ โดยสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนไปแล้วให้เข้ากับสิ่งที่เรียนอยู่ และสิ่งที่ช่วยทำให้เรียนภาษาต่างประเทศได้ดี นอกเหนือจากสองเรื่องดังกล่าวมาแล้วคือ ต้องเข้าใจหลักภาษาที่ใช้ในการวางรูปประโยคด้วย

การสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบัน ได้หันมายึดแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมากขึ้น มีการจัดกิจกรรมการเรียนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความหมายได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่มีโอกาสพบได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยยังคงให้ความสำคัญกับโครงสร้างไวยากรณ์ตามที่ปรากฏอยู่ในเนื้อที่ใช้สื่อความหมาย ดังที่ ลิตเติลวูด (Littlewood, 1983) กล่าวไว้ว่า แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นแนวทางการสอนที่ไม่จำกัดความสามารถของนักเรียนไว้เพียงแต่ความรู้ด้านโครงสร้างไวยากรณ์เท่านั้น แต่สนับสนุนให้นักเรียนได้มีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทุกทักษะ โดยสัมพันธ์ความสามารถทางไวยากรณ์เข้ากับ

ยุทธศาสตร์การสื่อสารด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับกาลเทศะ ในชีวิตจริงนักเรียนต้องสัมผัสกับการสื่อสารซึ่งเป็นการใช้ภาษาในรูปแบบต่างๆ มากมาย ดังนั้นการสอนภาษาที่คุ้นเคยนั้นไปใช้ได้ คำกล่าวนี้สอดคล้องกับความเห็นของวิดโดว์สัน (Widdowson, 1979) ที่ว่าความสามารถในการเรียบเรียงประโยคมิใช่เป็นความสามารถในการสื่อสาร การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเราสามารถใช้อย่างได้หลายชนิดในโอกาสต่างๆ กัน เช่น การอธิบาย การแนะนำ การถาม-ตอบ การขอร้อง การออกคำสั่ง เป็นต้น ความรู้ในการแต่งประโยคเป็นสิ่งที่เราเรียกว่า ความรู้ความเข้าใจภาษาเท่านั้นซึ่งอาจจะจะเป็นประโยชน์อยู่บ้าง แต่ถ้าจะให้เกิดประโยชน์มากที่สุดก็ต้องสามารถนำความรู้ในการใช้ประโยคไปใช้ให้เป็นปกติวิสัยได้ตามโอกาสต่างๆ

ดักลาส บราวน์ (H. Douglas Brown, 1993) ได้เสนอแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้มีลักษณะ 4 ประการ ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันดังนี้

1) เป้าหมายของการสอนเน้นไปที่องค์ประกอบทั้งหมดของทักษะการสื่อสาร และไม่จำกัดอยู่ภายในกรอบของเนื้อหาภาษาหรือไวยากรณ์

2) เทคนิคทางภาษาได้รับการออกแบบมา เพื่อนำนักเรียนไปสู่การใช้ภาษาอย่างแท้จริงตามหน้าที่ภาษา และปฏิบัติจริงโดยมีจุดมุ่งหมายในการพูด รูปแบบโครงสร้างภาษามิใช่เป้าหมายหลัก แต่ตัวรูปแบบเฉพาะของภาษาต่างหากที่จะทำให้นักเรียนสามารถสื่อสารจนสำเร็จตามเป้าหมาย

3) ความคล่องแคล่วและความถูกต้อง เป็นหลักการเสริมที่อยู่ภายใต้เทคนิคการสื่อสาร มีหลายครั้งที่ความคล่องแคล่วอาจจะมีค่ามากกว่าความถูกต้องเพื่อที่จะทำให้นักเรียนสามารถนำภาษาไปใช้ได้อย่างมีความหมาย

4) ในการเรียนการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ในตอนท้ายสุดนักเรียนต้องใช้ภาษาอย่างเข้าใจและสร้างสรรค์ ภายในบริบทที่ไม่เคยฝึกมาก่อน

จากแนวการสอนต่างๆ ดังกล่าว ทำให้เกิดแนวคิดในการสอนภาษาว่า ควรนำเสนอภาษาใหม่ในรูปแบบภาษาที่พบในสถานการณ์จริง เพื่อนำไปสู่การสอนคำศัพท์ โครงสร้างการออกเสียง มีการฝึกฝนจนเกิดความเข้าใจเนื้อหา โครงสร้าง สามารถใช้ได้ถูกต้องแล้วจึงนำความรู้ที่ได้ใช้ไปฝึกใช้ในสถานการณ์จริง แนวคิดนี้จึงกลายเป็นขั้นตอนการสอนของแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 3 ขั้นตอน ที่ใช้จัดสอนกันทั่วไปในขณะนี้ขึ้น และขั้นตอนการสอนนี้มีผลเชื่อมโยงต่อไปถึงสถานการณ์การสอน เทคนิคการสอน สื่ออุปกรณ์ และหน่วยการสอนด้วยครูผู้สอนจึงควรทำความเข้าใจให้ชัดเจน เพื่อจะได้จัดการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการสอนทั้ง 3 ขั้นนี้ จะพบว่า มีปรากฏอยู่ในวิธีการนำเสนอเนื้อหาในแบบเรียนต่างๆ ที่ผู้เขียนแบบเรียนมีความรู้ด้านภาษาศาสตร์และแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นอย่างดี และปรากฏอยู่ในการจัด

กิจกรรมการเรียนการสอนแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างชัดเจนทั้ง 3 ขั้นตอน วิธีการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนมีดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการนำเสนอเนื้อหา (Presentation)

ในการเรียนการสอนภาคต่างประเทศ การนำเสนอเนื้อหาใหม่ จัดเป็นขั้นตอนการสอนที่สำคัญขั้นหนึ่ง ในขั้นนี้ครูจะให้ข้อมูลทางภาษาแก่นักเรียน ซึ่งนับเป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ มีการนำเสนอเนื้อหาใหม่โดยจะมุ่งเน้นการให้นักเรียนได้รับรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและรูปแบบภาษาที่ใช้กันจริงโดยทั่วไป รวมทั้งวิธีการใช้ภาษาไม่ว่าจะเป็นด้านการออกเสียง ความหมาย คำศัพท์ และโครงสร้างไวยากรณ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์

2) ขั้นการฝึกปฏิบัติ (Practice)

ขั้นการฝึกปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษาที่เพิ่งจะเรียนรู้ใหม่จากขั้นการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการฝึกแบบควบคุมหรือชี้นำ (controlled practice/directed activities) โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึกๆ ไปสู่การฝึกแบบค่อยๆ ปล่อยให้ทำเองมากขึ้น เป็นแบบกึ่งควบคุม (semi-controlled) การฝึกขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนจดจำรูปแบบของภาษาได้ จึงเน้นที่ความถูกต้องของภาษาเป็นหลัก แต่ก็มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย และวิธีการใช้รูปแบบภาษานั้นๆด้วยเช่นกัน ในการฝึกนั้นครูผู้สอนจะเริ่มจากการฝึกปากเปล่า (oral) ซึ่งเป็นการพูดตามแบบง่ายๆก่อน จนได้รูปแบบภาษา แล้วค่อยเปลี่ยนสถานการณ์ไป สถานการณ์เหล่านี้จะเป็นสถานการณ์ที่สร้างขึ้นภายในห้องเรียน เพื่อฝึกการใช้โครงสร้างประโยคตามบทเรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องให้ข้อมูลป้อนกลับด้วย เพื่อให้นักเรียนรู้ว่าตนใช้ภาษาได้ถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้อาจตรวจสอบความเข้าใจด้านความหมายได้ (ไม่ควรใช้เวลามากนัก) ต่อจากนั้นจึงให้ฝึกด้วยการเขียน (written) เพื่อเป็นการฝึกความแม่นยำในการใช้

3) ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production)

ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร นับเป็นขั้นที่สำคัญที่สุดขั้นหนึ่ง เพราะการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เปรียบเสมือนการถ่ายโอนการเรียนรู้ภาษาจากสถานการณ์ในชั้นเรียนไปสู่การนำภาษาไปใช้จริงนอกชั้นเรียน การฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยทั่วไปมุ่งหวังให้นักเรียนได้ลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ที่จำลองจากสถานการณ์จริง หรือที่เป็นสถานการณ์จริงด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้แนะแนวทางเท่านั้น การฝึกใช้ภาษาในลักษณะนี้มีประโยชน์ในแง่ที่ช่วยให้ทั้งครูผู้สอนและนักเรียนได้รู้ว่า นักเรียนเข้าใจและเรียนรู้ภาษาไปแล้วมากน้อยเพียงใดสามารถนำไปปรับใช้ตามความต้องการของตนเองแค่ไหน ซึ่งการที่จะถือว่านักเรียนได้เรียนรู้แล้วอย่างแท้จริงก็คือ การที่นักเรียนสามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เองโดยอิสระ ภายใต้สถานการณ์

ต่างๆที่จะพบในชีวิตจริง นอกจากนี้นักเรียนจะมีโอกาสนำความรู้ทางภาษาที่เคยเรียนแล้วมาใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ในการฝึกในชั้นตอนนี้อีกด้วย เพราะนักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้ภาษาตามรูปแบบที่กำหนดมาให้เหมือนดังการฝึกในชั้นการฝึก และการได้เลือกใช้ภาษาเองนี้จะช่วยสร้างความมั่นใจในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้แก่ นักเรียนได้เป็นอย่างดี วิธีการฝึกมักฝึกในรูปของการทำกิจกรรมแบบต่างๆ โดยครูผู้สอนเป็นเพียงผู้กำหนดภาระงาน หรือสถานการณ์ต่างๆ

ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ กรมวิชาการ (2545, หน้า 6-7) ได้กล่าวว่า ผู้สอนจะต้องพิจารณาจัดทำแผนการสอนเอาไว้เป็นแนวทางดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจาก การวางแผนการสอนเป็นการจัดโปรแกรมการสอนของวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ การวางแผนการสอนจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัย และเกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนสูงสุดอยู่เสมอ การวางแผนการสอนจึงมีความจำเป็นกับผู้สอนทุกคนแม้จะเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนมาเป็นเวลานานหลายปีแล้วก็ตาม การวางแผนการสอนจะช่วยให้ผู้สอนทราบว่าการสอนของตนได้เดินไปในทิศทางใดหรือทราบว่า จะสอนอย่างไร ด้วยวิธีไหน สอนทำไม สอนอย่างไร และจะประเมินผลอย่างไร ช่วยให้ผู้สอนเกิดความมั่นใจในการเรียนการสอนมากขึ้น ผู้สอนจะมีความพร้อมจากการได้วางแผนหรือวางแผนทางการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า การเรียน การสอนนั้นจึงดำเนินไปอย่างราบรื่น ประหยัดเวลา มีประสิทธิภาพและนักเรียนได้ประโยชน์สูงสุด แผนการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนจะต้องใช้เป็นเครื่องมือหรือแนวทางในการจัดประสบการณ์จากที่หลักสูตรกำหนดมาตรฐานและสาระการเรียนรู้ไว้มาออกแบบวางแผนและดำเนินกิจกรรมการสอนให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ สอดคล้องกับแนวทางและเจตนารมณ์ของหลักสูตร แผนการสอนที่ดีต้องรวมสิ่งๆที่เด็กต้องกระทำจริงในชีวิตประจำวัน มีประสบการณ์ทั้งหลายให้เด็กกระทำ ผู้สอนจึงไม่ควรละเลยและมองข้ามความสำคัญของแผนการสอน แม้ว่าจะมีประสบการณ์การสอนมากมายแล้วก็ตามเพราะนักเรียนแต่ละคนแต่ละรุ่นที่เข้ามาเรียนรู้มีความแตกต่าง และแผนการสอนที่ดีควรตอบคำถามดังนี้ คือ (1) ในการสอนเรื่องนั้นต้องการให้นักเรียนบังเกิดคุณสมบัติอะไร นั่นคือจุดประสงค์การเรียนรู้ต้องชัดเจน (2) นักเรียนต้องทำอะไรบ้างจึงบรรลุผล นั่นคือกิจกรรมการสอน ต้องชัดเจนและนำไปสู่ผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง (3) ผู้สอนจะต้องมีบทบาทอย่างไร นั่นคือระบุพฤติกรรมผู้สอนในการอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนไว้ชัดเจน (4) จะใช้สื่อหรืออุปกรณ์อะไร ช่วยบ้างและใช้อย่างไร นั่นคือกำหนดสื่อและอุปกรณ์การเรียนให้ชัดเจน และ (5) จะรู้ได้อย่างไรว่านักเรียนบังเกิดคุณสมบัติที่ต้องการแล้ว นั่นคือวิธีการวัดผลต้องชัดเจนตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สำหรับการจัดทำแผนการสอนมีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. ทำความเข้าใจกับหลักสูตร ทั้งหลักการ จุดหมาย สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการวางแผนและการจัดการเรียนการสอน

2. เขียนจุดประสงค์การเรียนรู้สำหรับเนื้อหาวิชานั้นในลักษณะจุดประสงค์ปลายทางที่ควรเกิดขึ้นกับนักเรียนวิชานั้นจนครบถ้วนแล้ว

3. เขียนโครงสร้างของวิชาที่จะสอนทั้งวิชาโดยกำหนดส่วนประกอบ คือ (1) หัวข้อย่อยๆอาศัยจากเนื้อหาวิชาที่อ่านจากคำอธิบายรายวิชาและหนังสืออ้างอิงอื่นๆ (2) จำนวนคาบที่ควรใช้ในการสอนแต่ละหัวข้อเรื่องย่อย อาศัยการคำนวณจากจำนวนคาบที่มีจริงตลอดภาคเรียนตามกำหนดของหลักสูตร และพิจารณาน้ำหนักของปริมาณเรื่องราวที่จะกล่าวถึงในข้อเรื่อนั้นๆ (3) สาระสำคัญที่เน้นถึงความคิดรวบยอดหรือหลักการหรือทักษะหรือลักษณะนิสัยที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดกับนักเรียนในการเรียนแต่ละหัวข้อเรื่อนั้น และ (4) จุดประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะจุดประสงค์นำทางประกอบหัวข้อเรื่องย่อยๆ แต่ละข้อ

4. สร้างแผนการสอนโดยหยิบยกหัวข้อเรื่อง จำนวนคาบ สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้ทำแผนการสอน

ทิสนา แคมมณี (2542, หน้า 24-25) ได้เสนอแนวคิดเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ดังนี้

(1) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (physical participation) กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของนักเรียนตื่นตัวพร้อมที่จะรับข้อมูลและการเรียนรู้ต่างๆที่จะเกิดขึ้น การรับรู้เป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้ หากนักเรียนไม่มีความพร้อมในการรับรู้ แม้จะมีการให้ความรู้ที่ดีๆ นักเรียนก็ไม่สามารถที่จะรับได้ ดังนั้นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นระยะๆตามความเหมาะสมกับวัยและระดับความสนใจของนักเรียน

(2) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางสติปัญญา (Intellectual Participation) กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวทางสติปัญญา โดยเป็นกิจกรรมที่ทำทลายความคิดของนักเรียน สามารถกระตุ้นสมองของนักเรียนช่วยให้นักเรียนเกิดความจดจ่อในการคิด สนุกที่จะคิด ซึ่งเรื่องให้นักเรียนคิดจะต้องไม่ง่าย และไม่ยากเกินไป

(3) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม (social participation) กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือ

สิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งจะส่งผลถึงการเรียนรู้ด้านอื่นๆ ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี จึงควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวด้วย

(4) กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ (emotional participation) กล่าวคือ เป็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึกของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนมีความหมายต่อตนเอง มักเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรงหรือใกล้ชิดตัวนักเรียน ดังนั้นหากครูสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สามารถช่วยนักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความสนใจ เป็นกิจกรรมที่ท้าทายความคิด สติปัญญาและช่วยให้มีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้อย่างกว้างขวาง กิจกรรมนั้นจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและหากส่งผลกระทบต่อความรู้ของนักเรียนโดยตรง จะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อนักเรียนยิ่งขึ้น เป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านไปพร้อมๆ กัน

กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระต่างๆ ผู้สอนต้องดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร เพื่อนำมาออกแบบวางแผนและดำเนินกิจกรรมการสอนให้นักเรียนได้รับประสบการณ์สอดคล้องกับแนวทางและเจตนารมณ์ของหลักสูตรที่ใช้มาตรฐานและตัวบ่งชี้ความสำเร็จหรือผลการเรียนรู้ของกลุ่มสาระเป็นเป้าหมายของการพัฒนา โดยคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และนักเรียน กล่าวคือ

(1) ภาษาจีนเป็นการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มภาษาต่างประเทศ ดังนั้นสาระและมาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาระดับพื้นฐานในกลุ่มภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน จึงมีจำนวน 4 สาระ ประกอบด้วย สาระที่ 1 : ภาษาเพื่อการสื่อสาร สาระที่ 2 : ภาษาและวัฒนธรรม สาระที่ 3 : ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และสาระที่ 4 : ภาษาด้วยความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

(2) การสอนภาษา ควรนำเสนอภาษาใหม่ในรูปแบบภาษาที่พบในสถานการณ์จริง เพื่อนำไปสู่การสอนคำศัพท์ โครงสร้าง การออกเสียง มีการฝึกฝนจนเกิดความเข้าใจเนื้อหา โครงสร้าง สามารถใช้ได้ถูกต้องแล้วจึงนำความรู้ที่ได้ใช้ไปฝึกใช้ในสถานการณ์จริง

(3) มีความเข้าใจในภาพรวมที่เป็นจุดเน้นของการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

(4) มีความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับ ขั้นตอนการสอนของแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร 3 ขั้นตอน ที่ใช้จัดสอนกันทั่วไปในขณะนี้ ซึ่งมีผลเชื่อมโยงถึงสถานการณ์การสอน เทคนิคการสอน สื่ออุปกรณ์ และหน่วยการสอนด้วย

(5) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพซึ่งช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์

3. บทบาทของครู

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, หน้า 8-10) กล่าวถึง บทบาทของครูในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จากบทบาทที่สำคัญที่สุดในฐานะผู้บอกเล่าข้อความรู้ทั้งหมดแก่นักเรียนมาเป็นผู้สนับสนุนจัดสิ่งแวดล้อมที่จะเอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มากที่สุดบทบาทของครูจึงควรประกอบด้วย

(1) บทบาทด้านการเตรียมการ ประกอบด้วย

(1.1) เตรียมตนเอง ครูจะต้องเตรียมตนเองให้พร้อมสำหรับบทบาทของผู้เป็นแหล่งความรู้ (resource person) ซึ่งจะต้องให้คำอธิบายคำแนะนำ คำปรึกษา ให้ข้อมูลความรู้ที่ชัดเจนแก่นักเรียน รวมทั้งแหล่งความรู้ที่จะแนะนำให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลได้ ดังนั้นครูจะต้องมีภาระหนักเตรียมตนเองด้วยการอ่าน การค้นคว้า การทดลองปฏิบัติต่างๆ ในหัวข้อเนื้อหาที่ตนรับผิดชอบรวมทั้งข้อมูลและประประสพการณ์อื่นๆ เกี่ยวข้องที่จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน

(1.2) การเตรียมแหล่งข้อมูล เมื่อบทบาทครูไม่ใช่ผู้เล่ามวลดความรู้อีกต่อไป ครูจึงต้องเตรียมข้อมูลแหล่งความรู้แก่นักเรียนทั้งในรูปแบบของสื่อการเรียน ใบความรู้และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะใช้ประกอบกิจกรรมในห้องเรียน หรือ ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีข้อมูลความรู้ที่นักเรียนสามารถเลือกศึกษาค้นคว้าตามความต้องการ หรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น ศูนย์วิทยุบริการ ศูนย์สื่อ ห้องสมุด ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องสมุดวิชา ห้องปฏิบัติการวิชาต่างๆ และห้องพิพิธภัณฑ์ในโรงเรียน ทั้งนี้รวมไปถึงแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนด้วย ซึ่งครูสามารถสำรวจบัญชีรายชื่อหนังสืออุปกรณ์ หรือสื่อต่างๆ ไว้สำหรับนักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามที่กำหนดในกิจกรรมการเรียน หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมทั้งในและนอกเวลาเรียน

(1.3) การเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทของครูก่อนการเรียนการสอนทุกครั้ง คือ การวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด ครูจะต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อให้ได้สาระสำคัญและเนื้อหาข้อความรู้อันนำไปสู่การออกแบบกิจกรรมการเรียนที่เน้นนักเรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ตามที่กำหนด โดยบทบาทในส่วนนี้ครูจะทำหน้าที่คล้ายผู้จัดการ (Manager) ที่กำหนดบทบาทการเรียนรู้ และความรับผิดชอบแก่นักเรียนให้เขาได้ทำกิจกรรมตามความต้องการความสามารถและความสนใจของแต่ละคน

(1.4) การเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เมื่อออกแบบหรือกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้แล้วครูจะต้องพิจารณาและกำหนดว่าจะใช้สื่ออุปกรณ์ใดเพื่อให้กิจกรรมการเรียนดังกล่าวบรรลุผล

แล้วจัดเตรียมให้พร้อม บทบาทของครูตรงนี้จึงเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) เพื่อให้การเรียนรู้บรรลุผล

(1.5) การเตรียมการวัดและประเมินผล บทบาทในด้านการเตรียมการอีกประการหนึ่ง คือการเตรียมวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยการวัดให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้และวัดให้ครอบคลุมทั้งในส่วนของกระบวนการ (process) และผลงาน (product) ที่เกิดขึ้นทั้งด้านพุทธิสัย (cognitive) จิตพิสัย (affective) และทักษะพิสัย (psychomotor) โดยเตรียมวิธีการวัดและเครื่องมือวัดให้พร้อมก่อนทุกครั้ง

(2) บทบาทด้านการดำเนินการ เป็นบทบาทขณะนักเรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย

(2.1) การเป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา (helper and advisor) คอยให้คำตอบเมื่อนักเรียนต้องการความช่วยเหลือ เช่น ให้ข้อมูลหรือความรู้ในเวลาทีนักเรียนต้องการ เพื่อให้การเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(2.2) การเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรง (supporter and encourager) ช่วยสนับสนุนหรือกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

(2.3) การเป็นผู้ร่วมทำกิจกรรม (active participant) โดยเข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มนักเรียนพร้อมทั้งให้ความคิด และความเห็นหรือช่วยเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัวของนักเรียนขณะทำกิจกรรม

(2.4) การเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ (monitor) ตรวจสอบผลการทำงานตามกิจกรรมของนักเรียนเพื่อให้ถูกต้องชัดเจนและสมบูรณ์ก่อนให้นักเรียนสรุปเป็นข้อความรู้จากการเรียนรู้

(2.5) การเป็นผู้สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร โดยการสนับสนุนเสริมแรง และกระตุ้นให้นักเรียนได้เข้าร่วมทำงานกับกลุ่ม แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยและเต็มที่ ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันและอภิปรายโต้แย้งด้วยท่วงทำนุมนวล ให้เกียรติกันอย่างเป็นมิตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เป้าหมายของกลุ่มบรรลุความสำเร็จ

(3) บทบาทด้านการประเมินผล เป็นบทบาทที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการเพื่อตรวจสอบว่าสามารถจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ ทั้งนี้ ครูควรเตรียมเครื่องมือและวิธีการให้พร้อมก่อนถึงขั้นตอนการวัดและประเมินผลทุกครั้ง และการวัดควรให้ครอบคลุมทุกด้าน โดยเน้นการวัดจากสภาพจริง (authentic measurement) จากกรปฏิบัติ (performance) และจากแฟ้มสะสมผลงาน (portfolio) ซึ่งในการวัดและประเมินผลนี้

นอกจากครูจะเป็นผู้วัดและประเมินผลเองแล้วนักเรียนและสมาชิกของแต่ละกลุ่มควรจะมีบทบาทร่วมวัดและประเมินตนเองและกลุ่มด้วย

กรมวิชาการ (2545, หน้า 5) กล่าวถึง บทบาทของผู้สอนว่า เปลี่ยนแปลงจากการเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาวิชาเป็นผู้กระตุ้นนักเรียน ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ เรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน ในบางเรื่องที่เป็นความรู้ใหม่ๆ ส่วนบทบาทของนักเรียนคือเป็นผู้ลงมือปฏิบัติจนได้ข้อค้นพบและข้อสรุปใด แต่ผู้สอนกลับมีความสำคัญมากขึ้น เพราะบทบาทของผู้สอนจะมากขึ้น ผู้สอนต้องเป็นคนเก่ง มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาที่สอนจึงจะสามารถแนะนำนักเรียนได้อย่างถูกต้อง มีการเตรียมการสอนอย่างดี รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รู้จักนักเรียนในด้านความรู้ความสามารถ อุปนิสัยใจคอ สุขภาพร่างกาย การประพฤติปฏิบัติ ผู้สอนต้องเตรียมบทเรียน กิจกรรมและสถานที่ที่จะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เตรียมสื่อและอุปกรณ์ที่นักเรียนจะใช้ศึกษา เตรียมคำถามที่จะซักถามเป็นต้น ผู้สอนจะต้องมีเมตตา ให้ความรัก ความอบอุ่น รู้จักให้อภัยนักเรียนเมื่อทำผิดพลาดแนะนำด้วยความหวังดี มีความเป็นมิตร มีความอดทน เพื่อให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและเรียนด้วยความสุขซึ่งสอดคล้องกับ เกษม วัฒนชัย (2545, หน้า 58) ที่ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ครูคือ ครูต้องเข้าใจนักเรียนแต่ละคนในห้วงว่ามีความแตกต่าง ตั้งแต่พัฒนาการของนักเรียน สิ่งแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดู เชาวน์ปัญญา อารมณ์ สังคม ฯลฯ เวลาจัดกิจกรรมครูควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้และเอาใจใส่เป็นรายบุคคล ครูควรเตรียมเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของนักเรียน ครูต้องรู้จักให้การเสริมแรง ซึ่งเป็นการให้กำลังใจนักเรียน ครูควรจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการกระทำครูควรฝึกฝนกิจกรรมรายาทและวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย ครูควรเมตตา นักเรียนอย่างทั่วถึงทุกคน

สถาบันการแปลหนังสือ (2546, หน้า 80-137) กล่าวถึง วิธีสอนและกลยุทธ์การสอน (teaching methods and strategies) มี 12 แบบ ประกอบด้วย

(1) ใช้วิธีสอนที่ตรงนักเรียนให้อยู่กับงานและฝึกใฝ่อยู่กับความอยากรู้อยากเห็น ความใส่ใจในวิชาที่เรียนสร้างความกระตือรือร้น และคงไว้ซึ่งแรงกระตุ้น สามารถตรวจสอบได้จากการเต็มใจและสามารถใช้วิธีการสอนหลายรูปแบบเช่น เพื่อให้ข้อมูล ใช้วิธีถ่ายทอดโดยตรงเพื่อตรวจสอบประเด็น ใช้วิธีอธิบาย ตามด้วยการอภิปราย เพื่อสอนเทคนิค ใช้วิธีสาธิต หรือยกตัวอย่าง และการฝึกทักษะ คำนึงถึงแรงจูงใจของนักเรียนเป็นหลัก และใช้การสอนเพื่อทำให้นักเรียนใส่ใจในบทเรียน

(2) หาแนวการสอนให้เหมาะสมกับวิชาและนักเรียน สามารถตรวจสอบได้จากขอบข่ายของวิชาเมื่อครูเตรียมการสอน ใช้การสอนแบบตรงผสมกับกิจกรรมปฏิบัติ และใส่ใจกับ

ความต้องการในการเรียนเฉพาะอย่างของนักเรียนแต่ละคน การที่ครูจะใช้วิธีการสอนแบบใดนั้นต้องดูเนื้อหาวิชาและระยะเวลาที่ครูต้องใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนจำข้อมูลนั้นได้ การเรียนควรมีการผสมผสานกิจกรรมทั้งแบบเดี่ยว เป็นคู่และเป็นกลุ่ม โดยจุดสำคัญ คือ ใช้วิธีสอนที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ให้งานปฏิบัติที่มีจุดมุ่งหมาย คำนึงถึงความต้องการและชี้แนะโน้มมนักเรียนแต่ละคนรวมทั้งขนาดของห้องเรียน

(3) การกำหนดโครงสร้างของข้อมูลในการสอนให้ดี รวมถึงการเขียนโครงร่างเนื้อหาและจุดหมาย สร้างความเชื่อมโยงและสรุปประเด็นสำคัญที่เป็นตัวบอกความก้าวหน้าของบทเรียน ซึ่งครูสามารถตรวจสอบได้จาก ความชัดเจนของตนเองในการพูดถึงความรู้หรือข้อมูล การจัดรอยเชื่อมต่อยุ่ระหว่างบทเรียนหนึ่งไปสู่อีกบทเรียนหนึ่งได้อย่างราบรื่น และบทเรียนมีที่ว่างเสมอสำหรับความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

(4) การนำเสนอเนื้อหาได้ครอบคลุมแนวคิดสำคัญอย่างชัดเจน โดยใช้คำศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อ รูปภาพและตัวอย่างที่เลือกสรรอย่างดี โดยสิ่งที่จะต้องคำนึงเพื่อให้บรรลุวิธีนี้ คือ การเชื่อมโยงเนื้อหาให้เข้ากับความมุ่งหมายของบทเรียน การสอนคำศัพท์ไปพร้อมๆ กับการพัฒนาแนวคิด การคำนึงถึงวุฒิภาวะของเด็กเมื่อต้องยกตัวอย่าง และการทำคำศัพท์ให้คุ้นหูคุ้นตา

(5) สอนและยกตัวอย่างให้ชัดเจน รวมทั้งอธิบายเป็นขั้นตอนและถูกต้อง การสอนที่มีประสิทธิภาพและการสาธิต ต้องอาศัยการเตรียมอย่างพิถีพิถัน ต้องทำความเข้าใจวิธีการสอนโดยตรงที่นำมาใช้ให้ชัดเจน การสอนที่เน้นกฎเกณฑ์เกิดจากการสอนที่มีพลวัต นักเรียนต้องใช้เวลาซึมซับในสิ่งที่ครูพูด

(6) ตั้งคำถามที่มีประสิทธิภาพให้เหมาะสมกับความก้าวหน้าและทิศทางของบทเรียนและให้แน่ใจว่านักเรียนมีส่วนร่วม ครูต้องรู้ชัดเจนว่าทำไมจึงตั้งคำถาม ใช้คำถามแบบเปิดและปิดในรูปแบบต่างๆและกระตุ้นให้เด็กตั้งคำถาม รูปแบบคำถามจึงเป็นส่วนสำคัญของการสอน ต้องใช้คำถามชนิดที่กระตุ้นให้นักเรียนสร้างความรู้ขึ้นเอง และควรคำนึงถึงความกังวลใจของเด็กด้วย ครูไม่ควรใช้คำถามเป็นเครื่องแสดงการตำหนิ เช่น ครูถามแล้ว เด็กก็ไม่รู้คำตอบ ถามด้วยน้ำเสียงข่มขู่ เมื่อเด็กตอบก็พูดเหน็บแนม ครูถามไปถอนหายใจไป หรือพูดจาประชดประชันเสียดสีให้สะเทือนใจเด็ก หรือครูอาจใช้น้ำเสียงตวาดรุนแรงในกรณีที่ได้กขาดวินัย การถามด้วยน้ำเสียงที่จริงจังแต่เป็นกลางและไม่ข่มขู่จะได้รับคำตอบที่จริงใจ คำถามส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือประเมินโดยคว่านักเรียนตอบคำถามเกี่ยวกับบทเรียน หรืองานที่มอบหมายหมายได้ดีเพียงใด จุดสำคัญ จึงควรใช้คำถามเพื่อประเมินในยามจำเป็น ในการใช้คำถามสามารถใช้ได้หลายระดับ ควรจัดลำดับคำถามให้มีกรอบความคิดวิธีที่ดีที่สุดคือเริ่มใช้คำถามที่ตรงไปตรงมา ตามด้วยคำถามที่เกี่ยวข้องพันและท้าทายมากขึ้น เด็กจะเกิดความสนใจถ้าครูสามารถทำให้เด็กใจจดใจจ่ออยู่กับบทเรียน และถามในห้องเรียน

เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ตนต้องการสำหรับเด็กประถม จะต้องเรียนรู้ที่จะยอมรับว่าบางคำถามไม่มีคำตอบตรงๆ และบางคำถามไม่มีคำตอบ

(7) ใส่ใจกับความผิดพลาดและความเข้าใจผิดของนักเรียนและช่วยแก้ไข ครูต้องมีทัศนคติเชิงบวกต่อข้อผิดพลาดของนักเรียน ใช้เวลาพิจารณาหาสาเหตุของข้อผิดพลาดนั้นและรู้จำนวนนักเรียนที่ประสบปัญหาอย่างเดียวกัน

(8) ตั้งใจฟังนักเรียน วิเคราะห์คำตอบ และตอบโต้ในเชิงสร้างสรรค์การเรียนรู้ของนักเรียนให้ก้าวต่อไปครูเป็นผู้สนับสนุนการพูดคุยเชิงสร้างสรรค์ในชั้นเรียน ตั้งใจฟังในสิ่งที่เด็กพูดและยกตัวอย่างที่ดีมาใช้ในการใช้ภาษาและการพูดคุย

(9) หาโอกาสพัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียนด้านการอ่านออกเขียนได้ การนับเลข และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้งทักษะในการเรียนแบบคนเดียวและแบบร่วมมือเป็นกลุ่ม เพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ การค้นคว้าหาข้อมูลและการใช้ประโยชน์จากหนังสือเรียน ครูต้องมั่นใจว่านักเรียนได้เรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในการส่งเสริมการเรียนรู้ ครูจัดหาวิธีการที่ถูกต้องเพื่อส่งเสริมให้เด็กเข้าไปใช้ข้อมูลในห้องสมุดและเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งครูรู้วิธีการแยกแยะข้อมูลจากหนังสือและจากคอมพิวเตอร์

(10) หาโอกาสให้นักเรียนได้เสริมความรู้ทั้งในห้องเรียนและจากที่บ้านที่เตรียมไว้ เพื่อเพิ่มเติมและพัฒนาสิ่งที่นักเรียนได้เรียนไปแล้ว ครูต้องรู้ว่าเด็กๆรู้อะไรมาแล้ว แยกออกระหว่างการสอนและการเสริม รวมทั้งการบ้านช่วยเสริมความเข้าใจในสิ่งที่เด็กรู้อยู่แล้ว

(11) ตั้งความคาดหวังให้สูงสำหรับนักเรียนทุกคน แม้ว่าจะมีความแตกต่างระหว่างตัวบุคคล ทั้งในเรื่องเพศและภูมิหลังด้านภาษาและวัฒนธรรม ครูสร้างความคาดหวังเพื่อความสำเร็จของนักเรียนและสื่อให้นักเรียนรู้นอกจากนี้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อความหลากหลายภายในชั้นเรียน

(12) ให้โอกาสนักเรียนได้พัฒนาความเข้าใจให้ขยายกว้างไกลขึ้น โดยเชื่อมโยงการเรียนรู้ของเขาให้สัมพันธ์กับตัวอย่างที่เป็นจริงและตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานซึ่งครูมอบหมายให้ทำ ดังนั้นบทเรียนของครูจะช่วยให้นักเรียนได้ตระหนักความเป็นจริง โดยไม่สูญเสียความบริสุทธิ์ใจเพียงสาขาของวัยเด็ก มีตัวอย่างที่สมจริงพอสมควร และครูสามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างความเป็นจริงกับความคิดเห็น

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 30) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินครูปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของครู ไว้ดังนี้คือ

(1) จัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้การเรียนรู้ 5 ลักษณะอย่างยืดหยุ่น โดยมุ่งให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อพัฒนานักเรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข

(2) จัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ทุกขั้นตอน

(3) เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกได้อย่างอิสระตามความสามารถเป็นรายบุคคลอยู่เสมอ

(4) กระตุ้นให้นักเรียนแต่ละคนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการและแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

(5) เป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้นักเรียนพัฒนาใช้กระบวนการคิดและกระบวนการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์อยู่เสมอ

(6) ใฝ่หาและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ทักษะในเนื้อหาวิชาและแนวการจัดการเรียนรู้อย่างถูกต้อง แม่นยำอยู่เสมอ

(7) ช่วยพัฒนาเพื่อนร่วมงาน หรือเครือข่ายให้มีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอน และแนวการจัดการเรียนรู้ที่ถูกต้องต่อเนื่อง

กล่าวได้ว่า คุณลักษณะและบทบาทของครูผู้สอน เป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนการสอน เพราะผู้สอนเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้สู่แก่นักเรียน เป็นผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำปรึกษา สนับสนุนและเสริมแรง ร่วมทำกิจกรรม ติดตามตรวจสอบ สร้างเสริมบรรยากาศที่อบอุ่นเป็นมิตร และเป็นผู้ประเมินผล เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพของนักเรียน และได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างแท้จริง

4. บทบาทของนักเรียน

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542, หน้า 8-10) กล่าวถึง ตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ของศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดตัวบ่งชี้การเรียนของนักเรียน 9 ข้อ เป็นเครื่องตรวจสอบว่า เมื่อใดก็ตามที่เกิดการเรียนหรือการสอนตามตัวบ่งชี้ดังกล่าว เมื่อนั้นได้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ดังนี้

(1) นักเรียนมีประสบการณ์ตรง สัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(2) นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง

(3) นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม

(4) นักเรียนฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการตลอดจนได้

แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล

(5) นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบ แก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและ
ร่วมด้วยช่วยกัน

(6) นักเรียนได้ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

(7) นักเรียนได้เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ
ของตนเองอย่างมีความสุข

(8) นักเรียนฝึกตนเองให้มีวินัย และมีความรับผิดชอบในการทำงาน

(9) นักเรียนฝึกตนเองและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่าง
ต่อเนื่อง

ชัยวัฒน์ วรรณพงษ์ (2541, หน้า 8) กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่ง
เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบและวิธีต่างๆ จัดอย่างหลากหลาย จัดอย่างดี
คำนึงถึงผลสำเร็จของนักเรียนเป็นสำคัญ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญเป็นเหมือน
แบบแผนขั้นตอน รูปแบบหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูควรเข้าใจและนำไป
ปฏิบัติได้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ซึ่งแตกต่างกันออกไป เช่น

(1) วิธีทดลอง นักเรียนทำการทดลองหาคำตอบด้วยตนเอง จับคู่หรือเป็นกลุ่ม
โดยทำตามแบบแผนและขั้นตอนที่นักเรียนเรียนรู้มา

(2) วิธีทำงานตามโครงการ เริ่มจากนักเรียนคิดทำโครงการว่าจะแก้ปัญหา หรือ
ทำอะไร อย่างไร จึงจะเกิดประโยชน์ แล้วจึงทำตามโครงการเป็นกลุ่มให้ได้ผลงานตามเป้าหมาย
เป็นการฝึกคิด และทำงานอย่างมีแผน ได้ใช้ความรู้เดิม และเรียนรู้สิ่งใหม่ เกิดทักษะการทำงาน
ร่วมกัน ได้ผลผลิตเป็นรูปธรรม

(3) วิธีแก้ปัญหา เมื่อนักเรียนมีปัญหาหรือข้อสงสัย จำเป็นต้องแก้ไข นักเรียน
เริ่มจาก การสังเกต และทำความเข้าใจปัญหา ระบุว่าประเด็นปัญหาคืออะไร ใครเกี่ยวข้อง มีข้อมูล
อ้างอิงหรือไม่ เพื่อหาสาเหตุสำคัญและอภิปรายหาทางเลือกที่เหมาะสม วางแผน ลงมือแก้ปัญหา
แล้วสรุปรายงานผล ถ้าเป็นการสืบสวนสอบสวน หรือแก้ปัญหามาตรังการทางวิทยาศาสตร์ จะมีการ
คาดคะเนผลไว้ก่อนที่จะสรุปผลการแก้ปัญหา

(4) วิธีร่วมมือกัน นักเรียนจะร่วมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 2-6 คน ซึ่งสมาชิกมี
ความรู้ ความสามารถแตกต่างกันให้นักเรียนแบ่งปันความรู้ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รับผิดชอบ
ต่อการเรียนของตนเองและของเพื่อนด้วย ผลสำเร็จของแต่ละคนเป็นความสำเร็จของกลุ่มด้วยจะ
ได้ผลดี นักเรียนควรเลือกเทคนิคที่เหมาะสม เช่น การต่อภาพ เกมแข่งขัน และทดสอบ เป็นต้น

(5) ศูนย์การเรียน นักเรียนสามารถเรียนจากบทเรียนสำเร็จรูป ชุดการเรียนการ
สอนหรือสื่อการเรียนซึ่งจัดไว้เป็นกลุ่มหรือศูนย์ในห้องเรียนประมาณ 4-6 กลุ่ม แต่ละศูนย์จะมีบัตร

คำสั่ง แบบทดสอบก่อน-หลังเรียน บทเรียนและอุปกรณ์การเรียน มีการหมุนเวียนศูนย์จนครบทุกกลุ่ม แล้วอาจจะพบกันหมด เพื่ออภิปรายซักถาม หรือเสนอรายงานตามความเหมาะสม

นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 30) ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินรูปปฏิบัติการกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของนักเรียน กล่าวคือ มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ของชั้นเรียนและกำหนดแผนการเรียนย่อยด้วยตนเอง แต่ละคนคิด ตัดสินใจเลือกวิธีการเรียนรู้ ลงมือปฏิบัติตามความสนใจ ความสามารถ ร่วมทำงานกับกลุ่มได้ เป็นอย่างดี แสวงหาความรู้และหาคำตอบของปัญหาโดยมีวิธีการและใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย และสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง คำตอบ/ผลงานมีความแตกต่างกันตามกระบวนการเรียนรู้ตามลักษณะบริบทของแต่ละคน และผลิตผลงานและข้อความรู้ที่เกิดผลดี มีประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมในการแสดงออกของนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ของชั้นเรียน สามารถกำหนดแผนการเรียนย่อยด้วยตนเอง ร่วมทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม รู้จักทดลองหาคำตอบด้วยตนเอง จับคู่หรือเป็นกลุ่ม โดยทำตามแบบแผนและขั้นตอนที่นักเรียนเรียนรู้มา ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามความสนใจ ความสามารถ รู้จักแสวงหาความรู้และหาคำตอบของปัญหาโดยมีวิธีการและใช้แหล่งข้อมูลที่หลากหลาย ฝึกค้นคว้า รวบรวมข้อมูลและสร้างสรรค์ความรู้ สามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์ เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข รวมทั้ง มีวินัย และความรับผิดชอบในการทำงาน การเรียนของตนเอง

5. การใช้สื่อในการเรียนรู้

5.1 สื่อ

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมให้นักเรียน เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ เรียนรู้จากสื่อ แหล่งการเรียนรู้ทุกประเภท ดังนั้นสื่อสำหรับการจัดการเรียนรู้ของครู จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อกระตุ้นความสนใจให้นักเรียนได้รับรู้ เกิดพัฒนาการด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะปฏิบัติและทัศนคติตามที่ครูต้องการดังที่ กิตานันท์ มะลิตอง (2545, หน้า 43) กล่าวถึง สื่อการสอนว่า หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังนักเรียน เพื่อให้สามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ โดยทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ เหตุการณ์ หรือความคิดก็ตาม ถือเป็นสื่อการเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น ขึ้นอยู่กับว่าเราเรียนรู้จากสิ่งนั้นๆ หรือนำสิ่งเหล่านั้นเข้ามาสู่การเรียนรู้ของเราหรือไม่ ส่วนกรมวิชาการ (2544, หน้า 23-24) กล่าวถึง

ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ควรมีความหลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีและสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อให้เกิดการใช้สื่อการเรียนรู้ เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนานักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งสามารถ จำแนกสื่อเป็น 3 ประเภทดังนี้

(1) สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ซึ่งได้แสดงหรือ จำแนกหรือเรียบเรียงสาระความรู้ต่างๆ โดยใช้หนังสือที่เป็นตัวเขียน หรือตัวพิมพ์เป็นสื่อ เพื่อ แสดงสื่อสิ่งพิมพ์หลายประเภท เช่นเอกสาร หนังสือ ตำรา หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร จุลสาร จดหมาย จดหมายเหตุ บันทึก รายงาน วิทยานิพนธ์ เป็นต้น

(2) สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ได้ผลิตขึ้น เพื่อใช้ควบคู่กับ เครื่องมือ โสตทัศนวัสดุหรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ๆ สื่อการเรียนรู้ดังกล่าว เช่นแถบ บันทึกภาพพร้อมเสียง (วีดิทัศน์) แถบบันทึกเสียง สไลด์ สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นอกจากนี้สื่อ เทคโนโลยี ยังหมายรวมถึงกระบวนการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ในการ การเรียนการสอน เช่น การใช้อินเทอร์เน็ต เพื่อการเรียนการสอน การศึกษาผ่านดาวเทียม

(3) สื่ออื่นๆ นอกจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีแล้ว ยังมีสื่ออื่นๆ ที่ ส่งเสริมการเรียนการสอน ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยกว่าสื่อ 2 ประเภทดังกล่าว เพราะสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ท้องถิ่นที่ขาดแคลนสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี สื่อเหล่านี้อาจแบ่งเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

(3.1) สื่อบุคคล หมายถึง บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน ซึ่งสามารถทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด เจตคติและวิธีปฏิบัติตนไปสู่บุคคลอื่น สื่อ บุคคลอาจเป็นบุคคลที่มีอยู่ในโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน ตัวนักเรียน นักการภารโรง หรือ อาจเป็นบุคคลภายนอกโรงเรียน เช่น บุคลากรในท้องถิ่นที่มีความชำนาญ และเชี่ยวชาญใน สาขาอาชีพต่างๆ เป็นต้น

(3.2) สื่อธรรมชาติและสื่อแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตาม ธรรมชาติหรือสภาพที่อยู่รอบตัวนักเรียน เช่น พืชผัก ผลไม้ สัตว์ชนิดต่างๆ ปรากฏการณ์ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ แหล่งวิชาการหรือแหล่งการเรียนรู้ ห้องสมุด ชุมชน สังคม วัฒนธรรม ฯลฯ สิ่ง เหล่านี้เป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งค้นหาได้ไม่ยาก

(3.3) สื่อกิจกรรม/กระบวนการ หมายถึง กิจกรรม หรือกระบวนการ ที่ ครูหรือนักเรียนกำหนดขึ้น เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ ใช้ในการฝึกทักษะซึ่งต้องใช้

กระบวนการคิด การปฏิบัติ การเผชิญอารมณ์ สถานการณ์จำลอง การจัดนิทรรศการ ไปทัศนศึกษา นอกสถานที่ การทำโครงการ เกม เพลง การปฏิบัติตามใบงาน ฯลฯ

(3.4) สื่อวัสดุ/เครื่องมือและอุปกรณ์ หมายถึง วัสดุที่ประดิษฐ์ขึ้น เพื่อประกอบการเรียนรู้ เช่น หุ่นจำลอง แผนภูมิ สถิติ ฯลฯ นอกจากนี้ ยังรวมถึงสื่อประเภทเครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานต่างๆ เช่น อุปกรณ์ทดลองวิทยาศาสตร์ เครื่องมือช่าง เครื่องมือเกษตร เป็นต้น

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2545, หน้า 146-147) กล่าวว่า สื่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวนักเรียนที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ เน้นสื่อที่ใช้สำหรับการค้นคว้าด้วยตนเองทั้งนักเรียน และครูผู้สอน นักเรียน และผู้สอน สามารถจัดทำพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่รอบตัวมาใช้ในการเรียนรู้ สื่อที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ (published) สื่อวัสดุอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อของจริง (regalia) และสื่อที่ใช้จริงในชีวิตประจำวัน (authentic materially) นอกจากนี้ลักษณะของสื่อการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรมีคุณภาพและหลากหลาย ทั้งสื่อของจริงที่มีอยู่ตามธรรมชาติ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี และสื่ออื่นๆ ซึ่งช่วยส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างกว้างขวาง มีคุณค่า น่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตาม เข้าใจง่าย และรวดเร็วขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง และต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อให้การใช้สื่อการเรียนรู้เป็นไปตามแนวการจัดการเรียนรู้ และพัฒนา นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

การผลิตและการพัฒนาสื่อการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะแยกเป็น 2 ระดับ คือ

(1) ระดับชาติ (published materials) เป็นการผลิตสื่อการเรียนการสอนใน ส่วนกลางซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน (นามบริษัทหรือบุคคลก็ได้)

(2) ระดับท้องถิ่น (in-house materials) เป็นการผลิตสื่อการเรียนในระดับ ท้องถิ่นซึ่งส่งเสริมให้หน่วยงานของภาครัฐและเอกชนในระดับเขตพื้นที่/เขตการศึกษา และ สถานศึกษาเป็นผู้ผลิต

5.2 แหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544, หน้า 3) ได้กล่าวถึง แหล่งเรียนรู้ว่าเป็น “แหล่ง” หรือ “ที่รวม” อันอาจเป็นสถานที่หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบ แตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอน มีระยะเวลาเรียนยืดหยุ่นสอดคล้องกับ

ความต้องการและความพร้อมของนักเรียน มีการประเมินและการวัดผลการเรียนที่มีลักษณะเฉพาะ สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกับการประเมินผล ในชั้นเรียนหรือห้องเรียนนั้น ซึ่งมีการจัดแหล่งเรียนรู้อยู่มากมายทั้งที่เป็นภาครัฐและเอกชน โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเป็นการเฉพาะแตกต่างกันออกไปไม่ว่าจะเป็นพิพิธภัณฑ์ สวนพฤกษศาสตร์หรือแม้แต่หอสมุดแห่งชาติและอุทยานประวัติศาสตร์ ส่วนหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2544, หน้า 6) ได้กล่าวถึงแหล่งเรียนรู้ว่าหมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องจากแหล่งต่างๆเพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2544, หน้า 43) ได้เสนอแหล่งเรียนรู้ที่มีภายนอกโรงเรียนไว้ดังนี้

- (1) ภูมิปัญญาท้องถิ่น / ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ความสำเร็จในงาน อาชีพที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ฯลฯ
- (2) แหล่งวิชาการ ได้แก่สถาบัน องค์กร หน่วยงาน หอสมุด ศูนย์วิชาการ ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งให้บริการความรู้เรื่องต่างๆ
- (3) สถานประกอบการ สถานประกอบวิชาชีพอิสระ โรงงาน อุตสาหกรรม หน่วยงานวิจัยในท้องถิ่น ซึ่งให้บริการความรู้ฝึกอบรมเกี่ยวกับงานและวิชาชีพต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น
- (4) ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เช่นอุทยานแห่งชาติ สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ
- (5) สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ เช่นแผ่นพับ วารสาร หนังสืออ้างอิง หนังสือพิมพ์ ฯลฯ
- (6) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ต ซีดี-รอม วีซีดี คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ฯลฯ

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้นำมาสู่การปฏิรูป การศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมให้มีการจัดแหล่ง เรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, หน้า 7-15) ได้ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

- (1) การเรียนรู้โดยสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การเรียนที่เป็น กระบวนการสร้างประสบการณ์และสิ่งของต่างๆที่มีความหมายต่อตนเองจากปฏิสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการคิดและแสวงหาความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ให้นักเรียน

ค้นพบข้อความรู้และประสบการณ์ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเรียนรู้ จัดโอกาส จัดบรรยากาศ
สิ่งแวดล้อมและแหล่งวิทยาการให้เอื้อต่อการสร้างแรงจูงใจให้เกิดการเรียนรู้

(2) การเรียนรู้เป็นเรื่องของตนเอง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การ
เรียนรู้เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างร่างกายและจิตใจของตนเอง การรับรู้และตระหนักใน
ตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมให้สอดคล้องกับค่านิยมที่ดีงาม ยึดมั่นใน
คุณธรรม จริยธรรม มีความเพียรพยายามในการทำความดีอย่างไม่ย่อท้อ การเสริมสร้างลักษณะ
นิสัยและสุนทรียภาพ ความดีงามในตนเอง การเรียนรู้เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างสอดคล้อง
เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อม การตระหนักถึงคุณค่า และพัฒนาคุณภาพธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม
อย่างยั่งยืน

(3) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพมี 2 ลักษณะ
ได้แก่

(3.1) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต หมายถึง การเรียนรู้ที่ทำ
ให้นักเรียนมีทักษะชีวิตที่สำคัญและจำเป็นในด้านการรู้จักวิเคราะห์หิววิจารณ์ มีความคิดสร้างสรรค์
ตระหนักรู้ในตน เห็นใจผู้อื่น ภาควินใจในตนเอง รับผิดชอบต่อสังคม สร้างสัมพันธ์ภาพและการ
สื่อสาร ตัดสินใจและแก้ปัญหา และการจัดการกับอารมณ์และความเครียด

(3.2) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะการประกอบอาชีพ หมายถึง การ
เรียนรู้เพื่อค้นพบและใช้ศักยภาพของตนเพื่อเตรียมตัวประกอบอาชีพให้เหมาะสมกับตนเอง
รู้จักเลือกประกอบอาชีพสุจริต

(4) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด การแก้ปัญหา โดยเน้น
ประสบการณ์และการฝึกปฏิบัติ หมายถึง การใช้ทักษะและการคิดเพื่อค้นหาคำตอบในสถานการณ์
ต่างๆ โดยอาศัยประสบการณ์และการปฏิบัติจริง เพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหาและจัดการกับภาวะ
ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

(5) การเรียนรู้โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอัน
พึงประสงค์ หมายถึง การเรียนรู้ที่มุ่งให้มีความรู้ในศาสตร์ต่างๆควบคู่กับการพัฒนาตนเองด้าน
จิตใจ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย

(6) การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย หมายถึง การเรียนรู้ในเรื่องสิทธิ
เสรีภาพ ความเสมอภาคและการปฏิบัติตามหน้าที่ของตน การเคารพในสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่นโดย
คำนึงถึง ความคิดเห็นและผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

(7) การเรียนรู้เรื่องภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม หมายถึง การเรียนรู้เพื่อให้
เกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจและความตระหนักในคุณค่าของความรู้ต่างๆที่ได้คิดค้นและสั่งสม

ประสบการณ์โดยภูมิปัญญาไทย ตลอดจนมีความรัก ชื่นชมและหวงแหนในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตและสืบสานให้ยั่งยืนตลอดจนเชื่อมโยงให้สู่สากล

(8) การวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การศึกษารวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา

(9) การเรียนรู้โดยความร่วมมือของครอบครัวและชุมชน หมายถึง การที่ครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษามีบทบาทร่วมกันในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับนักเรียน เพื่อให้เรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ

(10) การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณภาพ คุณลักษณะและพฤติกรรมของนักเรียนว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้หรือไม่

ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ (2545, หน้า 147-148) กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ที่นักเรียนสามารถใช้ประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนทักษะทางภาษาของตนได้นั้น มีอยู่ในที่ต่างๆ รอบตัวนักเรียน นับตั้งแต่ผู้คน สถานที่ต่างๆ ทั้งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนและไกลออกไปซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

(1) ครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียน พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง

(2) ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดหมวดวิชา

(3) ศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-access learning center) ซึ่งเป็นที่ฝึกภาษาเอนกประสงค์เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถทางภาษาแตกต่าง โดยเลือกใช้สื่อต่างๆ ที่จัดไว้ให้ตามความสนใจ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร internet เป็นต้น

(4) รายการวิทยุโทรทัศน์ภาคภาษาอังกฤษหรือรายการจากต่างประเทศเช่น BBC, VOA หรือรายการจากเคเบิลทีวี หรือดาวเทียม เช่น CNN, Discovery, National Geography ฯลฯ

(5) สถานที่ทำการต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ท่าอากาศยาน โรงแรมต่างๆ กรมประชาสัมพันธ์ ธนาคาร ห้างร้าน บริษัท ร้านหนังสือ ศูนย์หนังสือ ฯลฯ

(6) สถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ที่ชาวต่างประเทศสนใจเข้าไปเยี่ยมชมเป็นประจำ เช่น วัด พิพิธภัณฑน์ โบราณสถาน วนอุทยานแห่งชาติ สวนพฤกษศาสตร์

(7) สถานทูตประเทศต่างๆ ประจำประเทศไทย องค์การระหว่างประเทศ เช่น UNESCO, UNICEF ฯลฯ

(8) การเดินทางไปศึกษาภาษาต่างประเทศในประเทศนั้นๆ ในช่วงปิดภาคฤดูร้อน

จะเห็นได้ว่าสื่อในการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ให้พึ่งตนเองได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขและรับผิดชอบ

6. การวัดและประเมินผล

จากกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลง ภาระงานด้านการประเมินผลการเรียน ระบบการวัดและประเมินผลที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ จึงต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วยเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน การประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเน้นไปที่การวัดและการประเมินผล ที่จะนำไปสู่การชี้ให้เห็นสภาพที่แท้จริงของนักเรียน และสภาพจริงของการเรียนการสอน จากพฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออก (student performance) สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถอย่างหลากหลายในการพัฒนาคนที่ชัดเจน สอดคล้องกับสมรรถภาพที่ในตนเองและจากการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งชี้ให้เห็นวิธีการตัดสินใจ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การใช้กิจกรรมการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) จะช่วยให้ค้นพบได้ว่า นักเรียนเรียนรู้เรื่องต่างๆ มากน้อยเพียงใด นอกจากระบบการวัดและประเมินผลจะปรับเปลี่ยนแล้ว ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินจะต้องปรับเปลี่ยนไปจากเดิมซึ่งมีครูผู้สอนเป็นบุคคลหลายกลุ่ม ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียน ซึ่งทำหน้าที่ทั้งประเมินตนเองและประเมินเพื่อน (ในกลุ่ม) ผู้ปกครอง เป็นต้น ทั้งผู้เกี่ยวข้องควรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการและเกณฑ์ต่างๆ ในการประเมินผลด้วย(กรมวิชาการ, 2545, หน้า 149)

กรมวิชาการ (2545, หน้า ค) ได้ให้แนวปฏิบัติในการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยประเมินผลใน 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

(1) การประเมินผลก่อนเรียน ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ การประเมินความพร้อม และพื้นฐานนักเรียนกับการประเมินความรู้ในเรื่องที่จะเรียนก่อนเรียน

(2) การประเมินผลระหว่างเรียน มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

(2.1) วางแผนการเรียนรู้และการประเมินผลระหว่างเรียน

(2.2) เลือกรูปแบบการประเมิน ที่สอดคล้องกับภาระงาน หรือกิจกรรมหลัก ที่กำหนดไว้ให้นักเรียนปฏิบัติซึ่งมีวิธีการประเมินที่ครูสามารถเลือกใช้ เช่น การประเมินด้วยการสื่อสารระหว่างบุคคล และการประเมินจากการปฏิบัติ เป็นการประเมินที่ผู้สอนมอบหมายงานหรือกิจกรรมให้นักเรียนปฏิบัติ เช่น มอบงานทำเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม งานหรือกิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติปกติในชีวิตประจำวัน การสาธิต การทำโครงการในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ใน 4 รูปแบบ คือ โครงการสำรวจ โครงการประดิษฐ์ โครงการแก้ปัญหาหรือการทดลองศึกษาค้นคว้า และโครงการอาชีพ

(2.3) การประเมินสภาพจริง เป็นการประเมินจากการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมที่เป็นสถานการณ์จริง หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อนักเรียนมาก แต่จะมีความยุ่งยากซับซ้อนแก่ผู้ประเมิน

(2.4) การประเมินด้วยแฟ้มสะสมผลงาน เป็นการให้นักเรียนเก็บรวบรวมผลงานจากการปฏิบัติจริงตามกลุ่มสาระต่างๆมาจัดแสดงอย่างเป็นระบบ

(3) การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน เป็นการประเมินเพื่อมุ่งตรวจสอบความสำเร็จของนักเรียนหลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้ในช่วงเวลา หรือสิ้นสุดการเรียนรายวิชา ปลายภาคเรียน/ปลายปี จะประกอบด้วย การประเมินหลังเรียน การประเมินผลการเรียนปลายภาค ปลายปี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 6-7) ได้ให้หลักการวัดประเมินผลนักเรียนไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ช่วยผู้สอนได้ข้อมูลสารสนเทศที่แสดงพัฒนาการ ความก้าวหน้าและความสำเร็จของการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนาและการเรียนรู้เต็มศักยภาพ วิธีการวัดและประเมินผลต้องใช้วิธีที่หลากหลาย สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัดทั้งความรู้ ความคิดและการปฏิบัติ จะดำเนินการควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน การวัดความรู้ ความคิดส่วนใหญ่ใช้การทดสอบ แบบทดสอบอาจเป็นแบบเลือกตอบ หรือให้เขียนคำตอบเองด้วยข้อสอบอัตนัย ควรเน้นการตอบโดยการเขียน และการนำเสนอคำตอบด้วยตัวนักเรียน เพราะเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการคิดและการเขียนไปพร้อมๆ กันได้ดีกว่าเครื่องมือชนิดเลือกตอบ นอกจากนี้อาจใช้แฟ้มสะสมงาน การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นวิธีที่เหมาะสมกับการวัด และประเมินความดีงาม และการปฏิบัติ สำหรับการวัดและประเมินผลนักเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งได้ 3 ระดับ คือ

(1) การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน เป็นการวัดและประเมินผลเพื่อมุ่งหาคำตอบว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์จากการเรียนการสอนหรือไม่เพียงใด ผู้ใช้ผลการประเมินในระดับชั้นเรียนที่สำคัญ คือ นักเรียน ผู้สอนและพ่อแม่ผู้ปกครอง สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

(2) การประเมินผลระดับสถานศึกษา เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียนเป็นรายชั้นปีและช่วงชั้น สถานศึกษานำข้อมูลผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน และคุณภาพนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตร รวมทั้งนำผลการประเมินไปพิจารณาตัดสินผลการผ่านระดับชั้นและช่วงชั้น

(3) การประเมินคุณภาพระดับชาติ สถานศึกษาต้องจัดให้นักเรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

กรมวิชาการ (2545, หน้า 5-8) กล่าวถึง เป้าหมายสำคัญของการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนานักเรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ โดยการนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียนโดยตรง และนำไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นรวมทั้งนำไปใช้การพิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย

- (1) การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
- (2) การประเมินกิจกรรมพัฒนานักเรียน
- (3) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- (4) การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน
- (5) การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ (national test)

สถาบันการพลหนังสือ (2546, หน้า 151-180) กล่าวถึงบทบาทของการประเมินที่ครูต้องแสดงให้เห็นถึงความสามารถใน 7 ประเด็น ดังต่อไปนี้

(1) การประเมินความสำเร็จของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน และการสอน

(2) การตรวจให้คะแนน และการสังเกตติดตามการบ้าน และงานในห้องเรียนของนักเรียน ให้ข้อคิดเห็นและเสนอแนะในเชิงสร้างสรรค์สร้างความรู้ โดยการพูด การเขียนและตั้งเป้าหมายสำหรับความก้าวหน้าของนักเรียน

(3) การประเมิน และบันทึกความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างเป็นระบบโดยใช้การสังเกตแบบจุดเน้น การถาม การทดสอบและการตรวจงานเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียน

(4) การประเมินนักเรียนตามเป้าหมายของความสำเร็จครูต้องประเมินการเรียนของนักเรียนด้วยตนเอง โดยใช้ขั้นตอนการกำหนดและประเมินผลงานนักเรียน และอาจใช้แบบทดสอบของสถานศึกษามาประกอบเพื่อให้เห็นภาพความก้าวหน้าของนักเรียนได้ชัดเจน นอกจากนี้ นักเรียนทุกคนต้องผ่านการทดสอบก่อนจบช่วงชั้น โดยสอบในวิชาที่สามารถให้คะแนน

เป็นตัวเลขได้ ซึ่งจุดสำคัญต้องคำนึงถึงข้อกำหนดระดับชาติ การทำความเข้าใจกระบวนการสอบมาตรฐาน (SATs)

(5) การทำความเข้าใจรายละเอียดการเรียนการสอนในระดับชั้นและเมื่อจบช่วงชั้น

(6) การใช้การประเมินในรูปแบบต่างๆอย่างเหมาะสม

(7) การใช้ข้อมูลการประเมิน เพื่อกำหนดเป้าหมายในการเรียน สำหรับนักเรียนกรมวิชาการ (2545, หน้า 44) กำหนดไว้ว่า ในการวัดและประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เน้นความสามารถและคุณลักษณะที่แท้จริงของนักเรียน จะต้องใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น

(1) การทดสอบ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้ ความคิด ความก้าวหน้าในสาระการเรียนรู้ มีเครื่องมือวัดหลายแบบ เช่น แบบเลือกตอบ แบบเขียนตอบ บรรยายความแบบเติมคำสั้นๆ แบบถูกผิด แบบจับคู่ เป็นต้น

(2) การสังเกต เป็นการประเมินพฤติกรรม อารมณ์ การมีปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน ความสัมพันธ์ในระหว่างทำงานกลุ่ม ความร่วมมือในการทำงาน การวางแผน ความอดทน วิธีการแก้ปัญหา ความคล่องแคล่วในการทำงาน การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ต่างๆ ในระหว่างการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมต่างๆ การสังเกตนั้นครูผู้สอนสามารถทำได้ตลอดเวลา ซึ่งอาจจะมีการสังเกตอย่างเป็นทางการ โดยกำหนดเวลาและบุคคลที่จะสังเกต หรือการสังเกตอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นการสังเกตโดยทั่วไปไม่เฉพาะเจาะจง โดยครูผู้สอนจัดทำเครื่องมือประกอบการสังเกต โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบของสิ่งที่สังเกต กำหนดเกณฑ์และร่องรอยที่จะใช้เป็นแนวทางในการสังเกตด้วย แล้วจัดทำเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) แบบประมาณค่า (rating scale) เป็นต้น

(3) การสัมภาษณ์ เป็นการสนทนาซักถามพูดคุยเพื่อค้นหาข้อมูลที่ไม่อาจพบเห็นอย่างชัดเจน ในสิ่งที่นักเรียนประพฤติปฏิบัติในการทำงาน โครงการ/โครงการ การทำงานกลุ่ม กิจกรรมประจำวัน ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์อาจเป็นตัวนักเรียนเอง เพื่อนร่วมงาน รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนด้วย การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นการพูดคุยไม่เจาะจง โดยครูผู้สอนจะต้องตั้งข้อคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อจะได้พูดคุยได้ตรงประเด็น

(4) การประเมินภาคปฏิบัติ เป็นการประเมินการกระทำ การปฏิบัติงานเพื่อประเมินการสร้างผลงานชิ้นงานให้สำเร็จ การสาธิต การแสดงออกถึงทักษะและความสามารถที่นักเรียนให้ปรากฏในงานที่ตนสร้างขึ้น การประเมินภาคปฏิบัติจะต้องจัดทำเครื่องมือประเมิน โดย

ครูผู้สอนจัดทำประเด็นการประเมิน และองค์ประกอบการประเมิน และจัดทำเครื่องมือประกอบการประเมินด้วย เช่น scoring rubric, rating scale และ checklist เป็นต้น

(5) scoring rubric เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบและประเด็นที่จะประเมิน เพื่ออธิบายลักษณะของคุณภาพงานหรือการกระทำเป็นระดับคุณภาพหรือปริมาณ หรือระดับความสามารถเพื่อเป็นแนวทางในการประเมิน และเป็นข้อมูลสำคัญแก่ครูผู้สอน ผู้ปกครอง หรือผู้สนใจอื่น ๆ ได้ทราบว่านักเรียนรู้อะไร ทำได้มากเพียงใด มีคุณภาพผลงานเป็นอย่างไร โดยผู้ประเมินอาจจะให้คะแนนเป็นภาพรวม หรือจำแนกองค์ประกอบก็ได้

(6) การประเมินแฟ้มสะสมงาน (portfolio assessment) เป็นการประเมินความสามารถในการผลิตผลงาน การบูรณาการ ความรู้ ประสบการณ์ ความพยายาม ความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียนที่เกิดจากการสะสม รวบรวมผลงาน การคัดเลือกผลงาน การสะท้อนความคิดเห็นต่อผลงาน รวมทั้งการประเมินผลงาน การประเมินแฟ้มสะสมผลงานจะประเมินการจัดการความคิดสร้างสรรค์ หลักฐานแสดงความรู้ความสามารถในผลงาน อันแสดงถึงความสัมฤทธิ์ผล ศักยภาพของนักเรียนในสาระการเรียนรู้นั้น

การประเมินผลการเรียนรู้ต้องดำเนินการควบคู่กับการดำเนินการจัดการเรียนรู้หรือการทดลองจัดการเรียนรู้ เป็นการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) เพื่อพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลในระดับชั้นเรียนซึ่งมีลักษณะสำคัญดังนี้

(1) เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อมๆ กับการจัดการเรียนรู้ และการเรียนรู้ของนักเรียน

(2) เป็นการประเมินที่ยึดพฤติกรรมเป็นสำคัญ (performance-based) ซึ่งแสดงออกมาจริง

(3) ให้ความสำคัญในการพัฒนาจุดเด่นของนักเรียน

(4) เน้นการพัฒนานักเรียนและการประเมินตนเอง

(5) ตั้งอยู่บนพื้นฐานเหตุการณ์ในชีวิตจริงเอื้อต่อการเชื่อมโยงการเรียนรู้ ไปสู่ชีวิตจริง

(6) มีการเก็บข้อมูลระหว่างการปฏิบัติในทุกบริบท ทั้งที่โรงเรียนบ้านและชุมชนอย่างต่อเนื่อง

(7) เน้นคุณภาพของผลงาน ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการความรู้ความสามารถหลายด้านของนักเรียน

(8) เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง เช่น การวิเคราะห์ สังเคราะห์

(9) ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียนให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานไม่เครียด

(10) สนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ในการประเมินผลการเรียน

การประเมินตามสภาพจริง จะเป็นการประเมินที่เป็นระบบ เป็นกระบวนการ และใช้วิธีการประเมินได้หลายวิธี ดังนี้

(1) การสังเกต อาจจะมีหรือไม่มีเครื่องมือในการสังเกตก็ได้ ซึ่งสามารถทำได้ในทุกสถานการณ์

(2) การสัมภาษณ์ โดยการตั้งคำถามอย่างง่าย ๆ ซึ่งสามารถสัมภาษณ์ได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

(3) การบันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง โดยการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับนักเรียนจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งทางด้านความรู้ ความสามารถ และการแสดงออกในลักษณะต่างๆ

(4) แบบทดสอบวัดความสามารถจริง (authentic test) โดยการสร้างคำถามเกี่ยวกับคำถามการนำความรู้ไปใช้ หรือการสร้างความรู้ใหม่ในสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึงกัน หรือเลียนแบบสภาพจริง

(5) การรายงานตนเอง โดยการพูดหรือเขียนบรรยายความรู้สึกรู้สึก ความเข้าใจ ความต้องการ วิธีการ และผลงานของนักเรียน

(6) แฟ้มสะสมงาน (portfolio) เป็นการรวบรวมผลงานไว้อย่างเป็นระบบในช่วงระยะหนึ่ง เพื่อเป็นหลักฐานที่แสดงถึงความเข้าใจ ความสามารถ ทักษะ ความสนใจ ความถนัด ความพยายาม ความก้าวหน้า และความสำเร็จ

เมื่อทดลองจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ของแต่ละเรื่องจนครบทั้งหน่วยการเรียนรู้จะต้องมีการบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ต่อท้ายแผนการจัดการเรียนรู้ของแต่ละเรื่อง หรือจัดทำเป็นสมุดบันทึกผลการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะก็ได้ การบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ มีแนวทางดังนี้

(1) การบันทึกสิ่งที่ได้เปลี่ยนแปลงแผนการจัดการเรียนรู้ ตามที่กำหนดไว้แต่เดิม เพราะนักเรียนแต่ละห้องเรียนมีความแตกต่างกัน อาจจะต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมกับนักเรียนของห้องเรียนนั้นๆ ดังนั้นอาจจะมีการบันทึกการปรับเปลี่ยนแผนการจัดการเรียนรู้ก่อนการจัดการเรียนรู้ บางกรณีอาจมีการปรับเปลี่ยน

กิจกรรมการเรียนรู้ในขณะจัดการเรียนรู้อย่างทันทีทันใดและเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ก็ควรบันทึกผลการเปลี่ยนแปลงแผนการจัดการเรียนรู้ไว้ด้วย

(2) การบันทึกผลที่เกิดขึ้นสำหรับตัวผู้สอนเองเกี่ยวกับรูปแบบ และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ค้นพบขึ้นมาใหม่ในขณะจัดการเรียนรู้ หรือข้อค้นพบอื่นๆ ที่ได้จากการจัดการเรียนรู้ครั้งนั้นๆ ดังนั้นหลังจากจัดการเรียนรู้ในครั้งนั้นๆ เสร็จเรียบร้อยแล้ว ควรบันทึกผลทันที หากบันทึกผลย้อนหลังอาจจะทำให้จำรายละเอียดไม่ได้ทั้งหมด

(3) การบันทึกผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละครั้งที่จัดการเรียนรู้ในลักษณะที่เป็นภาพรวม และเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล โดยเฉพาะนักเรียนที่มีผลการเรียนรู้ต่ำ และนักเรียนที่มีผลการเรียนรู้ หรือความสามารถสูง เพื่อจะได้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงแก้ไข นักเรียนที่มีผลการเรียนรู้ต่ำ และพัฒนานักเรียนที่มีผลการเรียนรู้สูงให้มีศักยภาพสูงยิ่งขึ้น

(4) การบันทึกปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ในครั้งนั้นๆ ซึ่งจะได้เป็นข้อมูลสำหรับการแก้ปัญหาและอุปสรรคให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

กล่าวโดยสรุป การวัดผลและประเมินผล หมายถึง การใช้เครื่องมือ วิธีต่างๆ ที่มีความหลากหลาย เช่น แบบสังเกต แฟ้มสะสมงาน แบบทดสอบให้มีความสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการวัด โดยดำเนินการควบคู่กับการจัดการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และสรุปผลการเรียนเพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้ความสามารถคุณลักษณะและพฤติกรรมที่แท้จริงของนักเรียน

สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนของสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) กรุงเทพมหานคร

1. ความเป็นมาของโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีน

โรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีน เป็นสถาบันที่ผลิตเยาวชนเข้าสู่สังคมไทยมีภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบในการผลิตเยาวชนให้มีคุณลักษณะ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายไว้โดย วลัย ดิลกวัฒนา (2541, หน้า 1-17) ได้รายงานการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานครประจำปีการศึกษา 2541 ดังนี้

โรงเรียนจีนแห่งแรกตั้งขึ้นราว พ.ศ. 2328 ที่เกาะแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีชื่อว่า "เกาะเรียน" เปิดสอนภาษาจีนล้วนๆ ดำเนินการอย่างอิสระ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2395 คณะมิชชันนารีอเมริกันได้เปิดโรงเรียนจีนขึ้น ณ บริเวณข้างวัดอรุณราชวราราม จังหวัดธนบุรี เมื่อครูเป็นคนจีนถึงแก่กรรม จึงเปลี่ยนวิชาภาษาจีนเป็นภาษาไทย

โรงเรียนตามการศึกษาแผนใหม่แห่งแรก ชื่อ “โรงเรียนฮั่วเอียะ” ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2451 ณ ตรอกกัปตันบุช ถนนเจริญกรุง จังหวัดพระนคร ผู้ก่อตั้งคือ สมาคมตั้งเม่งหวาย เป็นโรงเรียนจีนซึ่งตั้งขึ้นเพื่อเผยแพร่อุดมการณ์ทางการเมืองของ ดร.ซุนยัตเซ็น “บิดาแห่งประชาธิปไตยจีน” ให้กับคนจีนในประเทศไทยได้สนใจการศึกษา และการเมืองของจีน มีการนำแบบแผนต่างๆ จากโรงเรียนในประเทศจีนมาใช้ที่นี่ โรงเรียนนี้ได้เลิกล้มไปและเพราะผู้ดำเนินกิจการมุงงานปฏิวัติมากกว่าการศึกษา (สมาคมครูโรงเรียนราษฎร์แห่งประเทศไทย, 2515, หน้า 108) ต่อมา คนจีนเชื้อชาติต่าง ๆ จึงรวมกลุ่มจัดตั้งโรงเรียนจีนขึ้น ระหว่าง พ.ศ. 2456 ถึง พ.ศ. 2465 เช่น

กลุ่มจีนแต้จิ๋ว	ตั้งโรงเรียนชินหมิน
สมาคมจีนแคะแห่งประเทศไทย	ตั้งโรงเรียนจินเตอะ
สมาคมจีนกวางตุ้ง	ตั้งโรงเรียนเม้งตัก
กลุ่มจีนฮกเกี้ยน	ตั้งโรงเรียนปวยฮ้วน
กลุ่มจีนกวางตุ้ง	ตั้งโรงเรียนคุณเด็ก ซึ่งเป็น โรงเรียนสตรีจีน
	แห่งแรก
กลุ่มจีนไหหลำ	ตั้งโรงเรียนยอกหมิ่น (ยูกหมิ่น)

(สมาคมครูโรงเรียนราษฎร์แห่งประเทศไทย, 2515, หน้า 109)

2. สาเหตุของการก่อตั้งโรงเรียนจีน

2.1 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ผลจากสงครามโลกครั้งที่ 1 (พ.ศ. 2457-2461) ทำให้เศรษฐกิจและการค้าของชาวจีนในประเทศไทย เปลี่ยนแปลงและพัฒนาค่อนข้างมาก ทำให้คนจีนต้องรู้หนังสือเพื่อความสะดวกในการติดต่อค้าขายและทำบัญชี

2.2 บุตร-ธิดา ชาวจีนมีจำนวนมากขึ้น ความต้องการโรงเรียนเพื่ออบรมสั่งสอน บุตร-ธิดา ชาวจีนมากขึ้น ประกอบกับไม่ต้องการให้ชายหญิงเรียนปนกัน จึงเกิดโรงเรียนสตรีขึ้น

2.3 ความเจริญก้าวหน้าของการศึกษาและโรงเรียนในประเทศไทย พ.ศ. 2451 เริ่มให้การอุดหนุนโรงเรียนราษฎร์และรับทะเบียนเป็นโรงเรียนราษฎร์ ทำให้คนจีนเกิดความกระตือรือร้นที่จะปรับปรุงการศึกษา โรงเรียนจีนที่จัดตั้งขึ้นในขณะนั้น มีการดำเนินการเพื่อเป้าหมายทางการเมืองของนักปฏิวัติจีน มากกว่าจัดเพื่อการศึกษา และไม่ส่งเสริมให้สนใจการศึกษาภาษาไทย ขนบประเพณีไทย พ.ศ. 2461 กระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการ) ในสมัยนั้นจึงตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับแรกขึ้นมาบังคับใช้ กำหนดให้โรงเรียนราษฎร์ทั่วประเทศอยู่ในความดูแลของกระทรวงธรรมการ(กระทรวงศึกษาธิการ)

3. การควบคุมโรงเรียนจีนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. 2461

3.1 กำหนดให้โรงเรียนของเอกชนที่จัดตั้งอยู่แล้ว หรือจะจัดตั้งใหม่ทั่วประเทศ จะต้องมาจดทะเบียนและอยู่ในความควบคุมของกระทรวงศึกษาธิการ

3.2 โรงเรียนราษฎร์จะต้องจัดนักเรียนให้อ่าน เขียน และเข้าใจภาษาไทยได้ คล่องแคล่วพอพอสมควร

3.3 โรงเรียนราษฎร์จะต้องจัดให้นักเรียนได้ศึกษาหน้าที่พลเมืองดีปลูกฝังความจงรักภักดีต่อประเทศชาติ และให้มีความรู้ในวิชาภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์เป็นอย่างดี

3.4 ครูชาวต่างประเทศ (ครูชาวจีน หรือครูชาวตะวันตกของโรงเรียนคณะมิชชันนารี) ต้องผ่านการสอบภาษาไทยภายใน 6 เดือน หรือ 1 ปี

3.5 การดำเนินการสอนของโรงเรียนจีน ต้องสอนภาษาไทยอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

3.6 หนังสือและอุปกรณ์การเรียนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงธรรมการ (กระทรวงศึกษาธิการ) มีอำนาจห้ามใช้ หากพิจารณาเห็นว่าบกพร่องต่อศีลธรรม และขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ผลจากการควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ทำให้เกิดการเข้าใจผิดต่อรัฐบาล มีการหลีกเลียง ละเมิดกฎหมาย จนทางราชการต้องดำเนินการแก้ไขหลายรูปแบบ เช่น ส่งข้าราชการไปประจำตามโรงเรียนจีน เจ้าของโรงเรียนจีนทั้งหมดมาประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจพระราชบัญญัติประถมศึกษาภาคบังคับ ทำให้โรงเรียนจีนต้องเพิ่มการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรใหม่มากขึ้น และพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จเยี่ยมโรงเรียนจีน และได้พระราชทานพระบรมราโชวาทแก่บรรดานักเรียนจีน และเจ้าของโรงเรียนจีนซึ่งช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของสถานการณ์ในเรื่องความเข้าใจผิดในหมู่ชาวจีนขณะนั้น ภายหลังการเปลี่ยนแปลงระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 รัฐบาลในยุคคณะราษฎรมุ่งสนับสนุนการศึกษา ทำให้มีโรงเรียนจีนเปิดใหม่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ในขณะเดียวกัน รัฐบาลได้เพิ่มมาตรการควบคุมโรงเรียนจีน คือ จำกัดเวลาสอนภาษาจีนได้ไม่เกินสัปดาห์ 6 ชั่วโมง และถือว่าการสอนภาษาจีนเป็นเพียงการสอนภาษาต่างประเทศวิชาหนึ่ง ห้ามนำหนังสือที่เกี่ยวกับชาตินิยมเรื่องการเมืองเข้าเผยแพร่ใช้เป็นแบบเรียน ระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง โรงเรียนจีนได้ปิดกิจการไปเกือบหมดเหลือเพียงโรงเรียนชั้นวิทยากร ซึ่งต่อมาโอนกิจการเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนโกศลวิทยา (สมาคมครูโรงเรียนราษฎร์แห่งประเทศไทย, 2515, หน้า 119) ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ชาวจีนในประเทศไทยถือตนว่าเป็นมหาอำนาจผู้ชนะสงคราม จึงจัดตั้งโรงเรียนราษฎร์เพื่อสอนภาษาจีนตามอำเภอใจ โดยไม่ได้ขออนุญาตจดทะเบียนต่อทาง

ราชการ เน้นการจัดการสอนตามความพึงพอใจในโรงเรียน โรงเรียนจีนและครูจีนต่างเป็นผู้ฝึกฝนในลัทธิการเมืองต่างๆ ทำให้โรงเรียนจีนกลายเป็นสถานที่เผยแพร่ลัทธิการเมือง

พ.ศ. 2489 ประเทศจีนได้เปิดสถานเอกอัครราชทูตในประเทศไทยเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทยเป็นผู้ดำเนินการเจรจากับรัฐบาลไทย เพื่อขอผ่อนผันให้แก่โรงเรียนจีนได้สอนภาษาจีนสัปดาห์ละ 10 ชั่วโมง จากอัตราเวลาเรียนสัปดาห์ละ 30 ชั่วโมง และครูจีนที่ยังไม่มีความรู้ภาษาไทยเท่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรที่กำหนดไว้ให้ได้รับการผ่อนผันให้สอนภาษาไทยได้ ภายในกำหนด 1 ปี เมื่อครบกำหนดยังสอบประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่ได้ ให้ยืดเวลาให้อีก 1 ปี รวมเป็น 2 ปี ในระหว่างการเจรจากับสถานเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทย ได้เกิดศัพท์ใหม่สำหรับเรียกโรงเรียนจีนเป็นทางราชการว่า โรงเรียนราษฎรเพื่อสอนภาษาจีน

พ.ศ. 2491 กระทรวงศึกษาธิการ โดยพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร พ.ศ. 2479 และพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2482 ได้ประกาศกำหนดจำนวนโรงเรียนราษฎร เพื่อสอนภาษาจีนทุกชนิดและทุกประเภทในจังหวัดต่างๆ ดังนี้ จังหวัดพระนคร 8 โรงเรียน จังหวัดธนบุรี เชียงใหม่ พระนครศรีอยุธยา อุบลราชธานี จังหวัดละ 3 โรงเรียน จังหวัดอื่นๆ จังหวัดละ 2 โรงเรียน (สมาคมครูโรงเรียนราษฎรแห่งประเทศไทย, 2515, หน้า 123)

สำหรับโรงเรียนจีนที่ได้จัดตั้งอยู่เกินจำนวนที่กำหนดไว้ ทางกระทรวงศึกษาธิการก็ยังคงผ่อนผันให้ดำรงอยู่ต่อไปจนกว่าจะเลิกสัปดาห์แล้วจึงรักษาจำนวนตามที่กำหนดไว้นี้ ผลจากประกาศนี้ทำให้โรงเรียนจีนปรับปรุงและขยายกิจการโรงเรียนของตนอยู่เสมอ

พ.ศ. 2525 กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน ซึ่งแบ่งโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนเป็น 2 ประเภท คือ

1. โรงเรียนตามมาตรา 15 (1) เป็นโรงเรียนประเภทสามัญศึกษาระดับประถมศึกษา เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 สอนวิชาสามัญสัปดาห์ 25 ชั่วโมง อนุญาตให้โรงเรียนเอกชนที่มีความต้องการ และมีความพร้อมสอนภาษาจีนได้ไม่เกินสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 เท่านั้น

2. โรงเรียนตามมาตรา 15 (2) เป็นโรงเรียนประเภทอาชีวศึกษาจัดสอนวิชาภาษาจีนให้บุคคลผู้สนใจทั่วไป

ต่อมา พ.ศ. 2535 มติคณะรัฐมนตรีได้ยกเลิกนโยบายเกี่ยวกับการสอนภาษาจีน และอนุมัติให้จัดตั้งโรงเรียนสอนภาษาต่างประเทศได้ทุกภาษา โดยเปิดโอกาสให้โรงเรียนที่สอนภาษาจีนสามารถขยายชั้นเรียนได้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ระดับก่อนประถมศึกษา ให้สอนตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 แต่
ทั้งนี้ต้องไม่สอนวิชาภาษาจีน

ระดับประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ให้สอนวิชาภาษาจีน เป็นวิชานอก
หลักสูตรไม่เกินสัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 วิชาภาษาจีนต้องอยู่ในกลุ่ม
ประสบการณ์พิเศษ 200 ชั่วโมงต่อปี

ระดับมัธยมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ต้องจัดอยู่ในกลุ่มวิชาเลือก

ปัจจุบัน โรงเรียนจีน หรือโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีน จะแต่งตั้งคณะบุคคลขึ้นมา
เพื่อช่วยกันบริหารกิจการโรงเรียน เรียกว่า “คณะกรรมการโรงเรียน” และโรงเรียนส่วนมากก็โอน
ให้แก่องค์กรทางการกุศลต่างๆ เช่น มูลนิธิเพื่อการกุศล สมาคมศิษย์เก่า เป็นต้น ดังแสดงตารางที่

2.2

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ตารางที่ 2.2 รายชื่อมูลนิธิ/ สมาคมที่ให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่โรงเรียนจีน

ที่	โรงเรียน	ชื่อมูลนิธิ / สมาคมที่ให้การสนับสนุน	หมายเหตุ
1	ราชวັตรวิทยา	ราชวັตรวิทยามูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนราชวັตรวิทยา ส่งเสริมการศึกษา	วัตถุประสงค์ของมูลนิธิ และสมาคม เพื่อให้มี การสืบทอดภาษาจีนที่ เป็นภาษาของ บรรพบุรุษและ ดำเนินการด้าน สาธารณกุศล
2	ชินไคทัง	มูลนิธิบางซื่อป้อมท้าวทองสงเคราะห์	
3	ยูหมินพัฒนา	สมาคมไต้หวันแห่งประเทศไทย	
4	สมาคมก่วง	สืหวู่ยู่ก๊วนก่วงเจ้า	
5	คริสต์ธรรมวิทยา	มูลนิธิแห่งคริสตจักรสะพานเหลือง	
6	จีจี้ง	มูลนิธิตระกูลห้วง	
7	ชาญเวชศึกษา	-	
8	โกศลวิทยา	สมาคมแต้จิ๋วแห่งประเทศไทย	
9	ตรีวิทยา	มูลนิธิสุขาวดี	
10	เจริญศึกษา		
11	ประสาทรุติ	สมาคมฮกเกี้ยนแห่งประเทศไทย	
12	มังกรจีนเดอะกุงเซี่ยะ	สมาคมฮากกาแห่งประเทศไทย	
13	ผยอง	สมาคมแต้จิ๋วแห่งประเทศไทย	
14	ชินหยกฮั๊ตกฮัก	สมาคมชาววัดสะพาน	
15	คลองเตยวิทยา	มูลนิธิเทพประทานและสมาคมศิษย์เก่าฯ	
16	พระโขนงวิทยา	มูลนิธิพระโขนงกุศลสัมพันธ์	
17	สิงฟ้า	มูลนิธิโรงเรียนสิงฟ้าส่งเสริมการศึกษา	
18	กงจี้จั้น	มูลนิธิกรุงธนประชานุสรณ์	
19	สมาคมนักเรียนเก่า	ผดุงกิจศึกษาผดุงกิจวิทยา	
20	ปัญญาวิทยา	มูลนิธิเพื่อการศึกษาโรงเรียนปัญญาวิทยา	
21	หนองจอกกกลีบ ฮั่วเคียว	มูลนิธิโรงเรียนหนองจอกกกลีบ ฮั่วเคียว	
22	พร้อมมิตรวิทยา	-	
23	จันทรวินา	มูลนิธิโรงเรียนจันทรวินา	

หมายเหตุ สรุปรายชื่อเอกสารโรงเรียนสอนภาษาจีน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน
กองโรงเรียนนโยบายพิเศษ พ.ศ. 2540

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนสอนภาษาจีนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช)

1. สถานที่ตั้งของโรงเรียน โรงเรียนร้อยละ 100 ตั้งอยู่บนถนนสายหลัก (ของแต่ละเขตการปกครอง) ร้อยละ 76.19 อยู่ในย่านธุรกิจ มีการคมนาคมสะดวก จึงสะดวกต่อการเดินทางของนักเรียน สภาพแวดล้อมของโรงเรียนประกอบด้วย บ้านพักอาศัย ชุมชน สถานศึกษาของรัฐบาล แหล่งธุรกิจขนาดใหญ่ ตลาด วัด ศาลเจ้า และโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก

2. สภาพของโรงเรียน โรงเรียนเปิดดำเนินการมายาวนานมีอายุระหว่าง 45-78 ปี ซึ่งจำแนกได้ดังนี้ร้อยละ 76.19 ของโรงเรียนที่ตอบแบบสอบถามเปิดดำเนินการสอนมาแล้วระหว่าง 45-54 ปี ร้อยละ 14.29 เปิดดำเนินการมาแล้วระหว่าง 55-64 ปี ร้อยละ 4.76 เปิดดำเนินการสอนมาแล้วระหว่าง 65-74 ปี และ ระหว่าง 75-84 ปี

3. ลักษณะของอาคารเรียนเนื่องจากแต่ละโรงเรียนเปิดทำการสอนมายาวนาน สภาพของโรงเรียนที่ปรากฏ จึงมีสภาพแตกต่างกันมากตามลักษณะของอาคารเรียนที่แตกต่างกัน ตั้งแต่เป็นอาคารไม้เก่าขนาดเล็ก 1 หลัง 2 ชั้น อาคารไม้ 1 หลัง 2 ชั้น และอาคารคอนกรีต 1 หลัง 3 ชั้น ถึงอาคารคอนกรีตใหม่ 1 หลัง 4 ชั้น จำแนกได้คือ โรงเรียนที่มีอาคารเรียนเป็นอาคารคอนกรีตซึ่งมี 1-2 หลัง แต่ละหลังมีขนาด 2, 3 และ 4 ชั้น คิดเป็นร้อยละ 71.43 โรงเรียนที่มีอาคารเรียนประกอบด้วยอาคารไม้และอาคารคอนกรีต ซึ่งอาคารไม้ มีจำนวน 1 หลัง ขนาด 2 ชั้น ส่วนอาคารคอนกรีตมีจำนวน 1 หลัง ขนาด 3 ชั้น คิดเป็นร้อยละ 14.23 เช่นเดียวกับโรงเรียนที่มีอาคารเรียนเป็นเฉพาะอาคารไม้ ซึ่งประกอบด้วยอาคารไม้ 1 และ 2 หลัง แต่ละหลังมีขนาด 2 ชั้น

4. ห้องเรียน และห้องประกอบ ที่ช่วยสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา เมื่อวิเคราะห์จำนวนห้องเรียนที่พร้อมใช้งานพบว่า

จำนวนโรงเรียนที่มีห้องเรียนระหว่าง 7-12 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 38.09

จำนวนโรงเรียนที่มีห้องเรียนระหว่าง 7-12 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 38.09

จำนวนโรงเรียนที่มีห้องเรียนระหว่าง 19-24 ห้อง คิดเป็นร้อยละ 14.29

โรงเรียนเหล่านี้นอกจากจะมีห้องเรียนแล้ว โรงเรียนจัดให้มีห้องประกอบที่สนับสนุน และส่งเสริมการศึกษาของนักเรียนด้วย ดังนี้

โรงเรียนที่มีห้องสมุด คิดเป็นร้อยละ 85.71

โรงเรียนที่มีห้องศูนย์สื่อการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.33

โรงเรียนที่มีห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 28.57

โรงเรียนที่มีห้องนาฏศิลป์/ห้องดนตรี คิดเป็นร้อยละ 23.80

โรงเรียนที่มีห้องคอมพิวเตอร์ คิดเป็นร้อยละ 19.25

โรงเรียนที่มีห้องปฏิบัติการทางภาษา	คิดเป็นร้อยละ 14.28
โรงเรียนที่มีห้องจริยศึกษา	คิดเป็นร้อยละ 9.52
โรงเรียนที่มีห้องฉายวิดีโอ	คิดเป็นร้อยละ 4.76
โรงเรียนที่มีห้องพิมพ์ดีด	คิดเป็นร้อยละ 4.76

หมายเหตุ ร้อยละของห้องประกอบคิดจากจำนวนห้องประกอบทั้งหมดของทุกโรงเรียน

5. ประเภทของโรงเรียน จากการศึกษาค้นพบว่า โรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนประเภทสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานครมีผู้รับใบอนุญาตเป็นนิติบุคคล โดยมูลนิธิหรือสมาคมเป็นเจ้าของ ถึงร้อยละ 95.24 ส่วนอีกร้อยละ 4.76 บุคคลเป็นผู้รับใบอนุญาตและมีการจัดการศึกษาเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา โดยจำแนกโรงเรียนตามระดับการศึกษาที่เปิดสอนได้ ดังนี้โรงเรียนที่จัดการศึกษาเฉพาะระดับก่อนประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 0 โรงเรียนที่จัดการศึกษาเฉพาะระดับประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 38.09 โรงเรียนที่จัดการศึกษาทั้งระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษา (2 ระดับ) คิดเป็นร้อยละ 52.38 โรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา (ทั้ง 3 ระดับ) คิดเป็นร้อยละ 9.52

6. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (ปีการศึกษา 2541) พบว่าในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 34.29 ของการศึกษาทั้ง 3 ระดับ มีความแตกต่างกันมาก กล่าวคือ เมื่อพิจารณาจำนวนห้องเรียนระดับก่อนประถมศึกษาของโรงเรียน พบว่ามีจำนวนห้องเรียนระหว่าง 3 - 7 ห้อง โรงเรียนที่มีจำนวนห้องเรียน 3 ห้อง มีเพียงร้อยละ 33.33 โรงเรียนที่มีจำนวนห้องเรียน 4 ห้อง มีร้อยละ 16.67 เช่นเดียวกับโรงเรียนที่มีจำนวน 6 ห้องเรียน และโรงเรียนที่มีจำนวน 7 ห้องเรียน มีร้อยละ 8.33 สำหรับจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียนมีนักเรียนระหว่าง 79 - 261 คน

7. การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นระดับการศึกษาที่โรงเรียนทุกโรงจัดให้มีขึ้น นับเป็นระดับการศึกษาที่เปิดสอนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.00 ของทั้ง 3 ระดับมีความแตกต่างกันในจำนวนห้องเรียน ระหว่าง 6 - 16 ห้องเรียน โรงเรียนที่มีจำนวน 6 ห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 57.14 โรงเรียนที่มีจำนวน 7 ห้องเรียน คิดเป็นร้อยละ 14.29 โรงเรียนที่มีจำนวน 8 ห้องเรียนคิดเป็นร้อยละ 4.76 สำหรับจำนวนนักเรียนของแต่ละโรงเรียนมีระหว่าง 68 - 654 คน

8. คุณวุฒิการศึกษาของบุคลากร ประจำปีการศึกษา 2541 แยกตามระดับการศึกษาได้ ดังนี้ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือต่ำกว่า ร้อยละ 37.41 (รวมครูที่สอนภาษาจีน ซึ่งมีวุฒิปริญญาโท เทียบเท่าชั้น ป.6 และวุฒิปริญญาจีนเทียบเท่าชั้น ม.3) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 9.78 ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (นอกเหนือจากที่แจ้งแล้ว ด้านบน) ร้อยละ 11.49 ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 40.83 และระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 0.49

9. การสนับสนุนทางด้านวิชาการ และงบประมาณ โรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนใน กรุงเทพมหานคร ได้รับการสนับสนุนทางด้านวิชาการและงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน โดยได้รับในรูปแบบของการพัฒนาครูและผู้บริหาร เอกสารวิชาการ และการ อุดหนุนเป็นรายหัวนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 91.48 ของจำนวน โรงเรียนทั้งหมด (ที่ส่งคืน แบบสอบถาม) ส่วน โรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนเฉพาะด้านวิชาการจาก สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชนในรูปแบบของการพัฒนาครูและผู้บริหารเอกสารวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 9.52

นอกจากได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนแล้ว โรงเรียนยังได้รับงบประมาณจากมูลนิธิหรือสมาคม หรือเอกชนที่เป็นผู้รับใบอนุญาต และมูลนิธิ หรือหน่วยงานเอกชนต่างๆ โดยได้รับในรูปแบบของทุนการศึกษานักเรียนดี และเงินบริจาค เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

สุวิชัย โกศลยะวัฒน์ 2541 (167-170) ได้กล่าวถึง โรงเรียนจีนซึ่งเป็นโรงเรียนเอกชน ประเภทหนึ่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน หรือ สช. ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน มีนโยบายพัฒนาโรงเรียนในสังกัดโดยตรงดังนี้

1. จะดำเนินนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาเอกชน ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเน้นการบริหารและการจัดการศึกษาเอกชนให้มีความ เป็นอิสระ เป็นนิติบุคคลและมีคุณภาพ สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุก ประเภท โดยรัฐต้องให้การสนับสนุนด้านเงินอุดหนุน สิทธิประโยชน์ และด้านวิชาการ เอกชนมี มาตรฐานและสามารถพึ่งตนเองได้

2. จะดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในเรื่อง

2.1 การสร้างความเข้าใจให้บุคลากรการศึกษาเอกชนเข้าใจสาระและแนวปฏิบัติ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติโดยเฉพาะมาตรา 43 ถึงมาตรา 46

2.2 การจัดระบบการวัดและประเมินผลตามวิธีการของGPA-PR ในการสอบ คัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยของโรงเรียนเอกชน ทั้งโรงเรียนนานาชาติ โรงเรียนมัธยมจากทั่วประเทศ โรงเรียนอาชีวศึกษา และนักเรียนที่จบการศึกษาก่อนปี 2541

2.3 เพื่อให้ให้นักเรียนโรงเรียนเอกชน ได้สิทธิประโยชน์ในการวัดและประเมินผล และการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เช่นเดียวกับโรงเรียนของรัฐ

2.4 ตรวจสอบคุณภาพการบริหารกองทุนกู้ยืมทางการศึกษา เพื่อให้โรงเรียน เอกชนจัดสรรเงินทุนตามความจำเป็นของผู้เรียน โดยไม่ใช้เงินกู้ยืมเป็นเครื่องมือโฆษณาชักชวนให้ เข้าเรียน ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกองทุน

2.5 การดูแลความปลอดภัยของโรงเรียน ที่จัดการศึกษานอกระบบโดยเฉพาะ โรงเรียนกวดวิชา เพื่อให้มีจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนไม่แออัดแน่น และมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ และจัดได้อย่างมีคุณภาพ

3. จะพัฒนาการศึกษาเอกชนให้มีมาตรฐานคุณภาพ และได้รับสิทธิประโยชน์เช่นเดียวกันกับการศึกษาที่จัดโดยรัฐ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนจะร่วมกับสถานศึกษาเอกชนในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และให้การสนับสนุนการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ จนได้รับการประกันคุณภาพจากการประเมินภายนอก

4. เน้นการพัฒนาครูและผู้บริหารการศึกษาเอกชนให้มีใบประกอบวิชาชีพครู ใบประกอบวิชาชีพผู้บริหาร และความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม โดยสนับสนุนให้ครูและผู้บริหารมีทัศนคติในการทำงานเพื่อมุ่งที่คุณภาพของผู้เรียน และคำนึงถึงการให้บริการที่ดีที่สุดแก่ผู้เรียน

ส่วนแนวทางสุดท้ายเป็นการศึกษาจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผน การกำหนดนโยบาย การบริหารการศึกษาระดับสูง เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการศึกษา การวิจัยและการบริหารเกี่ยวข้องกับชาวจีนและโรงเรียนจีนจำนวน 36 ท่าน โดยการตอบแบบสอบถามจำนวน 36 ข้อ ตามกรอบแนวคิดของทฤษฎีการศึกษาชนต่างวัฒนธรรมของเจมส์ ลินซ์ ใน 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวัฒนธรรม ไทยกับจีนจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไรเป็นทางการมากขึ้น มีโอกาสติดต่อค้าขาย ลงทุนทำธุรกิจ อุตสาหกรรม ท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกันมากขึ้น ประเทศไทยและจีนจะเป็นแหล่งลงทุนทางการค้า การอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวซึ่งกันและกันมากขึ้น รวมทั้งการคมนาคมและสื่อสารระหว่างกันจะสะดวกมากขึ้นในอนาคต

2. ด้านจิตพิสัย ความคิด ความรู้สึกและความกังวลเกี่ยวกับลัทธิการปกครองที่แตกต่างกันระหว่างไทยกับจีนมีแนวโน้มลดลง ไม่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการทูตและการลงทุนทางธุรกิจต่อกัน เพราะนโยบายต่างประเทศของจีนจะมีการปรับเปลี่ยนให้ผ่อนคลายลง ทำให้ความแตกต่างด้านเชื้อชาติ ความรู้สึกทางด้านลบเกี่ยวกับปัญหาที่ชาวจีนเคยก่อไว้ในประเทศไทย และความวิตกว่าจะเกิดปัญหาความวุ่นวายขึ้นนั้นมีโอกาสเกิดขึ้นน้อยมาก

3. ด้านพุทธพิสัย ภาษาจีนเป็นภาษาที่สำคัญภาษาหนึ่งของโลก ประเทศไทยเห็นความสำคัญเพราะสามารถนำไปใช้ได้ในการประกอบอาชีพอย่างกว้างขวาง ในอนาคตมีโอกาสที่บรรจภาษาจีนเป็นภาษาทางเลือกในหลักสูตรมากขึ้น มีการพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนการสอนภาษาจีนให้เหมาะสมขึ้น รวมทั้งเนื้อหาสาระ แบบเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนตามระดับชั้น

และวัย ในอนาคตไทยกับจีนจะมีโครงการแลกเปลี่ยนกันทางการเมือง วัฒนธรรมวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ และนักเรียนนักศึกษากันมากขึ้น รวมไปถึงมีการทำวิจัยร่วมกันมากขึ้นด้วย

4. ด้านพฤติกรรมวิชาการ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศรุ่นใหม่จะต้องเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอน การจัดกิจกรรมและการวัดประเมินผลแบบใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงใช้กับการสอน โรงเรียนต้องจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์การสอน สื่อพิมพ์ต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการสอนให้เพียงพอ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะทางภาษาเพิ่มขึ้น ได้ทักทายพูดคุยระหว่างผู้เรียนและผู้สอนด้วยภาษาจีนแม้อยู่นอกห้องเรียน มีการเชิญบุคคลที่มีประสบการณ์เคยไปดูงาน ศึกษาหรือท่องเที่ยวในประเทศจีนมาเป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้แก่นักเรียน และจัดบรรยากาศในบริเวณ โรงเรียนให้มีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาจีนของนักเรียน จะช่วยให้การเรียนภาษาจีนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. ด้านผลที่ตามมา การเปิดสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างไทยกับจีน จะส่งผลให้ภาษาและวัฒนธรรมไทยได้มีโอกาสเผยแพร่ไปยังประเทศจีนได้มากขึ้น โอกาสที่จะสร้างความร่วมมือกันทางวิชาการ รวมไปถึงการค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและธุรกิจต่างๆ จะเกิดขึ้นตามมา ทำให้คนรู้จักภาษาจีนมีโอกาสดำเนินงานในแขนงต่างๆกว้างขึ้น นักเรียนนักศึกษามีโอกาสได้รับทุน หรือเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนใน โครงการ วัฒนธรรมสัญจรและโครงการแลกเปลี่ยนทางวิชาการมากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการในการศึกษาองค์ความรู้แขนงต่างๆและทำวิจัยร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องราวของ ไทยกับจีนได้มากขึ้นตามมา ส่วน โอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งหรือความวุ่นวายเนื่องจากลัทธิการเมืองที่แตกต่างกันมีความเป็นไปได้น้อย

6. ด้านประสบการณ์ ในอนาคตควรมีการผลิตครูคนไทยที่สามารถสอนภาษาจีนได้เพิ่มมากขึ้น เพราะครูด้านนี้ยังขาดแคลนและจะสะดวกในการกำกับดูแลพฤติกรรมการสอน การถ่ายทอดความคิดเห็นให้แก่เด็กได้โดยตรงกว่าครูที่มาจากประเทศจีน แม้ว่าการเรียนภาษายังจำเป็นต้องเรียนกับเจ้าของภาษาด้วย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะทางภาษาโดยตรง แต่ควรมีครูคนไทยช่วยสอน ช่วยวางรากฐานความเป็นไทยควบคู่กันไป ครูและนักเรียนควรมีโอกาสได้ดูงาน ทักษะศึกษาต่างประเทศจีน รวมทั้งได้มีโอกาสพบบุคคลสำคัญ ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการในประเทศไทยที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนเพื่อส่งเสริมความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากแบบเรียนและควรมีการฝึกงานที่ต้องใช้ภาษาจีนในการทำงานจริงก่อนจบการศึกษาจะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงมากขึ้น

นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางด้านบริบท ทางการเมือง เศรษฐกิจ ประชากร วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และองค์ประกอบทางด้านสังคม วัฒนธรรมทั้งจากภายในและภายนอกประเทศที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาด้วยหลายด้าน โดยเฉพาะในอนาคต

ที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนด้วย ยูเนสโก (Unesco, 1985, p.18-25) ได้กำหนดไว้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา 5 ด้าน คือ โครงสร้าง ด้านเนื้อหาวิชา ด้านครู ด้านการจัดการ และด้านกิจกรรมทางการศึกษา ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงในด้านโครงสร้าง โรงเรียนจะมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้เหมาะสมกับกาลสมัยมากขึ้น เพราะจะมีการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก มีการประเมินคุณภาพสถานศึกษาและรับรองมาตรฐานของสถานศึกษา นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงด้านอาคารสถานที่ เพราะต้องมีการปรับปรุงซ่อมแซม ต่อเติมให้ได้ขนาด มีมาตรฐานตามที่กำหนด ตกแต่งบริเวณโรงเรียนให้สวยงามเหมาะสมขึ้น นอกจากนี้จะมีการขยายชั้นเรียนเปิดสอนต่อถึงระดับมัธยมศึกษา ทำให้โครงสร้างของโรงเรียนมีขนาดใหญ่ขึ้น เพราะจากโรงเรียนระดับประถมศึกษาเพียงระดับเดียว จะกลายเป็นเปิดสอน 3 ระดับคือ อนุบาล ประถม และมัธยมอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน อีกทั้งยังมีการเปิดสอนหลักสูตรพิเศษนอกเวลาทำการให้แก่บุคคลภายนอกด้วย นับว่ามีการปรับโครงสร้างและระบบการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น และเชื่อมโยงการศึกษาในระบบโรงเรียนกับการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้สัมพันธ์กันอย่างกลมกลืน

2. การเปลี่ยนแปลงในด้านเนื้อหาวิชา โรงเรียนจะมีการปรับปรุงด้านเนื้อหาวิชาตามนโยบายการปฏิรูปการศึกษา และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ประกาศใช้และจะมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตามมา ผสมผสานกับความก้าวหน้าทางวิชาการและการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ จึงต้องมีการเพิ่มเนื้อหาวิชา ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกัน มีหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษาที่ใช้เป็นการเฉพาะ เปลี่ยนแปลงตำรา หนังสือ แบบเรียน วิธีการวัดผล ประเมินผล กระบวนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับกาลสมัย สอดคล้องกับนโยบายหลักของชาติในด้านการเป็นโรงเรียนพหุภาษาสอน 3 ภาษา ไปพร้อมกัน และมีลักษณะเป็นสหวิทยาการมากขึ้น เนื้อหาที่เรียนสามารถนำมาเชื่อมโยงกับการนำไปใช้ในชีวิตจริงได้มากขึ้น และตรงตามความต้องการของสังคมมากขึ้นด้วย

3. การเปลี่ยนแปลงในด้านบทบาทของครู โรงเรียนมีนโยบายพัฒนาความรู้ความสามารถของครูไปพร้อมกับการพัฒนาโรงเรียนในด้านต่างๆ ครูต้องเป็นผู้รู้จักแสวงหาความรู้อยู่เสมอ ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสอน เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนแบบใหม่ ปรับตนเองให้เป็นคนทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ และทันต่อโลกของการเปลี่ยนแปลง รู้จักเข้าใจวิธีการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลแบบใหม่ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เลิกวิธีการสอนแบบท่องจำ แต่จัดเป็นกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สนุกกับการเรียนและเห็นคุณค่าของวิชาเรียนมากขึ้น แต่จัดเป็นกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สนุกกับการเรียนและเห็นคุณค่าของ

วิชาที่เรียนมากขึ้น โดยเฉพาะวิชาภาษาต่างประเทศที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ และมีความสามารถในการพัฒนาศักยภาพของเด็กแต่ละคนให้ได้พัฒนาอย่างเต็มที่ตามเอกัตภาพ

4. การเปลี่ยนแปลงในด้านการจัดการ โรงเรียนจะต้องวางระบบการจัดการ การบริหารสถานศึกษา บริหารบุคลากร บริหารงบประมาณ บริหารวิชาการ และบริหารการศึกษาให้เป็นระบบ มีการตรวจสอบได้ โปร่งใสและเป็นธรรม เพราะขณะนี้และต่อไปในอนาคตโรงเรียนเอกชนจะมีบทบาทมากขึ้นในการจัดการศึกษา รัฐให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ เนื่องจากอัตรากำลังในการบรรจุคนเข้ารับราชการจะมีน้อยลง ฉะนั้นโรงเรียนเอกชนจะเป็นแหล่งงานที่สำคัญของครูบุคลากรในหน้าที่ต่างๆ มากขึ้น โอกาสที่ครูจะทำงานอยู่ในโรงเรียนเอกชนนานมากขึ้นกว่าเดิมมิใช่ทำอยู่ชั่วคราวเพื่อรอการสอบบรรจุเข้ารับราชการเหมือนแต่ก่อน ฉะนั้นการจัดการ โดยเฉพาะการบริหารงานบุคคลต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม ซึ่งโรงเรียนได้มีแผนงานด้านนี้ ในเรื่องจัดสวัสดิการเพิ่มเติมให้ครู นอกเหนือจากที่ได้รับตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ มีโครงการอาหารกลางวันและอาหารว่าง มีเงินช่วยเหลือ ค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนบุตร ค่าตำแหน่งบริหาร ส่งเสริมให้ศึกษาต่อเพิ่มคุณวุฒิ จัดไปอบรม สัมมนาทางวิชาการและดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้แก่ครูโดยตรง

5. การเปลี่ยนแปลงในด้านกิจกรรมทางการศึกษา โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้แก่ผู้เรียนทั้งด้านวิชาการ โดยมีการพาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ มีโครงการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม พัฒนาบุคลิกภาพ มีการจัดนิทรรศการในวันสำคัญตามประเพณี มีการสังสรรค์ระหว่างศิษย์เก่ากับศิษย์ปัจจุบัน การศึกษาในโลกของการเปลี่ยนแปลงนี้จะไม่จำกัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนหรือภายในบริเวณโรงเรียนเท่านั้น แต่จะต้องมีขึ้นได้ตลอดเวลา สภาพแวดล้อมและบรรยากาศภายในห้องเรียนภายในโรงเรียนและบริเวณรอบโรงเรียนต้องเอื้อนำอำนวยให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาด้วยตนเองอยู่ตลอดเวลา ดังจะเห็นได้จากการตกแต่งด้วยภาพตัวอักษร สื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับประเทศจีนในห้องเรียน การให้นักเรียนได้เรียนรู้กับครูเจ้าของภาษาโดยตรงทั้งภาษาไทย ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ การได้สนทนา ทักทาย พุดคุยกันด้วยภาษาจีนระหว่างครูกับนักเรียนเมื่ออยู่นอกชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม สร้างเสริมเพิ่มเติมให้ผู้เรียนได้รับความรู้จากหลายด้านหลายทางมากขึ้น สอดคล้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ที่ประกาศใช้

ปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทย

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นตลาดใหญ่ที่นักธุรกิจจากนานาประเทศต้องการเข้ามาร่วมค้า ร่วมลงทุน เนื่องจากจำนวนผู้บริโภคที่สูงเป็นอันดับ 1 ของโลก ส่งผลให้ภาษาจีน กลางกลายเป็นภาษาที่มีผู้ใช้มากที่สุดไปด้วย ดังนั้นสิ่งสำคัญในการที่จะเข้าไปมีบทบาททั้งทางด้านการค้า การลงทุนกับจีน อันดับแรกที่เราจะต้องรู้นั่นก็คือ "ภาษาจีน" ซึ่งขณะนี้ประเทศมหาอำนาจ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น เกาหลี ให้ความสำคัญและจัดส่งนักเรียน นักศึกษาเข้าไปเรียนภาษาจีนจำนวนมาก แม้ว่าขณะนี้จีนได้สนับสนุนให้ส่งครูสอนภาษาจีนเข้ามาในประเทศไทยจำนวน 1,000 คน และเข้ามาแล้วประมาณ 300 คน ซึ่งถือว่าให้ความสำคัญ สนับสนุนและส่งเสริมอย่างจริงจังต่อประเทศไทยเป็นลำดับแรกๆ ของโลก แต่อย่างไรก็ตาม ปฏิเสธไม่ได้ว่าการเรียนการสอนภาษาจีนในประเทศไทยปัจจุบันยังไม่ได้รับการสนับสนุนและ ส่งเสริมอย่างเต็มที่ ทั้งในเรื่องหลักสูตร ครูผู้สอน สื่อที่ใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งการเชื่อมโยงระบบการศึกษาของไทยกับการศึกษาของจีน จากการประชุมเสวนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนภาษาจีนในจังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549 ที่โรงเรียนศรีนคร อำเภอนาทวี จังหวัด สงขลา (อรสา รัตนอมรกิจชัย, 2550) การสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น ต้องปรับปรุงแก้ไขการจัดการจัดทำมาตรฐานหลักสูตร การสร้างและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น และวัฒนธรรม จัดทำหลักสูตรตำราให้ชัดเจน ออกแบบหลักสูตรใหม่ร่วมกันระหว่างประเทศทั้งสอง พยายามสอนแบบจูงใจให้นักเรียนสนใจ อธิบายให้เห็นวิสัยทัศน์ของการเรียนภาษาจีนที่มีต่อโลกยุคปัจจุบัน เน้นรูปแบบการเรียนการสอนที่สนุกสนาน ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น มีการส่งคนไปเรียนที่จีนมากขึ้น ซึ่งการเสวนาในครั้งนี้มีข้อเสนอให้มีการอบรมพัฒนาครูผู้สอนชาวจีนให้รู้ภาษาไทย เพื่อช่วยในการสื่อสารการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีไทยมากขึ้น นอกจากนี้ การพัฒนาครูผู้สอนภาษาชาวจีนที่ยังไม่มีประสบการณ์การสอนมาก่อน ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน

แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพ ส่วนหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับโรงเรียนต่างๆ ที่สอนภาษาจีนทั่วประเทศ เน้นหลักสูตรการสอนภาษาจีนให้เข้มข้นขึ้น วางแผนจัดการเรียนการสอนโดยพุ่งเป้าไปที่คุณภาพมากกว่าปริมาณ เพราะขณะนี้ประเทศไทยมีเด็กเรียนภาษาจีนถึง 250,000 คน แต่การเรียนอย่างมีคุณภาพ สามารถสื่อสารได้มีจำนวนน้อยมาก ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องกลับมาเร่งการเรียนอย่างเข้มข้นมากขึ้น เพราะหากเรียนแบบปุปรม จะทำให้เด็กที่ไม่สนใจเรียน ไม่สามารถใช้ภาษาได้อย่างจริงๆ ซึ่งจะเหมือนและซ้ำรอยกับปัญหาของ

การสอนภาษาอังกฤษในประเทศไทย ที่จบปริญญาตรีแล้ว ส่วนใหญ่ยังไม่สามารถสื่อสารหรือศึกษาต่อต่างประเทศได้ ต้องไปเรียนเพิ่มเติมอีก ทำให้เสียเวลา งบประมาณ และบุคลากร

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2550 ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง "การเรียนการสอนภาษาจีนในระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนจีน" โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมกว่า 170 คน ประกอบด้วยตัวแทนจากกระทรวงศึกษาธิการ เจ้าหน้าที่สถานทูตจีน ตัวแทนผู้บริหารและครู 94 คน ในเรื่องปัญหาของแบบเรียนทาง "ฮั่นป๋น" หรือสำนักงานคณะกรรมการกํากับการเรียนการสอนภาษาจีนสำหรับชาวต่างชาติแห่งประเทศจีน ได้สนับสนุนให้ผลิตแบบเรียน และสื่อการสอนชุด "สัมผัสภาษาจีน" ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย ขณะนี้แจกฟรีเพื่อใช้ทดลองสอนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มัธยมศึกษาปีที่ 1 และ มัธยมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศ โดยตั้งเป้าว่าจะผลิตแบบเรียนที่ต่อเนื่องกันทั้งหมด ตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษาปีที่ 1-มัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้แล้วเสร็จภายใน ปี 2551 การประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว ผู้บริหารและครูจากโรงเรียนจีนทั่วประเทศ ร่วมกันอภิปรายเรื่องปัญหา และอุปสรรคของโรงเรียนจีน ซึ่งพบว่ามีประเด็นหลักๆ เกี่ยวกับหลักสูตรและแบบเรียนภาษาจีน ปัญหาครูผู้สอน ปัญหาการบริหารของโรงเรียนจีน ปัญหา นโยบายและโครงสร้างระบบการศึกษาของไทย ซึ่ง นายปณิธิ ตั้งผาคติ ประธานชมรมโรงเรียนสอนภาษาจีนภาคเหนือ เปิดประเด็นว่า ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ควรทำหลักสูตรการสอนภาษาจีนอย่างจริงจัง ที่สำคัญคือต้องเชื่อมโยงถึงระดับอุดมศึกษา และจากประสบการณ์ไปดูงานที่มาเลเซีย พบว่ามีการส่งเสริมการเรียนภาษาจีนอย่างเต็มที่ โดยสอนเป็นหลักสูตรภาษาจีน มีนักเรียนไทยไปเรียนราว 200-300 คน ในส่วนของครูใหญ่บ้านแพ้ววิทยา จังหวัดสมุทรสาคร แสดงความเห็น ว่า นอกจากขาดหลักสูตรที่ต่อเนื่อง โดยต้องเริ่มจากศูนย์ทั้งระดับประถมศึกษา-อุดมศึกษาแล้ว ยังขาดแคลนสื่อการสอน ขาดครูที่ตั้งใจสอน กรณีครูจีนในปีแรกจะตั้งใจสอน จากนั้นความใส่ใจจะลดลงเรื่อยๆ นอกจากนั้น ยังพบว่า ครูอาสาจากเมืองจีนบางคนไม่ได้จบสายครู และสื่อภาษาไทยไม่รู้เรื่อง อันเป็นอุปสรรคต่อการสอนภาษาจีน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังพบปัญญานักเรียนมีทักษะภาษาไทยต่ำ โดยครูชาวยุทธ รุ่งจิวันรักษ์ จากโรงเรียนบำรุงวิทยา จังหวัดบุรีรัมย์ ระบุว่า การแก้ปัญหาภาษาไทยของเด็กก็ยากแล้ว และเห็นว่าควรกำหนดให้การเรียนการสอนภาษาจีน เป็นวาระแห่งชาติต่อเนื่อง 10 ปี ครอบคลุมตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงระดับอุดมศึกษา และมีกำหนดเกณฑ์มาตรฐานความรู้ในแต่ละระดับชั้น (อรสา รัตนอมรภิรมย์, 2550)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดเรื่องการส่งเสริมการสอนภาษาจีนเป็นแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี (2549-2553) เข้าเป็นแผนของกระทรวงศึกษาธิการและในปี 2550 มีเป้าหมายดังนี้ (อุษณีย์, 2550)

- (1) พัฒนาระบบบริหารจัดการ
- (2) ปรับปรุงและพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ
- (3) ส่งเสริมวิชาการให้ได้มาตรฐาน
- (4) พัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน
- (5) พัฒนานักเรียนที่มีความสามารถทางภาษาจีนให้เชี่ยวชาญ

สำหรับปัญหาว่าไทยจะจัดการเรียนการสอนภาษาจีนโดยใช้ตัวเต็มหรือตัวย่อ ซึ่งผู้บรรยายได้ให้ความเห็นและแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในอนาคตไว้ ดังนี้

- (1) จะจัดการอย่างไรกับอักษรจีนตัวเต็มและตัวย่อ ซึ่งจีนใช้ตัวย่อ แต่ไทยใช้ตัวเต็ม
- (2) ทำอย่างไรจึงจะทำให้การสอนภาษาจีนเป็นการสอนตามแบบการสอนภาษาต่างชาติเป็นภาษาที่สอง ครูผู้สอนส่วนใหญ่ซึ่งไม่ต่ำกว่า 50% ยังคงสอนแบบเดิม
- (3) บริหารอย่างไรให้เป็นการเล็งผลเลิศ
- (4) ในระดับโรงเรียนทำอย่างไรให้การเรียนการสอนภาษาจีนมีพื้นฐานที่แข็งแกร่งสามารถใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ ให้การเรียนรู้ภาษาจีนเป็นมากกว่าภาษาศาสตร์ ซึ่งการเรียนภาษาต่างชาติ ต้องเรียนรู้เรื่องราวทั้งด้านประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศเจ้าของภาษาด้วย ในการกำหนดหลักสูตรการเรียนภาษาจีน ซึ่งได้มีการร่วมมือกับจีน ควรต้องเป็นอิสระและเป็นการกำหนดเพื่อนักเรียนคนไทย

สำหรับการเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้ด้วย IT- Learning system ซึ่งบรรยายโดยผู้แทนจาก HEP ได้แนะนำระบบการเรียนรู้ ซึ่งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนภาษาจีน สำนักพิมพ์อุดมศึกษา (HEP) ได้จัดทำขึ้น เป็นระบบการเรียนภาษาจีนด้วยตนเองของนักเรียน โดยใช้เทคโนโลยีในการช่วยการจัดการเรียนการสอน เพื่อลดภาระครูและยกระดับการเรียนการสอนภาษาจีน เป็นเทคโนโลยีใหม่ที่สามารถแยกแยะเสียงพูดของนักเรียน และประเมินว่าการออกเสียงนั้นดี ถูกต้องหรือไม่ ซึ่งเป็น เป็นเทคโนโลยีเดียวกันกับที่จีนใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้นักเรียนจีน ในโรงเรียนกว่า 125 แห่ง กว่า 1 ล้านคน ผลการประเมินจากแบบสอบถาม 79% เห็นว่าช่วยยกระดับภาษาอังกฤษ 87% เห็นว่าเป็นหนทางที่ดีในการพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อช่วยแก้ปัญหา การขาดครูจีน ครูภาระงานมาก และนักเรียนไทยออกเสียงไม่ดี โดยการสอนภาษาจีนต้องสอนในรูปแบบ 4 C มิใช่สอนแต่ภาษาจีนเท่านั้น คือ Communication Connection Culture และCommunity โปรแกรมนี้ใช้วงเงินในการจัดทำประมาณ 300 ล้านบาท หากจำหน่ายให้โรงเรียน

ใช้เงิน ประมาณ 1.5 ล้านบาท ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จะดำเนินจัดซื้อและติดตั้งให้กับโรงเรียนที่มีความพร้อมเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีคุณภาพต่อไป ซึ่งระยะแรกจะติดตั้งในโรงเรียนที่เป็นศูนย์การเรียนการสอนภาษาจีน

แม้ว่าการเรียนการสอน “ภาษาจีน” ในประเทศไทย มีมานานหลายสิบปี ซึ่งจัดสอนตั้งแต่อนุบาลศึกษา ถึงระดับอุดมศึกษา และไม่นับรวมโรงเรียนสอนภาษา ที่มีหลักสูตรภาษาจีน ที่เกิดขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา แต่พบว่าไม่มีการเชื่อมโยงหลักสูตร และหามาตรฐานผู้เรียนไม่ได้ ครั้งเมื่อพ.ศ. ๒๕๓๖ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี มีนโยบายให้กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) เร่งพัฒนาและขยายการเรียนการสอนภาษาจีนในสถานศึกษา “แบบทวิคูณ” เพื่อรองรับความร่วมมือในด้านต่างๆ กับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเฉพาะ “เรื่องเศรษฐกิจ” แต่ในความเป็นจริงโรงเรียนที่เปิดสอนภาษาจีนมีปัญหาทั้งเรื่องของหลักสูตรภาษาจีน ที่ยังไม่มีมาตรฐานอีกทั้งยังปัญหาการขาดแคลน “ครูภาษาจีน” ทั้งครูไทยที่เชี่ยวชาญภาษาจีน และครูจีนเจ้าของภาษา “อาจารย์ประพจน์ สุกรัตน์เมธี” ผู้ช่วยอธิการบดี ฝ่ายจีนศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ สะท้อนว่า “การเรียนภาษาจีนยังเป็นที่นิยมกันมาก แต่สถาบันการศึกษาที่เปิดสอนภาษาจีนในขณะนี้ ไม่ว่าจะในระดับประถม หรือมหาวิทยาลัย ล้วนแต่ยังขาด “ครูผู้สอน” ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญภาษาจีนอยู่มาก โดยเฉพาะในโรงเรียนต่างๆ ไป มักจะได้ครูที่ไม่มีความรู้มากพอ หรือบางแห่งได้ก็จ้างชาวจีน มาสอนแต่ก็ไม่รู้หลักการสอน จิตวิทยาการสอน ไม่รู้ว่าจะต้องเริ่มอะไรก่อนหลังจึงกลายเป็นปัญหาสองทาง ”ฉะนั้นถ้าจะส่งเสริมกันอย่างจริงจัง ประการแรก คือ ต้องเร่งส่งเสริมเรื่องทุน สำหรับไปเรียนเป็น “ครูสอนภาษาจีน” ขณะเดียวกัน ก็ต้องประสานกับทางการจีน ให้ช่วยเหลือส่งผู้เชี่ยวชาญ มาอบรมครูไทย โดยจัดเป็นการอบรมระยะยาว 6 เดือน-1 ปี เพื่อให้เกิดทักษะและความชำนาญจริงๆ การสอนภาษาจีน ไม่ใช่เรื่องง่าย เรียกว่ายากกว่าภาษาไทยและอังกฤษหลายเท่าตัว การได้ครูที่ไม่รู้หลักการสอน ย่อมก่อให้เกิดปัญหาเช่นกัน “ดร.กนกพร นุ่มทอง” หัวหน้าสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แสดงทรรศนะต่อปัญหานี้ว่า ครูจีนที่เข้ามาสอนในบ้านเรา จำนวนมากไม่รู้ภาษาไทย หรือรู้ภาษาไทยไม่มากพอ ซึ่งเป็นปัญหามาก เพราะการเรียนบางครั้ง โดยเฉพาะในระดับพื้นฐาน เด็กต้องการคำอธิบายเพิ่มเติม ก็ไม่สามารถสื่อสารให้ชัดเจนได้ นอกจากนั้น การที่ไม่ได้จบมาทางสายภาษาหรือสายการสอน แล้วไม่ใฝ่ใจที่จะหาความรู้เพิ่มเติม ทำให้ไม่มีเทคนิคการสอนดีพอ ขาดหลักในการออกข้อสอบและวัดผล ในระดับอนุบาลศึกษาหรือประถมศึกษา ปัญหานี้อาจไม่รุนแรงเพราะเด็กในวัยนี้ไม่ต้องการคำอธิบายมาก ครูสามารถสอนออกมาในรูปแบบของกิจกรรมที่สนุกสนาน ง่ายๆ ชวนให้เรียนรู้ และสร้างทัศนคติที่ดีต่อภาษาจีนเพื่อการเรียนรู้ในระดับสูงต่อไป สำหรับ อุดมศึกษา นั้นปัญหาก็คงไม่ถึงขั้นน่าห่วง เพราะเด็กโตพอที่จะชวนขายเองได้บ้าง แล้วส่วนใหญ่

(2) ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำแผนการสอน การนำเทคนิควิธีสอนต่างๆ ในจัดกิจกรรมในแผนการสอน และให้มีการส่งเสริมการสอนซ่อมแก่นักเรียนที่มีข้อบกพร่องในการเรียน

(3) จัดบริการสื่อการเรียนการสอน โดยใช้ศูนย์สื่อของโรงเรียน และจัดสื่อให้เป็นระบบ สะดวกต่อการนำไปใช้ และควรให้ครูมีส่วนร่วมในการคัดเลือก และผลิตสื่อที่สอดคล้องกับแผนการสอน

(4) ส่งเสริมให้ครูผู้สอนในกลุ่มประสบการณ์เดียวกัน ร่วมกันจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนร่วมกัน และนำผลการประเมินมาพัฒนาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

(5) ศึกษาดูงาน โรงเรียนที่ชนะเลิศการประกวดกิจกรรมดีเด่นด้านต่างๆ ประชุมครูผู้สอนเพื่อระดมความคิดและนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนา และจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังต้องการให้คำปรึกษาและเยี่ยมชมชั้นเรียนจากฝ่ายวิชาการ ประกวดครูดีเด่นและประกาศเกียรติคุณ ครูที่ทำชื่อเสียงให้โรงเรียน

สุวิชัย โกศัลยวัฒน์ (2541, หน้า 167-170) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาโรงเรียนนโยบายพิเศษในจังหวัดชลบุรี กรณีศึกษาเฉพาะ โรงเรียนสอนภาษาจีน โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของการจัดการศึกษา ปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน สอนภาษาจีนในอดีต 2. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะและกระบวนการจัดการศึกษาของโรงเรียน สอนภาษาจีนในปัจจุบัน และ 3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาโรงเรียนสอนภาษาจีนในอนาคต จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผน การกำหนดนโยบาย การบริหาร การศึกษาระดับสูง เป็นผู้มีประสบการณ์ทางการศึกษา การวิจัยและการบริหารเกี่ยวข้องกับชาวจีน และโรงเรียนจีน จำนวน 36 ท่าน โดยการตอบแบบสอบถามจำนวน 36 ข้อ ตามกรอบแนวคิดของทฤษฎีการศึกษาชนต่างวัฒนธรรมของเจมส์ ลินซ์ พบการวิจัยพบว่าด้านพฤติกรรมวิชาการ ครูผู้สอนภาษาต่างประเทศรุ่นใหม่จะต้องเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านเนื้อหา วิธีสอน การจัดการกิจกรรมและการวัดประเมินผลแบบใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงใช้กับการสอน โรงเรียนต้องจัดเตรียมสื่อ อุปกรณ์การสอน สื่อพิมพ์ต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการสอนให้เพียงพอ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะทางภาษาเพิ่มขึ้น ได้ทักทายพูดคุยระหว่างนักเรียนและผู้สอนด้วยภาษาจีนแม้อยู่ในห้องเรียน มีการเชิญบุคคลที่มีประสบการณ์เคยไปดูงาน ศึกษาหรือท่องเที่ยวในประเทศจีนมาเป็นวิทยากรพิเศษให้ความรู้แก่นักเรียน และจัดบรรยายภาคในบริเวณ โรงเรียนให้มี ส่วนสนับสนุนการเรียนรู้อาษาจีนของนักเรียน จะช่วยให้การเรียนภาษาจีนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ด้านประสบการณ์ ในอนาคตควรมีการผลิตครูคนไทยที่สามารถสอนภาษาจีนได้เพิ่มมากขึ้น เพราะครูด้านนี้ยังขาดแคลนและจะสะดวกในการกำกับดูแลพฤติกรรมการสอน การถ่ายทอดความคิดเห็นให้แก่เด็กได้โดยตรงกว่าครูที่มาจากประเทศจีน แม้ว่าการเรียนภาษายังจำเป็นต้องเรียนกับเจ้าของภาษาด้วย เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะทางภาษาโดยตรง แต่ควรมีครูคนไทยช่วยสอน ช่วยวางรากฐานความเป็นไทยควบคู่กันไป ครูและนักเรียนควรมีโอกาสได้ดูงาน ทัศนศึกษาต่างประเทศจีน รวมทั้งได้มีโอกาสพบบุคคลสำคัญ ผู้ประกอบการ เจ้าของกิจการในประเทศไทยที่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน เพื่อส่งเสริมความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากแบบเรียน และควรมีการฝึกงานที่ต้องใช้ภาษาจีนในการทำงานจริงก่อนจบการศึกษา จะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงมากขึ้น

พงศ์พันธุ์ พันธุ์สวัสดิ์ (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการพัฒนาบุคลากรและปัญหาการพัฒนาบุคลากรตามการรับรู้ของครูผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานครพบว่า การพัฒนาบุคลากรใช้วิธีการต่างๆ หลายวิธี วิธีที่ใช้มากที่สุดคือ การศึกษาต่อ วิธีที่ใช้รองลงมาคือ การสัมมนา การฝึกอบรม การปฐมนิเทศ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การสอนงาน การส่งเสริมและพัฒนาการทำผลงานทางวิชาการ และการเผยแพร่ข่าวสารทางวิชาการตามลำดับ ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ขาดงบประมาณในการปฐมนิเทศ การฝึกอบรม การจัดหาข่าวสารทางวิชาการ บุคลากรไม่มีทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการพัฒนา บุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงานต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก งบประมาณไม่เพียงพอ ผู้สอนงานมีเวลาไม่เพียงพอ เกณฑ์การประเมินในการส่งเสริมและพัฒนาการทำผลงานทางวิชาการค่อนข้างสูง ทำให้ครูไม่ยอมทำ

ภาวฉวี บุญทา (2544, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่ 2 (ภาษาจีน) : กรณีศึกษา โรงเรียนไตรมิตรวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาหลักสูตรภาษาต่างประเทศที่ 2 (ภาษาจีน) : ประชากรคือ ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรในท้องถิ่น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียนและแบบศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า การจัดทำหลักสูตร โรงเรียนมีการจัดตั้งโครงการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาจีน โดยมอบให้ครูผู้สอนเป็นผู้จัดทำหลักสูตร มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน กำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตรเน้นการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารและการประกอบอาชีพ กำหนดเนื้อหาสาระและกิจกรรม จัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน มีเกณฑ์

ในการกำหนดวิธีวัดและประเมินผลทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ครูผู้สอนทำการวัดผลโดยเน้นการวัดผลตามสภาพจริง

การใช้หลักสูตร ในด้านการบริหารหลักสูตร มีการจัดเตรียมบุคลากร โดยจัดส่งครูเข้าอบรมและประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดครูเข้าสอนตรงตามวิชาเอก ครูจะมีคาบสอนเฉลี่ยเท่ากัน มีการจัดห้องศูนย์ภาษาจีนและห้องปฏิบัติการทางภาษา งบประมาณได้รับส่วนใหญ่นำมาใช้ในการอบรมพัฒนา การจัดทำเอกสารประกอบการเรียนการสอน และเป็นค่าตอบแทนครูผู้สอน ได้รับการสนับสนุนด้านสื่อการเรียนการสอนจากหน่วยงานต่างๆ และครูจัดหาสื่อการสอนบางอย่างด้วยตนเอง มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีประชาสัมพันธ์ด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียน ผู้บริหารนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร โดยนิเทศการสอนในชั้นเรียน ปัญหาที่พบคือ การขาดแคลนครูผู้สอน สื่อการสอนที่มีไม่ตรงกับความต้องการของครู ขาดงบประมาณ ขาดความต่อเนื่องในการนิเทศการสอน และครูมีภาระงานมากจึงไม่มีเวลาจัดทำแผนการสอนได้ครบทุกวิชา ทำให้ขาดความต่อเนื่องเมื่อมีครูขาดหรือลา

ในด้านการสอน ครูผู้สอนส่วนหนึ่งจัดทำกำหนดการสอน และแผนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายตามประสบการณ์ของครูผู้สอน โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานการณ์จริง จัดสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนเป็นรายกลุ่มและรายบุคคล มีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนที่หลากหลายทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครูแต่ละคน ปัญหาที่พบคือครูบางคนขาดประสบการณ์และทักษะในการสอน ขาดทักษะในการใช้สื่อการสอนและขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการจัดสอนซ่อมเสริม

กรณีการ สงวนนวน (2546, หน้า 150-160) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนในชั้นเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาจีน) ประชากร คือ โรงเรียน 18 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ จำนวน 18 คน และประชากรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 16 คน ครูผู้สอน จำนวน 20 คน ศิษยานุศิษย์ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 57 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา แจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารหลักสูตรของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและประธานกลุ่มประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มีการจัดครูเข้าสอนตามความรู้ ความสามารถ อนุมัติการจัดตารางสอน บริการวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อ บริการสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน มีการนิเทศติดตามผลโดยการเยี่ยมชั้นเรียน ประเมินผลจากแบบรายงานตนเองของ

ครู และประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยการจัดประชุมผู้ปกครอง ด้านการสอน ครูทำความเข้าใจหลักสูตร โดยการเข้ารับการอบรม สัมมนา ปรับกิจกรรมการเรียนการสอนและรายละเอียดของเนื้อหา วางแผนการสอน เตรียมสื่ออุปกรณ์ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร พัฒนาและใช้สื่อ วัสดุโดยการสังเกตการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ปัญหาที่พบ ฝ่ายบริหารขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องหลักสูตร ไม่มีความรู้ในเรื่องภาษาจีน การดำเนินการขาดความต่อเนื่อง และขาดห้องเรียนภาษาจีน ฝ่ายครูผู้สอนไม่สามารถสอนเนื้อหาได้ครบตามหลักสูตรที่กำหนด ไม่มี ความมั่นใจในการวางแผนการสอน เวลาสอนไม่พอ ครูผู้สอนมีงานมาก ไม่มีเวลาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและพัฒนาสื่อ สื่อไม่เพียงพอ ไม่มีคู่มือการวัดและประเมินผล นักเรียนไม่มีเวลาเรียนซ่อมเสริมเพราะต้องทำกิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ

วิเชียร จิตรอ่อนนุ่ม (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูโรงเรียน เอกชนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการพัฒนาครูโรงเรียน เอกชนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร (2) เปรียบเทียบการพัฒนาครูโรงเรียนเอกชนที่สอน ภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร จำแนกตามภูมิภาคของครู และ (3) ศึกษาปัญหาในการพัฒนาครู โรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร ใช้การวิจัยเชิงสำรวจกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู โรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร จำนวน 198 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวม ข้อมูล เป็นแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .87 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test f-test และเปรียบเทียบรายคู่ ใช้วิธีการของเชฟเฟ (scheffes method) ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานภาพส่วนตัวของครู โรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีนใน กรุงเทพมหานคร ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 157 คน จบสาขาวิชาเอกสายการศึกษา จำนวน 147 คน และมีประสบการณ์ในการสอน มากกว่า 10 ปี จำนวน 89 คน 2) การพัฒนาครูโรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58 มีการพัฒนามากใน ด้านการฝึกอบรม และการปฐมนิเทศ 3) เปรียบเทียบการพัฒนาครูโรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีน ในกรุงเทพมหานคร ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน จบการศึกษาวิชาเอกต่างกัน มีประสบการณ์ใน การสอนต่างกัน ครูที่ปฏิบัติงานกับผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ครูที่ปฏิบัติงานกับผู้บริหารที่ มีประสบการณ์ต่างกัน มีการรับรู้ด้านการพัฒนาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานกับผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีการรับรู้การพัฒนาด้านการฝึก อบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อ และการส่งเสริมและการพัฒนาผลงานทางวิชาการ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูที่ปฏิบัติงานกับผู้บริหารที่มีประสบการณ์ต่างกันมีการรับรู้ การพัฒนาครูด้านการปฐมนิเทศ การศึกษาดูงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และครูที่ปฏิบัติงานกับผู้บริหารที่ได้รับมอบอำนาจมีการรับรู้ด้านการพัฒนาครูในภาพรวมแตกต่างจากครูที่ปฏิบัติงานกับผู้บริหารที่ไม่ได้รับมอบอำนาจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) ปัญหาในการพัฒนาครูโรงเรียนเอกชนที่สอนภาษาจีนในกรุงเทพมหานคร ที่พบมาก คือ ครูขาดทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อ ส่วนปัญหารองที่พบคือ โรงเรียนขาดการวางแผนที่ดีในการพัฒนาครู ผู้บริหารโรงเรียนไม่สนับสนุนในการส่งครูเข้ารับการพัฒนา ผู้บริหารโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญในการพัฒนาครู

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เทอร์เลย์ (Terley, 1996-55 อ้างถึงใน นภาพร ทองแกงกล้า, 2549, หน้า 43) ได้ศึกษาเรื่องการสอนที่มีประสิทธิภาพ: เสี่ยงสะท้อนจากนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า การสอนที่มีประสิทธิภาพตามความคิดเห็นของนักเรียน คือ ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ครูมีความกระตือรือร้นในการสอน นอกจากนี้ นักเรียนกล่าวว่า วิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วย บุคลิกภาพของครู รูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนและทัศนคติของนักเรียน

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สองจะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่หลายประการ กล่าวคือ บุคลิกภาพ วิธีการสอน การรู้จักเด็กเป็นรายบุคคลของครู รวมทั้งรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้ในการพัฒนาการจัดการจัดการเรียนการสอนภาษาจีนให้มีประสิทธิภาพ ควรจะต้องมีการพัฒนาในเรื่องของวิธีสอน การจัดกิจกรรมและการวัดประเมินผลแบบใหม่